

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

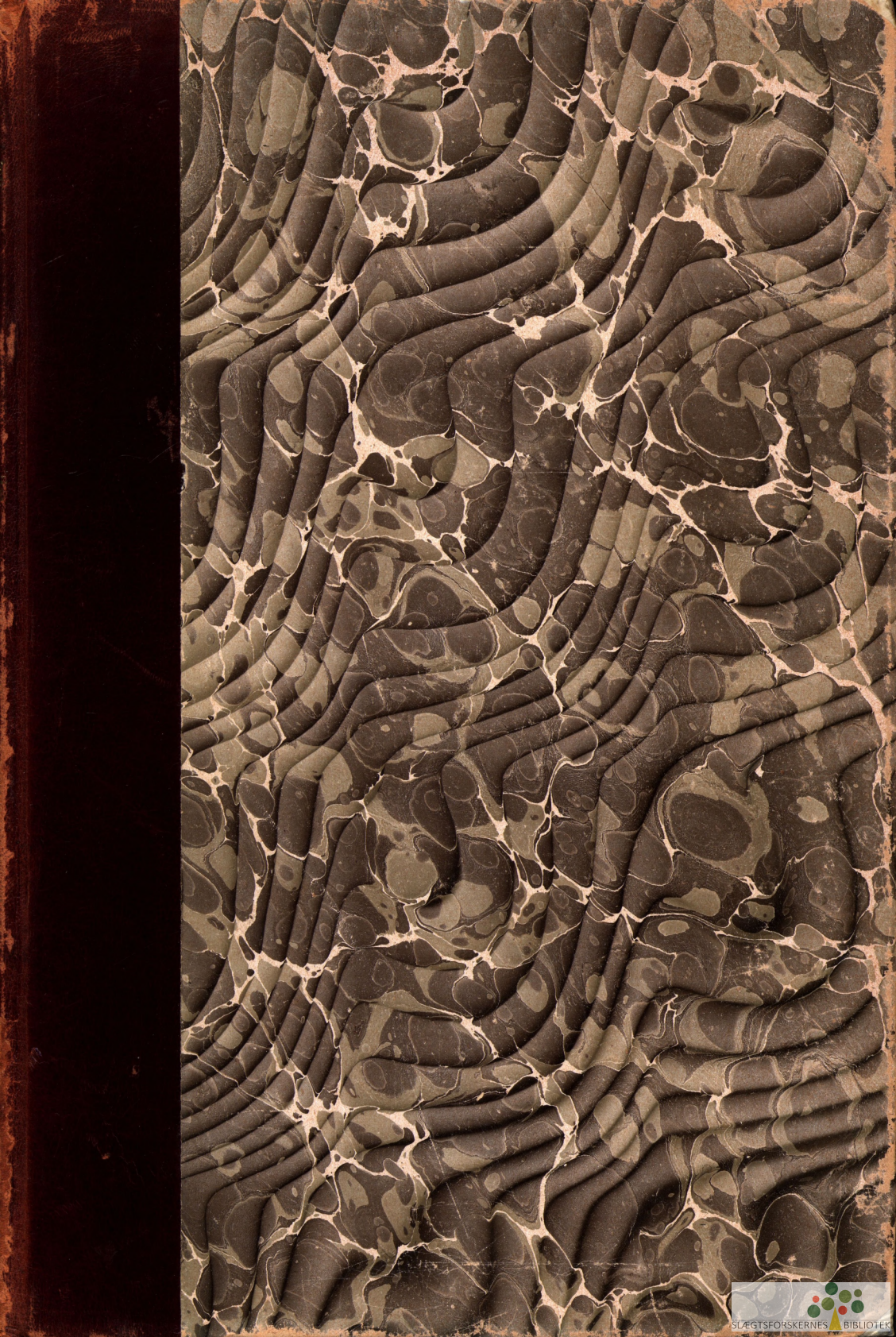
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

MIN LIVSSKILDRING

AF

ETATSRAAD EMIL KIØRBOE

ODENSE

HAGEN & SIEVERTSENS ETABL. A/S

1925

MIN LIVSSKILDRING

AF

ETATSRAAD EMIL KIØRBOE

MIN LIVSSKILDRING

AF

ETATSRAAD EMIL KIØRBOE

TRYKT SOM MANUSKRIFT

ODENSE

HAGEN & SIEVERTSENS ETABL. A/S

1925

MIN BARNDOM I SKJÆGS MØLLE
MIDTVEJS MELLEMLATHLOUSDAL OG ODDER.
DEN ADELIGE SLÆGT RATHLOU.

Jeg er født den 5. Juni 1847 som Søn af Møller *Peter August Kiørboe* og Hustru, f. Bastrup. Fader var født i Taarning Mølle i Nordslesvig. Hans Fader var født i Norge som Søn af en Storkøbmand i Christiania, der havde ikke mindre end 18 Børn, hvoraf han sendte adskillige, deriblandt min Farfader, til Christiansfeldt, for at de kunde blive opdragne hos Hernehutterne. Min Fader omtalte aldrig sin Fader, hvilket viser, at denne ikke har været heldig. Jeg tænker mig nærmest, at han har været noget fugtig anlagt; han nævner ham aldrig. Derimod havde han en udmærket Kone, født Sønnichsen, der skal have været en energisk Kvinde, der holdt sammen paa Stumperne, og som min Fader altid omtaler med stor Veneration. — Taarning Mølle var aabenbart forlængst gaaet ud af Slægtens Eje, og mine Bedsteforældre var da komne til Rathlousdal og havde fæstet Skjægs Mølle, der kun havde 6 Tdr. Land Tilliggende, hvoraf de 3 Tdr. Land, som man saa ud for Stuehuset, bestod af let gruset Jord og 3 Tdr. Land, der laa bag ved Stuehusets Have oppe ved Rathlousdals senere Dyrehave, nærmest bestod af rødt Skovler. Fader, der var uddannet som Landmand, maatte dog nødvendigvis have sig en større Virksomhed, og min Moders Fader havde været Præst, og som Præster som Regel var dengang, havde hendes Fader været velhavende. Moders Moder sad nemlig som Enke i Odder og Ejer af en udmærket Gaard dér, der havde grundmurede Bygninger og et Tilliggende af ca. 70 Tdr. Land udmærket god Jord. Som Landmand overtog min Fader denne Gaard, men skulde selvfølgelig skifte med Moders Søsken, af hvilke hun havde 4, nemlig 2 Brødre og 2 Søstre. Fader maatte i den Anledning straks sælge Gaarden igen og fik den efter daværende Priser stolte Pris 20,000 Kr. for Gaarden, saadan at der til Moder selv blev 4,000 Kr. — Gaarden er i vore Dage, da den har vist sig at indeholde ypperligt Tegl-

værksler, flere Hundrede Tusinde Kroner værd. For sine egne 4,000 Kr. overtog min Fader saa Fæstet af Skjægs Mølle og en ca. 1 Fjerdingsvej derfra beliggende Bondegaard med ca. 60 Tdr. Land ganske god Jord. For alt dette gav han i Indfæstning hos Rathlou 2,000 Kr., en efter Datidsforhold uhyre Pris. Men Skjægs Mølle havde ogsaa dengang Privilegium paa Maling for Folk indenfor en vis Afstand, altsaa i Smag med de nuværende privilegerede Apoteker.

De tilbageværende 2,000 Kr. anvendte Fader til at bygge nyt Stuehus i Skjægs Mølle, Bindingsværk med Tegltag, der blev hans personlige Ejendom. Fader omtalte ofte en Strid, han straks efter, at hans Fæste af Skjægs Mølle var gaaet i Orden, havde med Stamhusbesidderen, Kammerherre Holstein Rathlou, idet denne uanset Fæstebrevet langs Mølleaaens Tilløb havde indrettet en Suite af Fiskedamme, den ene nedenfor den anden, som ganske tog Vandet fra Møllen. Fader sendte da Bud til Kammerherren, at dette jo ikke gik an, men Kammerherren svarede tilbage, at saadan vilde han have det, og hvis Mølleren ikke vilde finde sig i Forholdet, da vilde han forfølge ham, men vilde Mølleren derimod finde sig i Forholdet, saa vilde han se Mølleren til Gode paa anden Maade. Fader svarede tilbage det stolte Ord: Jeg frygter ikke Hr. Kammerherrens Vrede; jeg forlanger ikke andet end min lovlige Ret. — Forinden Fader kunde faa foretaget retslige Skridt, døde imidlertid Kammerherren og efterlod sig en Søn, Emil, som Stamherre. Denne var kun et Par Aar yngre end jeg, og det er en Selvfølge, at vi i den yngste Barndom blev Legekammerater. Emil v. Holstein-Rathlou var en overordentlig brav Dreng, men han fik en meget uheldig Opdragelse, der passede daarlig for en vordende stor Stamhusbesidder, idet han anbragtes i Huset hos sin Morbroder, Adjunkt Philip v. Leitner i Aarhus Latinskole. Administrationen af Stamhuset bestod forøvrigt af Kammerherrens Enke, Fru v. Holstein-Rathlou, dennes anden Mand, idet hun giftede sig hurtigt efter med sin Mands Broder, Herr Viggo v. Holstein-Rathlou, bekendt som Herregaardsskytternes Fører under Krigen 1848, og endelig af Kammerherre v. Mylius paa Rønningesøgaard paa Fyen. Denne var selvfølgelig Bussemanden, der bestemte, hvordan alt skulde være. — Fader og Moder levede nu en Del Aar i behagelige Forhold, idet de hurtig kom i selskabelig Omgang ikke alene med Familien paa Rathlousdal, men med alle Familier udenfor Bondestanden paa Egnen, og der var mange saadanne, idet der indenfor en Afstand af ca. $\frac{1}{2}$ Mil fandtes en

Mængde større og mindre Proprietærgaarde, og var der saa godt som overalt hos disses Ejere og Forpagtere 10 Børn ligesom hos mine Forældre. Undtagelse herfra var alene gamle Distriktslæge Schæffer, der kun havde 2 Sønner og 2 Døtre, og Herredsfogden, daværende Kancelliraad Rehling, der kun havde 1 Søn og 2 Døtre.

Skjægs Mølle ligger midt imellem de tre Købstæder Aarhus, Horsens og Skanderborg, og der var til hver af disse Steder 3 Mil ad meget besværlige Veje. Vor Købstadsforbindelse var imidlertid Aarhus, hvortil min Fader leverede sine Produkter, og det var en meget bakket Vej til Aarhus, navnlig var der en meget stejl Bakke ved Landsbyen Skaade, saaledes at der altid maatte holdes igen paa Vognen, naar den skulde ned ad Bakken, og skydes paa Vognen, naar den skulde opad. Jeg erindrer da tydelig fra den Tid, jeg som mindre Dreng kørte med Kusken til Aarhus, at jeg var ikke glad ved Situationen og Hestene heller ikke. Jeg husker tydelig, at jeg havde en lille Skilling med til at købe en Appelsin for hos daværende Købmand Røse, der boede paa Hjørnet af Kød-torvet og Store Torvet i Aarhus.

At det under disse Forhold var vanskeligt at faa passende Skoleundervisning til de mange Børn hos mine Forældre og andre af Omegnens Folk, er forstaaeligt, og Fader ordnede Forholdet saaledes, at han antog en Huslærer, cand. phil. Strambo, Broder til Danseren Strambo ved det kgl. Teater, og hos denne Huslærer gik saa ikke alene mine Forældres Børn, men ogsaa nogle ikke for langt borte boende Landmandssønner. Men desværre havde samme Huslærer ikke Gaver som saadan; han kendte ikke andet end at lade os lære udenad.

Fader, der iøvrigt var en livlig Mand og gerne talte med Folk, talte derimod aldrig med sine mindre Børn. Han sad altid i Mørkningen i Sofaen og sagde ikke et Ord, hvorfor vi mindre Børn var meget bange for ham og gerne laa paa Tæppet under Bordet i Dagligstuen i Mørkningen. Aftenen tilbragtes altid med, at vi alle sad omkring Bordet i Dagligstuen, hvor der var et eneste Tællelys af Moders eget Fabrikat. Vi større Drenge blev efterhaanden puttede over i et Værelse i et af de gamle bindingsværks, straa-tækte Huse. Vor Seng havde en ikke synderlig blød Underdyne af Hønse- og Andefjer, og saa kom der Halm, der altid var fuld af Mus, og Fjællegulvet i Stuen blev let gnavet over af Rotter, der stadig lavede sig nye Adgangshuller, og ved Maaneskin var det ikke synderlig hyggeligt at se alle de Rotter hoppe paa Gulvet.

Om det nu er, fordi min Broder Carl og jeg er født under

Enevoldsmagten, eller hvad der er Grunden, ved jeg ikke, men vist er det, at Carl, der er 4 Aar ældre end jeg, (der var en Søster imellem os), uden videre brugte mig som en Slags Tjener, der ikke maatte gaa i Seng uden at have hjulpet ham hans Støvler, hans Benklæder og hans Strømper af, og at jeg, da Carl kom bort, og jeg blev den ældste paa Kammeret, brugte min Broder Valdemar (den senere Generalpostdirektør) som Tjener paa samme Maade, men dog med den Forskel, at jeg betalte Gage, nemlig 2 Skilling om Aaret. Valdemar paastod altid, at han har denne Gage til Gode endnu, men det tror jeg nu ikke er rigtigt, for jeg har altid haft Ord for at opfylde mine Forpligtelser.

Desværre kom alle Drengene fra Egnen tidlig bort, og min Broder Valdemar sendtes allerede i 9-Aars Alderen til Aarhus Latin-skole, og det samme var Tilfældet med Distriktslæge Schæffers Søn, saa jeg led i mange Aar under ingen mandlige Legekammerater at have, men derimod kun Pigebørn, overfor hvem jeg altid var noget genert. Jeg legede navnlig med Distriktslægens 2 Døtre; den ældste af dem, Jacobine, kaldet Bine, var altid min Kone, og hendes Søster Holga Lærerinde hos os, og vi byggede altid Mosbænke i Skovene ved Skjægs Mølle. Jeg var saa ganske naturlig en ensom Dreng, lidt drømmende af Natur. Min Moder, der som allerede sagt var Præstedatter, var en udmærket Kvinde, der elskede sine Børn højt, men saadan at give sig videre af med dem, havde hun jo ganske naturlig ikke Tid til, for hun skulde passe sit store Hus med forholdsvis mange Folk. Vi havde i Møllen en Kusk, der passede 2 Heste og en Remontehest, som vi stadig havde, naar den ikke var indkaldt, en Møllersvend, en Møllerdreng — kaldet Pilledreng, fordi han passede den lille Kværn, der pillede Skallen af Kornet, altsaa frembragte Klid — og saa var der gerne 2 tidligere, nu gamle Møllersvende, der nød Naadsensbrød. Hertil kom senere en Maltkarl, idet Fader tilbyggede Stuehuset et Maltgøreri, som ikke havde saa lidt Søgning. Hos denne Maltkarl — det var forøvrigt en ældre gift Mand, som hed Rasmus, og som gik hjem om Aftenen — tilbragte jeg megen Tid, og siddende ved Siden af ham ved Fyrstedet lærte jeg desværre at ryge Tobak allerede ved 12-Aars Alderen. Han varslede mig i god Tid, naar han hørte, min Fader var i Anmarsch for at inspicere Malteriet, og gemte i det hele taget mit Pibevesen og min Tobak. Moder havde 3 Piger: en Kokkepige, en Stuepige og en Barnepige, der gerne blev længe hos hende. Husholdningen var altsaa forholdsvis stor, og for at bestride denne fik Moder fra Møllen frit leveret Mel

og Gryn af alle Slags, og saa havde hun ligeledes i samme Øjemed Indtægten af 6 Malkekøer, der blev holdt paa Møllen. Hendes Kunder var som Regel kun fattige Koner, og de fik skam altid godt Maal, saaledes at jo større Omsætning Moder gjorde, desto daarligere var Resultatet. Min Moder fik ligeledes leveret de fornødne Fedesvin til Husholdningen, og der blev aarlig slagtet en Ko i samme Øjemed. Svinene blev altid berøvede deres Kønsorganer (bødede), og kunde da blive meget fede. At jeg for min Part, da jeg var midt i Børneflokket, aldrig fik nye Klæder, men arvede Klæderne fra ældre Broder, er forstaaeligt. Vi Drengene kendte for Resten ikke til andet Undertøj end en saakaldt Brystdug — et Linnedstykke, der gik rundt om Overkroppen — og saa om Vinteren en saakaldt Tulup (sækkeagtig). Paaklædningen var altid Bluse med Læderbælte til at spænde om.

Moder var en meget from Kvinde, der navnlig havde den Vane at fremsige Salmever eller Strofer af Salmer, hvilket jeg hurtigt lærte af hende, f. Eks.: »Du bedst, o Herre, min Tarv og Trang kender, tilmed er Lykkens Gang i dine Hænder; — belejligst Tid, bekvemlest Hjælpemaade, du klarligt forudser, min Sjæl hvad vil du mer, Gud Herren raade«. Og ligeledes, da hun altid levede i smaa Kaar: »O Gud, giv mig ikke Armod, ej heller Rigdom, men uddel til mig mit beskikkede Brød«. Mærkeligt nok havde hun derimod ingen Forstand paa at holde Juletræ, og det var der vist ingen andre paa Egnen, der havde, end Herskabet oppe paa Rathlousdal. Vi Børn fik derfor heller aldrig Julegaver, men Moder lavede til hver især af sine hjemmeværende Børn en Julekage til Jul, hvis Størrelse ahang af Barnets Alder, og saa var der altid Barnets Navnetræk i Slyng ovenpaa. Disse Julekager havde vi Drengene ovre i Kammeret altid liggende nede ved Fodenden af Sengen; om vi satte vore Fødder paa dem om Natten, skal jeg ikke kunne sige, men de smagte godt om Morgenen til vor Kaffe.

Det var paa Moders indstændige Bøn til Fader, at min Broder Valdemar blev sat i Aarhus Latinskole i det Haab, at han skulde blive Præst, for hun mente dog nok, at naar hun havde saa mange Sønner, at hun fortjente at faa en Søn til Præst. Dette Moders Ønske gik ikke i Opfyldelse, idet Valdemar, efter at have studeret Theologi i 2 Aar, kom til det Resultat, at Theologien slet ikke laa for ham, og at han derfor maatte opgive denne til Sorg for min Moder, og Fader kunde heller ikke begribe, at han vilde studere Statsvidenskab, der jo ikke direkte gav Adgang til Embede; men Fader oplevede dog at se ham som Postmester i

Aalborg, og da det jo var et ganske godt Embede, saa var Fader fuldt tilfreds. — Valdemar tog resolut Huslærerplads for et eller to Aar og havde senere Regensen og gjorde sluttelig en aldeles glimrende Eksamen.

Fader fortalte gerne følgende Historie fra hans Ungdomstid: Han var som tidligere sagt født i Taarning Mølle i Nordslesvig, og var saa derfra sat i Landmandslære hos Proprietær Laer paa Beierholm. Principalen sendte ham ofte om Natten til Hest i et eller andet Ærinde til en af de nærliggende Byer, men en skønne Dag sagde Principalen, der tillige handlede med Heste, at nu skulde de til Holland med et Kobbelt Heste. Fader blev da sat i Sadlen paa den forreste Hest, og saa fulgte en hel lang Række Heste, stadig bunden til Halen af hinanden. Principalen kørte saa selv ved Siden af i en Gig med en meget stor Hest for, og saadan drog de til Holland, idet de laa over om Natten i Landsbykroer. Ankomsten til Holland afleveredes Hestene, og Sadelstøj og Gig blev ligeledes solgt, og saa spadserede Principalen og min Fader hjem til Beierholm.

Ligeledes fortalte Fader ogsaa følgende Historie fra Struenseprocessen, som han ubetinget selv troede paa, og som jeg ikke før har set paa Tryk. Fader var født 1810, og kunde huske tilbage fra 1820, hvilket jo kun var 50 Aar efter Struenseaffæren, og man maa erindre, at man dengang ikke kendte anden Meddelelsesmaade end mundtlig Meddelelse fra Slægt til Slægt eller fra Generation til Generation, thi Aviser eksisterede jo ikke dengang. Herved ser jeg bort fra Berlingske Tidende og nogle gamle Stiftstidender; thi disse kan jo have modtaget Forbud fra Schack-Rathlou om ikke at omtale hans Adfærd overfor Caroline Mathilde. — Kammerherre Schack-Rathlou maa have været en af Dronning Julianes trofaste Kreaturer; han var af hende sat til at faa Caroline Mathildes Tilstaaelse om hendes Forhold til Struense. Caroline Mathilde, der som bekendt var Søster til den engelske Konge, vilde ikke tilstaa dette, thi hun vidste jo forud, hvilken skrækkelig Skæbne, der ventede denne. Schack-Rathlou vidste imidlertid Raad, da han ikke kunde faa Bugt med hende paa anden Maade; han stak hende uden videre en Pen i Haanden og førte med Magt hendes Haand og Pen til at nedskrive det fornødne om Tilstaaelsen. Der gik imidlertid Sagn om, at Schack-Rathlou, der havde mange Børn, efterhaanden mistede dem alle, alene undtaget en Søn, der blev Stamfader til Slægten Holstein-Rathlou paa Rathlousdal.

Efter at jeg var fyldt 14 Aar den 5. Juni 1861, gik jeg under

Vakance i Odder Sogn til Præst hos Pastor Tørslev i Randlev (Randlev Præstegaard bekendt fra St. St. Blicher). Jeg fik altid, inden Præsten begyndte med sine Konfirmander, en god Frokost inde hos Familien, og blev jeg konfirmeret i Annex sognet Bjergager Kirke.

MIT OPHOLD I ODDER OG ANSÆTTELSE PAA HADS HERREDSKONTOR I 3-4 AAR OG EGNENS BERØRING MED KRIGEN 1864.

Jeg kom paa Herredskontoret den 1. November 1861. Mandskabet her bestod af Herredsfoged, Kancelliraad Rehling selv, en Fuldmægtig, dengang exam. jur. Knudsen, og en Kontorist, men der var dengang en ældre Kontorist, Andreas Bernth — Søn af den bortdragne Præst, — som i Løbet af et Aar skulde lære mig Kunsten, saa vilde han til Aarhus. — Herredsfoged Rehling og hans Kone og en Søster til hende som Lærerinde for deres Børn var meget flinke Folk, og jeg skulde være Medlem af Familien og blev rigtig pænt behandlet. Rehling var imidlertid lidt indolent af Natur; han var født i dansk Ostindien, og forud havde han kun været Sorenskriver paa Færøerne paa den Tid, Herredsfoged Dahlerup i Odense var Amtmand deroppe. Jeg gik saa kun hjem til Skjægs Mølle fra Lørdag Aften til Mandag Morgen. — Herredsfogdens eget Arbejde bestod kun i, at han passede Retten; der var nemlig Thingsted og Arresthus i Odder, og der førte jeg efter Herredsfogdens Diktat Retsprotokollen. Ligeledes skrev han selvfølgelig selv de Domme, der forefaldt, men han kunde saa ogsaa, naar han ikke skulde i Retten, nøjes med at arbejde et Par Timer hver Dag, og hans Kontor var ud til Mølleaen, og lige overfor havde han anlagt en dejlig stor Have paa flere Tønder Land, som han elskede at pusle i, og at han havde Bro over Aaen, er en Selvfølge. — Fuldmægtig Knudsen førte Panteregistrene, men det var ogsaa det eneste Arbejde, han gjorde for Embedet. Resten af hans Tid gik til at passe hans private Forretning for Herredets Folk, og uagtet han godt kunde gøre det paa Herredskontoret, saa foretrak han dog altid hurtigst at forsvinde hjem til sit private Hjem, hvor han, der var

ugift, havde en Husholderske, til hvem han stod i Forhold til megen Forargelse for Egnens Folk; thi man spøjte ikke dengang med den Slags Ting. Naar han saa var borte, var jeg efter et Aars Forløb altid alene paa Kontoret og førte dér navnlig Pantebøgerne, Lægdsrullen m. m., og endelig havde Kontoret Stempelpapirudsalg, hvorfor der maanedlig skulde aflægges Regnskab til Aarhus Amtstue. Jeg kunde altsaa ganske raade mig selv og ogsaa ryge min kære Pibe paa Herredskontoret. Naar jeg kom hjem til Møllen Lørdag Aften, var Fader altid meget interesseret i at høre, hvad der var passeret paa Herredskontoret, og hvad jeg havde udrettet; thi han betragtede mig allerede som en Slags Embedsmand.

Saaledes gik Tiden for mig til Krigens Udbrud i Slutningen af 1864, og efter Dannevirkestillingens Opgivelse, som jo hurtigt rygtedes, thi Aviser og Telegrammer havde man jo ikke endnu, gik der et Jammershyl hen over Landet, og der raabtes højt om Forræderi; man havde haft stor Tillid til Thyras gamle Vold. Der havde i aarevis foreligget Forslag til Rigsdag og Regering om betydelige Arbejder ved Dannevirkestillingen, men Rigsdagen vilde ikke bevilge Penge dertil, saa der var kun nogle Jordhøje langs Stillingen, hvis væsentligste Forsvarskraft skulde bestaa i Opstemning af Vand; men den strenge Vinter havde selvfølgelig tilfrosset disse opstemmede Vande. Overfor den almindelige Mening om Forræderi fra den danske General de Meza og den stadige Snak om General de Mezas Alder og svagelige Legeme, der nødte ham til at køre i lukket Vogn fra Stillingen og selvfølgelig ledsaget af sin Stab til Hest, var Fader den eneste, der bevarede Contenancen og sagde til enhver, der vilde høre paa ham, at de kunde da nok begribe, at en dansk General aldrig kunde være Landsforræder. De Mezas Tilbagetog var tværtimod efter Faders Mening en stor Heltebedrift og det eneste, der havde været at gøre. Saa vidt jeg husker, blev der nedsat en Krigsret for at fælde Dom over de Meza, men han blev selvfølgelig fuldt frifunden og tog sin Afsked og levede saa ensomt sine tilbageværende Aar. — Tilbagetoget til Dybbølstillingen vil være velbekendt.

(Jeg forglemte i forrige Afsnit at omtale, at jeg kort efter min Konfirmation havde Lejlighed til for første og sidste Gang at se Kong Frederik den VII. Dette skete paa en udmærket og dejlig stor Herregaard, »Moesgaard«, der ligger ca. 1 Mil fra Aarhus og har høje og stejle Skrænter ned til Havet og saaledes er med til at danne den overordentlig store smukke Aarhusbugt. Grevinde Danner havde udmærket Forstand paa at melde Kongen og sig paa Besøg hos en borgerlig Embedsmand, thi hun vidste godt, at en adelig

ikke vilde modtage hende. Moesgaard ejedes dengang af Stiftamtmand Dahl, der boede i Aarhus. Dahl havde oprindeligt kun været Prokurator, men havde under den værste Pengekrise købt Moesgaard for kongelige Skatter, og Grevinden havde altsaa nu meldt sig paa Besøg paa Gaarden. Forvalter Tørslev fra Randlev Præstegaard kørte for sin Søster, min Søster og mig til Moesgaard for at se Kongen. Vi var samlede et uhyre Publikum i Haven udenfor Hovedbygningen, og efter Taflet blev der smækket et Vindue op i Stueetagen, og herfra talte Kongen, der var synlig paavirket af Taflets Glæder og bagved støttedes af Grevinden. Jeg husker tydelig, at han begyndte saaledes: »Brave, trofaste Jøder . . . . .« Ja, han sagde virkelig »Jøder« i Stedet for »Jyder«, og saa kom der jo en Skylle, der udtrykte hans Glæde, hvilket jo nok forud var inspireret ham af Grevinden. Noget senere hen, da Kongen havde overstaaet Rusen, blev Fløjdøren til Haven slaaet op, og ud kom Kongen med Grevinden under Armen; et Militær-Musikkorps blev opstillet foran og spillede Fædrelandsmelodier, og saadan marcheredes der rundt i Haven, idet Publikum efterhaanden sluttede sig til, saa der blev en vældig Procession, og Begejstringen var uhyre).

Jeg har fornylig læst i Bladene om vort Tab i Krigen 1864 og Tyskernes Tab, hvilket sidste jo var forholdsvist meget betydeligt, og jeg kan derfor forstaa den smukke Plads, Tyskerne undte Danmark paa den første Side nederst nede paa det firkantede store Sejrsmonument i Thiergarten ved Berlin. Der ser man nemlig, at Tyskerne stormer løs i store Masser mod nogle nedskudte Jordhøje, der skal forestille Skanserne ved Dybbøl, og som forsvares af danske Soldater, der slaar løs paa de fremstormende med Bøssekolberne. Jeg var stolt, da jeg saa dette. — De næste 2 Sider viser Krigen med Østrigerne 1866 og Krigen med Frankrig 1870.

Odder Sogns første Berøring med Krigen fandt Sted under en Vaabentilstand. Da laa Staben for det stolte Rytterregiment, de røde Gardehusarer, indkvarterede paa Rathlousdal, og det store Militær-orkester var samtidig indkvarteret i Skjægs Mølle. Disse Folk var meget godmodige i deres Omgang med os andre, og de lod os navnlig gerne se deres korte Karabiner (Zündnadel-Geværet), der jo kunde tage en Masse Patroner paa een Gang og gjorde et overvældende Indtryk paa os Danske, der endnu kun havde de gamle Forladegeværer, idet vi jo straks forstod den uhyre Fordel, Bagladegeværet havde. Det var jo rigtignok et Omslag fra Krigen 1848 og de Forestillinger, vi Drengene havde om Forholdet mellem Danske og Tyske, nemlig den, at en Dansker magelig kunde tage det op med tre Tyskere.

Efter Tallet paa Rathlousdal kom Officererne og Herskabet ud i Haven og drak Kaffe, og da var det meget almindeligt, at Beboerne i store Skarer stod i Nærheden i Haven for at nyde den udmærkede Musik. Jeg tror nok, at denne Tilstand varede ca. 6 Uger, saa fulgte der en Tid, hvor Tyskerne udskrev til deres Underhold, hvilke Rekvisitioner altid kom fra den kommanderende General v. Falkenstein eller v. Wrangel til Stiftamtet, som igen fordelte Udskrivningen paa Herrederne. Her gjorde Fader uhyre Nytte, da han var den eneste paa Eggen, der kunde Tysk, og han havde tilmed Forstand paa Rekvisitionerne Fordeling paa de enkelte Sogne i Hads Herred, hvoraf der var 15 meget frugtbare Sogne. Herredsfoged Rehling vilde have været ilde stillet, hvis han ikke havde haft Fader. Tyskerne kaldte ham »Bürgermeister«, men min Fader »Oberbürgermeister«. Naar der saa kom saadan en Rekvisition — jeg tror, det var ugentlig — havde jeg jo, da man ikke kendte Kopipressen dengang, Fornøjelsen af at nedskrive 15 Sognerekvisitioner, som jo uopholdelig skulde udbringes. Jeg, der nok holdt af at spille en lille Rolle med, havde en Gang for alle Herredsfogdens Tilladelse til at maatte tage den ene af hans smukke Skimmel-Køreheste og selv udbringe Rekvisitionerne til de længst borte liggende Sogne, hvoraf Gylling var det længst borte liggende, vistnok 1 à 1¹/₄ Mil. Jeg red selvfølgelig rask, og naar jeg red ind i en af de Bønderbyer, jeg skulde til, saa gik det i Galop.

Engang imellem saa vi forøvrigt et eller andet Fodfolksregiment, der gerne bestod af Polakker, smaa sortsmudsede Folk, og det var gerne, naar der havde gaaet Rygter om, at de Danske vilde gøre Landgang et eller andet Sted, navnlig ved et Udskibningspakhuss ved Havet ud for Odder, der hed Hou. Jeg husker tydelig engang, at Tyskerne besatte det højst liggende Punkt i Odder — Apotheket — med en stærk Feltvagt, og saa marcherede de forøvrigt efter Hou til, men Landgangen dér var jo blind Allarm. Saa husker jeg ogsaa et modbydeligt røverisk Overfald efter Heste. Da jeg saa ud af Vinduet i Herredskontoret om Morgenen, kunde jeg se Højderne omkring Byen besat med tyske Skildvagter, og jeg gik derfor ned i Gaarden og saa til min Glæde, at Herredsfogdens Stald var tom. Nede i Gaarden kom netop 2 tyske Soldater marcherende ind og siger til mig: »Haben Sie Pferde«, hvortil jeg rolig sagde »Nej«, da jeg havde set, Hestene ikke var hjemme; men knap havde jeg faaet det sagt, før Kusken ulykkeligvis kom kørende ind ad Porten med Heste og Vogn. Tyskerne sprang op og greb Hestene ved Hovedtøjet, idet de sagde til mig: »Dummer Teufel«. Kusken fik saa Or-

dre af Tyskerne til straks at stille med Hestene nede ved Thinghuset, og her fik de hurtig samlet ca. 100 Heste. Disse blev af Tyskerne førte til Aarhus, for at de kunde faa Lejlighed til at bedømme, hvilke af dem de kunde bruge, og det viste sig, at det var ikke ret mange, nemlig kun 20 Stk.; de andre blev sendt tilbage til Odder, deriblandt Herredsfogdens Skimler.

Forinden jeg forlader Afsnittet om Odder, vil jeg fuldføre Billedet af min Fader. Mine Forældre giftede sig i 1836, og i de første 23 Aar af deres Ægteskab var Tiderne gunstige. Møllenæring var indtil Mølleprivilegiets Ophævelse i 1862 en særdeles lukrativ Forretning, og Landbruget gik i de Tider stadig fremad. Anderledes stillede Forholdet sig, da Mølleprivilegiet samme Aar blev givet fri, uden at der blev givet nogen Erstatning til de gamle Møllere, og Faders Stilling i de sidste Decennier af hans Liv var alt andet end god. Maaske det ogsaa havde Betydning i saa Henseende, at han var saa optaget af sin offentlige Virksomhed. Den 1. Januar 1859 valgte de Fader for 2den Gang ind i Sogneforstanderskabet, og han valgtes i dette til Formand og udfyldte denne Stilling i 15 Aar — en stor Virksomhed i den allerede den Gang sig stærkt udviklende Odder Kommune, hvor der var god Anvendelse for Faders Dygtighed og gaaen paa de foreliggende Opgaver, der i saa høj Grad udmærkede ham. Hans Virksomhed blev da ogsaa paaskønnet saavel af hans Medborgere, der i 1865 overrakte ham en Hædersgave, som af Hs. Majestæt Kongen, der gjorde ham til virkelig Kammerraad, lig Justitsraad, og endelig til Dannebrogsmænd. Efter Krigen vedblev Fader at være Formand for Sogneforstanderskabet eller Sogneraadet, som det nu efter Loven af 6. Juni 1867 kaldtes; men dels den Egenraadighed, som altid har udmærket Fader, og som Folk fandt sig i paa Grund af hans Dygtighed og dels paa Grund af hans Uundværlighed paa et vist Tidspunkt af Kommunens Liv, blev større og større, og efterhaanden som Venstrepartiets Mænd følte sig dygtige nok til at styre Kommunens Anliggender, følte de sig mere og mere krænkede ved at være under Faders Enevælde. Han blev da ikke genvalgt ved Sogneraadet i 1873, hvad der krænkede ham i høj Grad.

Straks, da Hads Herreds Landboforening i 1853 blev stiftet, blev Fader Medlem og var en af Foreningens Stiftere, blev Næstformand 1863 og var Foreningens virksomme Formand fra 1876 til 1886 og derefter Æresmedlem til sin Død 1895. En offentlig Virksomhed, som Fader satte stor Pris paa, var Stillingen som Medlem af Aarhus Amtsråd. Han valgtes ind i dette 1868 og var Medlem

til 1880. Han var i Amdtsraadet et meget skattet og benyttet Medlem, og hans Egenraadighed kunde heller ikke i dette store Raad træde saa meget frem som i Sogneraadet. Fader var ogsaa i Landvæsenkommissionen, og, da han var en udmærket Hestekender, Medlem af Overmønstringskommissionen. Endelig var han Taxationsmand i den store Kreditforening for Landejendomme i Viborg, men der forefaldt ikke mange Taxationer, da Kreditforeningens overordentlig store Nytte ikke var gaaet op for Publikum.

Som tidligere bemærket optog den offentlige Virksomhed i høj Grad Faders Tid, men selvfølgelig vedblev han med sin Erhvervsvirksomhed, og i saa Henseende er det af Interesse, at han i 1875 fik mere af Stamhusets Jord til Brug, nemlig en Bondegaard, hvis Jord var bestemt til at lægges ind under Rathlousdal Hovedgaard, hvad der ogsaa senere er sket. Samtlige Kontrakter og Fæstebreve hævedes imidlertid efter Overenskomst med Stamhuset i 1884, og Fader fik — mod at give Afkald paa sin Brugsrettighed til Møllen og Jorden — en aarlig Sum af Stamhuset for sin og Enkes Levetid, hvorved hans sidste Dages økonomiske Forhold sikredes.

Mine Forældre havde den store Glæde i 1886 at kunne fejre deres Guldbryllup med deres Børn og Børnebørn i det Hjem, hvor de havde levet sammen under hele deres Ægteskab, og der blev ved den Lejlighed vist dem megen Opmærksomhed fra Venner og Bekendte, og Fader blev, da han i 1890 fyldte 80 Aar, udnævnt til Ridder af Dannebrog. I sine sidste Aar, fristede han den tunge Skæbne at være blind, hvad der særlig for en saa virksom Mand var et tungt Kors. Han døde den 12. Maj 1895 i en Alder af 84 Aar.

Karakteristisk for Fader var hans ukuelige Mod og hans Karakters Retlinethed uden Slinger til højre eller venstre. Han var en velbegavet Mand, og han havde de usammensatte Karakterers usvilgelige Tro paa, at hans Mening var den rigtige, og min Broder Valdemar har i sin Ungdom i høj Grad gjort Erfaring i saa Henseende.

Ved salig Faders Begravelse traf jeg for sidste Gang Stamhusbesidder Emil v. Holstein-Rathlou, der sagde til mig, at Fader var den eneste Mand, han i mange Aar havde sat Pris paa derude i Sognet, og det var en Sorg at miste Fader. Stamhusbesidderen havde allerede dengang i mange Aar ikke boet paa Rathlousdal, men ovre i København.

Min Broder Valdemar har i Aaret 1910 skrevet en Bog om Slægten Kiørboes Liv og forfattet en Stamtavle over Slægten, der saa vidt jeg erindrer fører tilbage til Tiptipoldefader.

I Aaret 1865 forlod jeg Odder for at drage til København og

dér tage min Eksamen. Allerede undervejs med Dampskibet fra Aarhus dertil mærkede jeg, at Tietgen var i Færd med at oprette Det forenede Dampskibsselskab. Skibsføreren, Kaptajn Brock, fortalte, at Tietgen allerede havde erhvervet et Dampskibsrederi i Randers, men han føjede til, at vort Selskab, der ejedes af hans Svoger, den store Grosserer Hans Broge i Aarhus, vilde han sikkert ikke faa at købe. Dette slog imidlertid ikke til; thi ikke længe efter overlod hans Svoger sit Dampskibsselskab til Det forenede Dampskibsselskab.

MIT OPHOLD I KØBENHAVN.

Her skulde jeg i Huset hos min Farbroder, F. W. Kiørboe, der var en meget anset Storkøbmand og Skibsreder. Paa Dampskibsbroen stod mine 2 voksne Kusiner og min Søster Sofie og modtog mig og raabte straks, da jeg gik i Land: »Hvad, har du Kasket paa, det gaar skam ikke an herovre. Vi maa allerede ud i Morgen og faa købt en Hat til dig«. Jeg var saa næste Dag med ude at købe mig en lille stiv graa Hat, men allerede et halvt Aar efter fik jeg en høj sort Hat, som var det eneste, man dengang kunde gaa med, naar man ikke gik med Studenterhue.

Jeg tror nok, jeg illustrerer mit københavnske Liv bedst ved at omtale min Eksamenslæsen for sig og Selskabelighed, Fornøjelser og deslige for sig.

Min Onkel Frits, saaledes kaldte vi Farbroder, ejede dengang den smukke Gaard paa Hjørnet af Bredgade og daværende Blanco-gade (nu Fredericiagade) med Port ud til sidstnævnte Gade og lige overfor det daværende Landakademi. Her havde Familien Lejlighed i Stueetagen, medens Onkel havde sit Forretningskontor i den høje Kælder paa højre Side af Porten. Jeg fik et meget pænt og temmelig stort Loftsværelse med store Vinduer ud til den forholdsvis store og rene Gaard. Jeg skulde saa først læse til den saakaldte lille Præliminæreksamen, som skulde tages paa Universitetet, og gik jeg i den Anledning paa et Kursus, der indehavdes af cand. theol. Berthelsen og cand. mag. Krarup. Vi var ialt 5 paa Kursuset, men de 3 var nærmest voksne københavnske Gadedrenge. Jeg husker navnlig, at jeg engang opdagede, at den ene af dem, Søn af Folketingsmand Balthazar Christensen, sad og vrængede Ansigt og rakte Tunge efter mig. Kun den fjerde var en pæn ung Mand, jeg tror nok, at

han hed Estrup og var Søn af den kongelige Kurér og skulde ud-danne sig til engang at afløse sin Fader i denne Stilling. Med ham fulgtes jeg ofte fra Kursus og passiarede med ham. Paa Kursuset skulde jeg nærmest opfriske mine Skolekundskaber. Der udfordredes dog ikke andet Sprog end mundtlig Tysk, men hvad der var det vigtigste for mig var at faa Undervisning i Mathematik; thi denne Videnskab havde Huslærer Strambo ikke haft Begreb om, og det var ikke helt Spøg at komme op til Eksamen ved Universitetet i Mathematik; thi denne Videnskab forestodes dengang af en meget dygtig, men ogsaa meget streng Professor Steen. Efter et halvt Aars Forløb absolverede jeg saa Præliminæreksamen med et forholdsvis meget smukt Resultat.

Derefter tog jeg saa fat paa de juridiske Studier, og havde jeg her som Manuduktør daværende Sagførerfuldmægtig P. A. Petersen, der imidlertid var i Færd med at ophøre med sin Manuduktørvirk-somhed og derfor ikke havde andre Elever end mig. Til Gengæld kunde han saa give sig noget mere af med mig, end han vel ellers kunde gøre, og han hang saamænd ogsaa rigtig godt i med mig, idet han hver Dag gav mig en Time og saa gav mig noget for til næste Dag. Hans Principal, en Overretsprokurator Vestrup, blev for-øvrigt kort efter, at jeg var færdig hos ham, Embedsmand, og saa rykkede P. A. Petersen selv op til at blive Overretsprokurator, og han blev senere ved denne Virksomhed og ved Spekulationer i Byg-gegrunde en meget rig Mand. Han blev Svigerfader til min senere Kollega, Kreditforeningsdirektør Herforth i København. I Foraaret 1867 var jeg saa oppe til dansk juridisk Eksamen. Der var først en skriftlig Prøve i alle de 6 Fag, vi skulde have, og her var jeg saa uheldig at tage ganske fejl af Opgaven i Strafferet, som endda var ganske let, hvilket bevirkede, at jeg ved den skriftlige Prøve kun kom til at staa til 2den Karakter, saaledes at jeg, hvis jeg skulde have 1ste Karakter, skulde hæve mig til denne ved den mundtlige Prøve. Vi havde ogsaa en skriftlig Prøve, der kaldtes Practicum, med 2 praktiske Udarbejdelser, og ved denne kom jeg til at staa øverst af alle; thi jeg havde jo ikke for ingenting været saa længe paa Hads Herredskontor. Ved de mundtlige Prøver i alle Fagene klarede jeg mig godt undtagen maaske i Thingsret, hvor den strenge og frygtede Professor Aagesen fungerede, men man maa dog i Betragtning af det hele under eet være kommen til det Resultat, at jeg skulde have 1ste Karakter, men rigtignok ogsaa med et Pointsantal, der akkurat slog til.

Efter at jeg var færdig med den dansk juridiske Eksamen, spekulerede jeg en Del paa, om jeg nu ikke skulde give mig til at tage

juridisk Embedseksamen, men jeg opgav heldigvis dette snart; thi det stod klart for mig, at min praktiske Hjerne eensgang ikke egnede sig til Latin og Græsk, og hvad der ellers hørte til at blive Student, og at det ligeledes vilde falde mig svært at lære Romerret og Retsfilosofi for at blive Kandidat. Selv om jeg kunde have gaaet Turen igennem, vilde det mindst have taget 5 Aar for mig, og det er ikke sagt, at jeg bagefter vilde have gaaet Sagførervejen, hvad der aabenbart har ligget bedst for mig.

Med Hensyn til Selskabelighed, Fornøjelser og deslige var jeg meget heldig stillet i København. For det første var Onkel Frits's Hus meget fornøjeligt og uddannende for mig; thi det var et gæstfrit Hus, hvor der under tvangfrie Former var meget behageligt. Min Tante Emma, som hun hed, var en udmærket Kvinde, født Søgaard, og havde været intim Veninde med min Moder, medens min Onkel og Tante selv boede i Aarhus. Onkel og Tante havde, hvad der dengang kunde lade sig gøre, en fast og lukket Kirkestol i Garnisons Kirke, hvor de hørte Pastor Blædel, der var en meget bekendt og dygtig Præst, og de saa jo gerne, at vi unge Mennesker gik med i Kirken. De ældre Børn i Huset bestod dengang af den ældste Datter, Julie, der havde en pragtfuld Sangstemme og burde have været Operasangerinde; navnlig sang hun: »Hvorfor svulmer Weichselfloden . . . .« og »Ud vil jeg, ud saa langt, saa langt over de høje Bjerge . . . . .« aldeles fortrinligt, men hun skulde nu en Gang ikke blive en Sangstjerne; hun forlovede og giftede sig noget senere hen med cand. jur. Neergaard fra Aakjær, der først af sin Fader fik Herregaarden Rantzausgave mellem Aarhus og Odder og senere hen afkøbte Kandidat Neergaard sin Fader, Jægermester Neergaard, den ikke mindre end 1400 Tønder Land store Herregaard Aakjær en Mils Vej fra Odder.

Den næste af Børnene var Kusine Emma, der navnlig uddannede sig i Sprog, og den tredie var Fætter William, en udmærket ung Mand, hvem jeg havde stor Glæde af at være Contubernal med det sidste Aar, jeg var der i Huset. Han er nu Sognepræst i Kolding. Alle de andre Børn i Huset var ukonfirmerede. — Huset var gæstfrit, og der kom navnlig under tvangfri Selskabelighed mange Studenter i Huset. Onkel spiste alene sin Frokost Kl. 11 om Formiddagen, og alle vi andre spiste Kl. 12. Det var altid en meget fornøjelig Frokost, særlig naar Onkels Svoger, Konsul Mørck, som var Rigsdagsmand fra Aarhus, kom og spiste med; han var en meget litterær og kunstforstandig Mand, og Passiaren drejede sig saa væsentligt i den Retning; Politik kendte man heldigvis ikke dengang.

Jeg husker navnlig, at vi ofte fik Lobescowes med røget Skinke i, som vi alle holdt meget af.

Man gik ogsaa meget i Theatret fra Onkels Hus. Dengang havde København ikkun de 3 Theatre: det kgl. Theater, Folketheatret og Casino. Paa det kgl. Theater havde man dengang endnu alle Koryfæerne fra Guldalderetiden med Undtagelse af Fru Heiberg, gamle Rosenkilde og Høedt. Onkel og Tante tog gerne en Loge i Theatrets 1ste Etage, og der kunde stoppes mange ind. Det var gerne den Loge, hvor senere hen i det nye kgl. Theater (i min Tid eksisterede kun det gamle Theater) Hoffolkene nu har deres Loge. Jeg opnaaede at sidde paa alle Pladser i det kgl. Theater lige fra 1ste Parket til den saakaldte »Stald« bagved, hvor der kun var staaende Pladser, og navnlig erindrer jeg fra 1ste Parket Digteren H. C. Andersen staaende opad en af Pillerne for glad og naiv at lade sig betragte af Publikum. Det var navnlig Hostrups Studenterkomedier, der var meget søgte og glædede os alle meget, og paa Folketheatret og Casino var der ogsaa udmærkede Skuespillere.

København havde endnu dengang sine Volde og Porte og var i Virkeligheden ikkun at regne for en stor Provinsby.

Saa havde jeg min 6 Aar ældre Broder Frits at besøge. Han, der var en dygtig Landmand og tidligere i et Par Aar havde bestyret Flinterupgaard ved Slagelse, som dengang ejedes af Onkel Frits, og senere hen, da min Onkel solgte Gaarden, Frederikslund i Nimtofte Sogn ovre i Nærheden af Grenaa, var nu Inspektør hos Generalkonsul Westenholtz i London for dennes 3 store Gaarde ved Furesøen ved Holte Station, nemlig: Dronninggaard, Frederikslund og Kåningaarden, og havde det saaledes udmærket, og han og jeg havde altid holdt meget af hinanden, saa det var en stor Glæde for mig at besøge ham, og der er som bekendt overordentlig smukt ved Furesøen. En Sommerferie boede vor Onkel og Tante i den store Gartnerbolig ved Dronninggaard, som tillige havde et pragtfuldt Slot, der vist eksisterer endnu. Onkel og Tante yndede ogsaa at tage en stor Kaleshevogn om Søndagen (Char a banc eksisterede vist ikke dengang) og besøgte smukke Steder i Nærheden af Klampenborg Station. Middagsmaden havde de da selv med i en meget stor Kurv og fik varmet den derude i Restaurationerne. Jeg husker navnlig, at vi engang spiste Middagsmaden paa selve Eremitagen. — Min Moder havde ligeledes 2 gifte Søstre i København eller Omegnen. Den ene var Søsteren Hanne, gift med Major v. Münnich. De havde 2 Børn, en Datter Anna, der var en høj smuk sorthaaret ung Pige, og saa en Søn, juridisk Student Carl Münnich, der var en højst uheldig Søn for saadan en gammel stolt Militær

at have. Han havde nemlig lange tynde Ben, en kort Overkrop og ildrødt Haar, og han var vanskelig at kommandere med for Faderen. Onkel Münnich var Invalid og havde et Træben; i Slaget ved Isted havde han faaet en Kugle i Benet lidt ovenfor Knæet, og her var Benet sat af, hvad dengang ikke var nogen Spøg; thi man kendte jo ikke til bedøvende Midler; derfor blev med en Kniv simpelt hen skaaret en Rende rundt i Laaret, og saa savede man selve Laarbenet over. Onkel fortalte altid, at han kunde mærke Vejret i det manglende Ben, ganske som om han havde haft Benet. Jeg tror nok, Münnichs havde i alt Fald nogen Formue; thi de havde i en Aarrække været Sommerferiegæster ovre i Skjægs Mølle og herfor betalt Udgifterne ved deres Ophold. Sønnen Carl kunde vi Søskende ikke lide; han var meget vigtig og fortalte altid, at han nedstammede fra en stor russisk General og kaldte sig altid Carl Buchard von Münnich. Onkel Münnich yndede altid at fortælle følgende Historie om sit ægteskabelige Samliv med Tante Hanne: »Ser du, Hanne, nu trækker jeg her en Demarkationslinie.« saa trak han en Linie paa et Stykke Papir, hvis det var inde i Stuen, eller i Jorden, hvis det var udenfor, »Paa den ene Side, der kommanderer du, men paa den anden Side, der kommanderer Fanden tage mig jeg, — og der har aldrig været nogen ægteskabelig Strid mellem Hanne og mig«. Sagen var nemlig den, at Hanne altid har kommanderet paa begge Sider af Linien, uden at Onkel mærkede det. Münnichs boede i en smuk Ejendom, der hed »Lille Rosenborg«, ude i Frederiksberg Alle overfor daværende Alhambra, og her kom jeg jo saa en Gang imellem paa Besøg hos dem tilligemed min Søster Sofie, medens hun var i København.

Moders yngste Søster, Fru Gartner Hempel, kaldet Tante Lise, paa Sølyst, der da ejedes af den bekendte Etatsraad, Grosserer Suhr, var en fuldstændig Modsætning til Søsteren Fru Münnich. Hun var nemlig et af Naturen glad og livligt Menneske, der levede meget lykkeligt i sin beskedne Livsstilling i en pæn lille Villa, lige overfor Hovedindkørslen til Sølyst. Hendes Mand, Gartner Hempel, var vist en meget dygtig Gartner; thi han var uddannet i Udlandet, men han havde lange tynde Ben og en kort Overkrop. — Jeg holdt uhyre meget af at komme til Onkel Hempels, og man kunde endog tage andre unge Mennesker med; thi de havde selv ingen Børn og yndede derfor Ungdom om sig. Jeg husker navnlig, at jeg var dér til deres Sølvbryllup, hvor der herskede en meget glad Stemning. Sølyst bestod dengang ligesom nu af ikke mindre end 10 Tdr. Land Have og Park og havde navnlig en lang Facade langs Strandvejen overfor Emiliekilde. Naar Etatsraadens ikke var hjemme, kunde jeg

frit færdes derovre, men jeg har dog ingen Erindring om Stuehusets Indre. Parken strakte sig lige til Klampenborgs Jernbanelinie, og naar man skulde hjem om Aftenen til København, og Stationsforvalteren, Løjtnant Lisner, ikke havde været hos Onkels, fulgte Onkel Hempel altid mig, og hvem jeg var i Følge med, langs selve Jernbanelinien til Klampenborg Station, hvor der jo ikke dengang var saadan en Færdsel som nu.

I København boede ligeledes dengang mine Forældres gamle Venner fra Skjægs Mølle, Kammerraad Andersen fra Morsholt, som endnu havde tilbage en udmærket Søn, juridisk Student Theodor Andersen, hvem jeg holdt meget af. De havde ogsaa haft 2 voksne Døtre, men disse var begge to døde af Tuberkulose, og Sønnen Theodor skulde nogle Aar efter følge dem. Der var jo dengang ingen Redning for dem, der led af Brystsyge. Hos Kammerraad Andersens kom jeg derfor ogsaa hyppigt.

Endelig kom jeg noget paa Regensen til den islandske juridiske Student Skuli Nordahl, som havde været Huslærer i Odder i min Tid. Han var umaadelig styg, idet hans Ansigt var ganske besat med Fregner og derfor ganske rødt. I Odder havde han friet til en af Doktor Schæffers Døtre, men hun gav det Svar: »Nej Tak, jeg vil ikke være Syssellkone«. Det var nemlig hans Plan at blive Syssemand paa Island, en Stilling, der ligger imellem Herredsfoged og Sognefoged herhjemme. Han havde det umaadeligt fattigt paa Regensen. Jeg husker, at jeg engang skulde spille L'hombre hos ham dér, og Traktementet bestod da af bart Rugbrød og Snapse, som smagte os udmærket.

Endelig var jeg engang med til et Frokostsold, som gaves af den senere Professor Henning Matzen, der boede paa et af Kollegierne. Soldet holdtes i Anledning af, at han da havde skrevet en overordentlig dygtig Afhandling om den danske Thingsret og derfor faaet en Bedømmelse fra Universitetet, som man dengang endnu ikke havde set Mage til, og som indbragte ham et stort Rejsestipendium og Universitetets store Guldmedalje, men han havde ogsaa været saa ihærdig, at han end ikke havde været i Tivoli forud. Det gik selvfølgelig meget varmt til ved det Formiddagssold, og mange af Gæsterne bukkede under. — Matzen blev som bekendt senere Professor ved Universitetet og Landstingsmand og var som saadan en meget ivrig Højre-Agitator. Desværre havde Matzen som bekendt den Fejl, at han ikke kunde taale ret meget at drikke. — At jeg var bleven Dus med ham ved Soldet, vil man let kunne forstaa.

Naar man nu ser alle disse Studenterforbindelser, jeg havde derovre i København, og det erindres, at det var den mest tossede

Tid med Studentertilbedelse, i hvilken Henseende Studenterne sandelig heller ikke stillede deres Lys under en Skæppe, men frejdigt sang: »Vi er Herrer i Aandernes Rige, vi er den Stamme, som evigt skal staa«, vil man bedre kunne forstaa min Sorg over, at jeg ikke selv var Student.

Jeg maatte saa i Foraaret 1867 med stor Sorg i Sindet forlade København, hvor jo mit 2-aarige Ophold utvivlsomt har haft stor uddannende Indflydelse paa mig.

MIT OPHOLD I SKANDERBORG.

Min første Plads efter at have taget Eksamen var som Fuldmægtig hos Kancelliraad, Prokurator Bagger i Skanderborg. Han holdt i Virkeligheden kun Fuldmægtig, fordi han selv var stokdøv, og Fuldmægtigen maatte skrive alt op til ham paa en Tavle, han altid havde liggende for sig, og maatte man tillige forpligte sig til ikke at have Overskæg. Forresten var han en behagelig Mand og havde ligeledes en flink Kone, født Søegaard, en Kusine til min Tante, Fru Kiørboe i København. De havde en Søn paa min Alder, der var medicinsk Student, og som hed Christian, og en 2 Aar yngre Datter og endelig en ukonfirmeret Søn. Jeg var fuldstændig Medlem af Husstanden og skulde have 200 Rigsdaler = 400 Kr. i Løn. — Det var en meget ringe Praksis, Bagger havde tilbage, idet en foregaaende Fuldmægtig, Prokurator Weng, som tillige var Venstremand, havde taget det meste af Praksis'en med sig. Bagger havde i Virkeligheden kun tilbage de offentlige og benificerede Sager for Skanderborg med tilstødende Landjurisdiktioner, og af dem var der saamænd ikke mange. I disse Sager skrev jeg selvfølgelig Indlægene. — Saa havde han Skovauktionerne i den nærliggende saakaldte Skanderborg Dyrehave og endelig Skovauktionerne paa en større Gaard »Kaldbygaard« et Par Mil fra Byen hen ad Silkeborg til, hvilke Auktioner jeg besørgede, og kunde der saa tillige ganske enkeltvis falde en Execution af ude i Landjurisdiktionerne. Jeg erindrer navnlig, at jeg paa en saadan kom helt ud til Rye Mølle, der var bekendt fra sit udmærkede Aalefiskeri, og saa jeg derfra op ad de saakaldte Silkeborg-Søer, hvor der er uhyre smukt. Bagger havde vundet en stor Proces om dette Aalefiskeri. Paa denne eller

en lignende Tur saa jeg ude ved en af Søerne en dejlig Herregaard, som tilhørte en Kammerherre, Baron Rosenkrantz. Dennes Enke er nu Priorinde paa Odense adelige Frøkenkloster og en meget elskværdig Dame, hvem jeg flere Gange har truffet i Selskabslivet i Odense. Hun lader sig kalde »Baronessen fra Klosteret«, og hun har afstaaet nævnte Herregaard til sin eneste Søn.

Kancelliraad Bagger var anset for en velsitueret Mand; han ejede den Gaard midt paa Skanderborg Hovedgade, hvori han boede, og som var hævet op over Gadelinien; den var 1 Etage med en 3-fags Kvist, hvori han og jeg havde vort fælles Kontor, og bagved Kontoret ud til Gaarden havde jeg saa mit eget Værelse. Det var svært for mig at faa Tiden til at gaa i Kontortiden, og jeg maatte læse mange Romaner for at faa Has paa den. Bagger havde ligesom en stor Del af Skanderborgs Grundejere et mindre Jordbrug, hvorpaa han holdt 2 Heste og 6 Køer. Skanderborg var dengang en uhyre kleinstädtisches By, men laa jo meget smukt ved den store Skanderborg Sø; men en saadan Sø er i Virkeligheden melankolsk at se paa i Modsætning til Havet.

Jeg kom meget i Huset hos Beboerne af en smuk Ejendom i Skoven lige ved Byen, der hed Sølyst, som ejedes af en Mand, der hed Arntz, der havde været Kolonibestyrer paa Grønland, og som havde flere voksne Sønner og Døtre. En af Sønnerne ved Navn Valdemar har jeg senere kendt som Direktør for Albani Bryggeriet i Odense. Der levedes uhyre tarveligt derude paa Sølyst; thi Manden var ikke synderlig velsitueret. — Saa kom jeg ogsaa i en Vandmølle, der hed »Skvet Mølle«, og som ejedes af en Mand, som hed Schonning, og som havde en voksen Søn, der ogsaa var exam. jur., og hvem jeg senere har truffet som Kontorchef i Østifternes Landkreditkasse, og en smuk Datter. Der fik man ligesom i Skjægs Mølle ganske udmærkede Ænder. — Jeg fik ogsaa snart nogle ganske flinke Omgangsvener, deriblandt først og fremmest en engelsk Ingeniør Grell, der talte dansk, og som laa i Skanderborg for at anlægge Jernbanen fra Nord til Syd. Der var jo som bekendt ved Skanderborg baade store Gennemskæringer og store Opfyldninger paa Jernbaneterrænet, ganske ligesom nede ved Vejle, og danske Ingeniører havde endnu ikke dengang lært saadan Jernbanebygning; dertil maatte man have Englændere. Jernbanen kom ogsaa til at gaa over den ene Ende af Skanderborg Sø, og dette Anlæg var ogsaa interessant at se paa; thi det var vanskeligt at finde Bund i Søen, og der gik uhyre megen Jord til, inden man fik denne Jernbandedæmning anlagt. — Endvidere lærte jeg at kende en Bygningskon-

duktør Hasforth, som laa dér for at bygge Stationsbygningen, og endelig Provvisoren paa Apotheket, der bar det mærkelige Navn Klepsch; han blev senere Tandlæge i København.

Der blev oprettet en Skytteforening i Skanderborg, medens jeg var dér, som jeg gik ind i og fik udleveret et af de gamle Forladegeværer. Da jeg kom hjem med dette, og Bagger saa det, sagde han meget forskrækket: »Aah, det kan da vel ikke gaa af eller forarsage anden Ulykke her i Huset«. — Endelig gennemgik jeg et Ridekursus i Skanderborg. Det var en fra Krigen velbekendt, meget høj og kraftig Mand fra de Aarhus Dragoner, der medførte til Skanderborg 3 Rideheste, et meget skikkeligt Dyr, som man næsten kunde kalde Pasgænger, en livligere dansk Hest og endelig en Blodshest, som stødte nederdrægtigt, og i den Orden gennemgik man hans Skole.

Fra Lørdag Eftermiddag til Mandag Morgen gæstede jeg flere Gange Skjægs Mølle, idet jeg lod mig sætte over Søen til den modsatte Side og derved vandt $\frac{1}{2}$ Mil. Saa havde jeg, naar jeg skød nogle Genveje, ca. $2\frac{1}{4}$ Mil at gaa, og den Tur morede mig altid.

Saa tror jeg ikke, at jeg har mere at meddele om mit 2aarige Ophold i Skanderborg, der jo ikke har været meget indholdsrigt, og som jeg derfor betragter som en død Tid i mit Liv; men heldigvis skulde jeg nu faa mit store Ønske opfyldt og fra Skanderborg drage til den store By Odense, hvor jeg havde faaet Fuldmægtigplads hos Kammerassessor, Prokurator Jespersen, der var i Slægt med Bagger.

MIT OPHOLD i ODENSE. HVORLEDES JEG FANDT ODENSE HEN IMOD SLUTNINGEN AF AARET 1869.

I Odense skulde jeg ikke bo i Familie og tog derfor ind paa Hotel Postgaarden, som nærmest var et stort Pensionatshotel. Det indehaves af en Enkefru Kücker, der var en flink Kone og lavede udmærket Mad. Jeg kom til at bo hos hende for 40 Kr. maanedlig, og herfor havde jeg saa møbleret Værelse og alt frit, men det kan jo ikke nægtes, at det var i en ung Alder, at jeg kom til at leve saa godt, som man levede dér, nemlig med hele 5 Retter

Mad til Middag og et tilsvarende udmærket Aftensbord. Pensionærerne var foruden mig Intendant Flensborg og en stor Del yngre Officerer, særlig Premierløjtnanter, som jo dengang ikke var særlig godt gagerede. Jeg skulde hos Prokurator Jespersen have 400 Kr. i Løn, og saa kunde jeg omtrent gøre Regning paa andre 400 Kr. ved at fortsætte Udgivelsen og Redaktionen af den af min Formand, Fuldmægtig H. Maaløe, paabegyndte saakaldte Thinglæsningstidende. Ifølge daværende Lovgivning kunde enhver Mand, altsaa ogsaa enhver Handlende, pantsætte alt, hvad han ejede og ejendes vorder, hvilket var meget vigtigt for en gros-Handlerne at faa Underretning om; thi naar det fandt Sted, kunde de selvfølgelig ikke mere handle med en saadan Mand. Tidenden gav Underretning fra enhver Købstad i Danmark, og jeg havde derfor som Korrespondenter Byfogedfuldmægtigene i hver Købstad. Endelig havde jeg lidt Varelotteri-Kollektion, saa med mine 800 Kr. om Aaret var jeg at anse for en hel lille Krøsus.

Jeg, der ikke kendte et Menneske i Odense, fik mig hurtigt blandt Medpensionærerne en lille fortrolig Omgangskreds, nemlig Premierløjtnant Eckeroth, Premierløjtnant Toussing og cand. jur. J. Jacobsen, som dengang var Fuldmægtig hos Kancelliraad Borch. Jeg havde megen Fornøjelse af Omgangen med disse 3 Herrer, og vi spillede ofte skiftevis hos hinanden en lav L'hombre med en Kognakstoddy til.

Odense havde dengang kun 17 à 18,000 Indvaanere, og Industri var der ikke meget af, nemlig kun Gustav Lotzes Fabrik for Medicinalvarer og de 3 store Jernstøberier: Allerups, Phønix og H. Rasmussens, der foruden at lave Kakkelovne ogsaa lavede større Maskiner. Af Hoteller var der Brockmanns Hotel, St. Knud, ogsaa kaldet Billes Hotel efter Værten, og endelig Postgaarden. Denne sidste havde indtil for 3 Aar siden været den vigtigste; thi længere laa Deligencetiden ikke tilbage, idet det kun var 3 Aar siden, at Jernbanen fra Strib til Nyborg blev anlagt, og nogle af de gode gamle Handelsrejsende, der brugte mange Penge paa Hotel, havde Postgaarden endnu tilbage, men af saadanne Rejsende havde Brockmanns Hotel dog taget Broderparten.

Min Principal, Prokurator Jespersen, ejede dengang en rar og god Gaard, der hed »Karolinekilde«, ude i Næsbyhoved, vel c. 100 Tdr. Land stor, og ledsaget af min Formand, Fuldmægtig Maaløe, skulde jeg ud at hilse paa ham og Familie den første Søndag, jeg var i Byen, i hvilken Anledning han havde sendt den Befordring, han selv kørte til Odense i hver Søgnedag med et Par smaa Islæn-

dere for. Jespersen og Familie var venlige Folk, og ejede han ogsaa en Gaard paa Fisketorvet i Odense, hvor han med Familie boede om Vinteren, og hvor vi ogsaa havde Forretningskontor paa 1ste Sal, medens der var Butikker i Stuen. Paa Køreturen til Karolinekilde søgte jeg at faa bedst mulig Underretning om Byens Forhold af Fuldmægtig Maaløe, som var forlovet og snart skulde giftes med en Datter af Købmand og Direktør for Fyens Stifts Sparekasse, Raadmand Urban Hansen, og det morede mig at faa fortalt af Maaløe, at Svigerfaderen var saa ked af, at hans gode Ven, gamle Farver Brandt, nu fik sine 2 ca. 25 Aar gamle Sønner, Søren Christian Brandt og Morten Vilhelm Brandt, hjem fra Udlandet, og at disse vilde bygge en stor ny Fabrik i Gaarden paa Vestergade, og det var efter Urban Hansens og Maaløes Mening en højst risikabel Historie, som meget let kunde ruinere hans gamle Ven Farveren. Ligeledes morede det mig, at Maaløe fortalte, at Svigerfaderen var saa ængstelig ved nogle meget store buede Butiksvinduer, som var i den store nye Bygning, som nu udgør Fyens Landmandsbank; thi det var dog umuligt, at saadanne Buer kunde holde, og det kunde derfor befrygtes, at Bygningen styrtede sammen ud paa Gaden, saa man skulde helst, naar man gik der forbi, gaa langt ud paa Gaden.

Fyens Stifts Sparekasse havde foruden Urban Hansen til Direktør Ejer af Munke Mølle, cand. jur. Krag, og forhenværende Skibsfører, Kaptajn Helweg, en Broder til Præsten og Lægen af samme Navn i Odense. Maaløe skulde ud at være Godsforvalter paa Grevskabet Gyldensteen ved Bogense, men han blev for Resten kun dér nogle faa Aar, idet han derefter kom tilbage som Bogholder i Fyens Stifts Sparekasse, hvor han senere hen blev Direktør, og var han ogsaa i nogle faa Aar min Kollega som Repræsentant i Fyens Disconto Kasse; men døde han forøvrigt forholdsvis tidlig. — Odense havde allerede dengang ligesom nu mange gode Handelsfirmaer og endelig sin stolte Bank, Fyens Disconto Kasse, Danmarks første private Bank, stiftet 1846 og saaledes 11 Aar ældre end Privatbanken i København.

Jeg vender mig derefter til, hvad der nærmest vedkommer mig personlig, nemlig Sagfører- og Retsvæsenet. Jeg tror, der fandtes hen ved et Dusin for Størstedelen gamle Prokuratorer i Odense. En Prokurator var den Gang at betragte som kongelig Embedsmand og fik Udnævnelse som saadan, men han havde ingen anden Lønning, end hvad han kunde tjene ved de offentlige og benificerede Sager, og de var dengang ikke mange, og meget

slette Salærer gaves der for dem, nemlig 6 Kr., 8 Kr., 10 Kr. og 12 Kr. — De rigtig gamle Prokuratorer i Byen var derfor ogsaa meget fattige, ja saa fattige, at de end ikke kunde komme i Jorden. Jeg erindrer, at jeg bidrog 2 Kr. til en 2—3 Stykker, for at de kunde blive begravede. De mere bekendte og ansete var Kancelliraad, Prokurator Borch og en gammel Prokurator Hansen. Sidstnævnte var Fader til den endnu levende Professor Falbe-Hansen og Stamfader til hele den Slægt; han var en virkelig dygtig Mand, men havde svært ved at holde op, naar han først havde begyndt at gribe Pennen, og han havde den Vane at begynde i venstre øverste Hjørne af et Ark Papir og saa ende nede i det nederste højre Hjørne. Han kunde saa paa den Maade beskrive mange Ark, som ofte var syet sammen med en sort Traad. — Prokurator Borch havde Ord for at være den dygtigste Prokurator i Byen, og han havde ogsaa meget let ved straks at give Folk et godt Raad, naar de henvendte sig til ham; men hans Raad var ikke altid gennemtænkte, saa Klienten kunde senere hen godt risikere, at han kom fra Dynen i Halmen. Borch havde derhos den slemme Fejl, at han slet ikke førte noget Bogholderi for sin Forretning, hvad der som bekendt kan medføre slemme Konsekvenser. I hans Kassebog fandtes ikke andre Udgifter end de af hans Fuldmægtig hafte Udlæg i Retten. — Saa var der en Prokurator Kramer, som vel var en ganske dygtig Mand, men havde altfor store Tanker om sig selv, og han vandrede i gamle Albertis Fodspor ved at benægte alt. Endelig var der en Prokurator Cloos, som vel var en dannet Mand, men ikke saa særlig kløgtig. Til ham henviste Borch derfor gerne den ene Part i et Anliggende, naar, som hyppigt hændte, begge Parter henvendte sig til ham. Endelig var der en eneste, Underretssagfører ved Navn Chr. Thomsen, som havde været Retsbetjentfuldmægtig i Bregentved-Gissselfeldt Birk, og som blev Sagfører i Henhold til en ny Lov om Sagførervæsen af 1868, hvorefter Prokuratorerne afskaffedes, og i Stedet for kunde nu enhver exam. juris med 1ste Karakter og ligeledes enhver cand. juris med mindst 2den Karakter for et vist Gebyr faa Sagførerbeskikkelse, naar han i 3 Aar havde været autoriseret Fuldmægtig hos en Underretssagfører eller Retsbetjent. Jeg var selvfølgelig meget glad ved denne Lov og havde for dens Skyld taget 3 Aars Udsættelse med Aftjening af min Værnepligt, idet jeg let kunde forudse, at det vilde have sin store Betydning at blive en af de første, der selv blev Sagfører.

De fleste Retsbetjente i Odense var dengang ikke lette at bides med, idet de betragtede sig som en Slags Konger, der altid selv tog

Parti for den ene Part. Af saadanne var der navnlig Etatsraad Koch, Byfoged i Odense, der havde været Appellationsretsraad i Slesvig, Herredsfoged Aug. Jørgensen, der først havde Lunde-Skam Herreder og senere Odense Herred og ligeledes havde været Embedsmand i Slesvig, og endelig Amtmand, Herredsfoged Dahlerup i Odense Herred. Der var kun en eneste skikkelig Herredsfoged, nemlig Kønemmann-Petersen i Bjerge-Aasum Herreder, Fader til den senere Fru Boghandler Milo. — Retsbetjentene i de smaa Byer her paa Fyen var derimod meget flinke og omgængelige Folk, der nærmest satte en Ære i at have Besøg i deres Ret af en Sagfører fra Odense; undtaget herfra var alene Byfogden i Assens, Herr Lindberg, der forlangte, at Sagførerne, medens de havde noget med Retsprotokollen at gøre, skulde staa op. Jeg narrede dog en Gang samme Byfoged Lindberg; jeg var nemlig sendt til Assens og skulde møde for Grev Rantzau paa Frederikslund i en offentlig Politisag i Anledning af en Maskine, som Grev Rantzau havde faaet. I saadanne Politisager gjaldt dengang den Lov, at Sagføreren nok kunde møde i Sagerne, saalænge Dommeren ikke holdt Forhør i dem, og jeg havde lagt Mærke til, at der ingen Folk fandtes i Rettens Venteværelse. Da jeg kom hen til Retsbordet, hvor Lindberg sad og paraderede, saa satte jeg mig uden videre ned paa en Stol, der stod ved Siden af ham. Hans Øjne var nær ved at træde ud af deres Huler, og han spurgte mig, om jeg ikke vidste af, at jeg ikke kunde være til Stede i Retten, naar han holdt Forhør. »Jo« svarede jeg, »det ved jeg meget godt og skal ogsaa fjerne mig, naar dette først finder Sted, men saalænge at det ikke finder Sted, saa viger jeg kun for Magt«. Herr Lindberg sad og tænkte over Situationen og maa være kommen til det Resultat, at der ikke var noget at stille op; thi han sagde mig, hvad der var i Vejen med vedkommende Maskine, og vi kom meget let til Rette om en lille Mulkt, som Grev Rantzau skulde bøde, og som jeg betalte, og dermed var den lille Historie forbi.

JEG AFTJENER MIN 6 MAANEDERS REKRUTTID VED 5' BATAILLON I ODENSE.

Jeg var saa uheldig at blive ansat ved Bataillonens 4' Kompagni, det saakaldte Underofficers-Kompagni. Kompagnichefen, Kaptajn Snerlinge, havde vist været en tapper Mand; han havde deltaget i begge Krige og faaet adskillige Kugler i Kroppen, og derfor var han tilsidst forfremmet til Kaptajn. Som forstaaeligt var, holdt han mest af sine Underofficerer, der for Størstedelen var Holstenere og derfor talte ret gebrokkent Dansk. Hans Yndling og højre Haand var især Vaabenmester Stiller, en meget ubehagelig Mand at have med at gøre, og som straks stillede sig ret fjendtlig og drilagtig overfor mig. Stillingsvæsenet var netop dengang afskaffet, og Underofficererne saa derfor ikke venligt til de dannede Mennesker, de nu fik med at gøre. Endelig var man jo saa nær ved Krigen 1864, at det var virkelig Alvor med Øvelserne, ganske anderledes end nu. Jeg var uden at vide det kommen til at støde Herr Stiller paa Hovedet, allerede før jeg mødte til Tjeneste. Jeg havde nemlig som Sidemand ved Table d'hote i Postgaarden haft Intendant Flensborg, og han fortalte mig, at jeg meget godt, hvis jeg ønskede det, ved Siden af min Tjenesteuniform kunde faa en privat Uniform udleveret som min Ejendom, eller ogsaa kunde jeg faa det fornødne Klæde udleveret og saa selv lade mig en Uniform sy. Jeg valgte det sidste, og han fulgte mig saa hen paa Bataillonens Vaabenkammer til Herr Stiller, og her skulde jeg have været saa klog straks at gøre mig gode Venner med ham ved at stikke ham paa Næven, men sligt faldt mig desværre ikke ind. — 5' Bataillon kom dette Aar, nemlig 1872, til at bestaa af over 800 Mand, hvad der var det normale, og Halvdelen heraf var Fynboer og den anden Halvdel Slesvigere. Ved Fredsslutningen 1864 var det nemlig bleven bestemt, at slesvig-holstenske Værnepligtige indenfor en vis Aarrække kunde vælge, om de vilde aftjene deres Værnepligt i Tyskland eller i Danmark, og de valgte selvfølgelig allesammen Danmark, hvor Tjenestetiden jo var langt kortere end i Tyskland. Da vi mødte, fik vi jo alle udleveret Tjenesteuniformer, og her viste Herr Stiller sit første Fjendskab ved at udlevere mig den simpleste Uniform, der overhovedet eksisterede paa Vaabenkammeret, og som der ikke var Luv skabt paa, medens det varede meget længe, inden jeg fik min private Uniform udleveret. Denne sidste var for Resten pæn og sad naturligvis stramt paa

mig, saaledes at jeg ofte i Tusmørke blev antaget for Officer og gjort Honnør for af Kammerater. — Øvelserne fandt de første 6 Uger Sted i saakaldte Korporalskaber, hvoraf hver kommanderedes af en Underkorporal eller Korporal; derefter i Størstedelen af Tiden i Kompagnier og endelig den sidste Tid i Bataillon, som var det morsomste. Vi havde til Bataillonschef den bekendte Militærforfatter Otto Vaupel, der var en udmærket flink Mand. Det følger af sig selv, at jeg, der var næsten 25 Aar gammel, da vi mødte, og aldrig havde haft Lejlighed til Gymnastik eller Klatring eller sligt, havde meget Besvær ved at klare mig ved enhver Eksercits og Øvelse sammen med de lette og smidige Fynboer. Blandt Øvelserne var bl. a. ogsaa den, at man skulde gaa frit hen ad en Balancerstang med Geværet i Haanden, hvad jeg paa ingen Maade kunde uden at falde ned, og man maatte derfor lade opstille en stor Mængde af mine Kammerater paa begge Sider, som kunde gribe mig, naar jeg faldt ned. Heller ikke kunde jeg springe over Palisader eller sligt, saa der var Lejlighed nok til at komme mig til Livs, f. Eks. ogsaa ved saakaldt Bajonetfægtning. Øvelsesbajonetterne var lange Jernstænger, forsynede med en Kolbe i den ene Ende og en Slags Kugle i den anden omsvøbt med Sækkelærred; men dette sidste havde en slem Vane til at falde af for den Underofficer, der skulde lære mig Kunsten, og jeg fik da snart ligefrem blodigt Kød paa den venstre Overarm, som reves op adskillige Gange. Ved de senere større Øvelser, f. Eks. naar vi drog til Skydeøvelse med skarpt nede ved Seden Strand, gav Stiller mig ofte Klisterspanden at bære bag efter Kompagniet. — De værnepligtige Befalingsmænd var for Resten ikke bedre end de faste Underofficerer; navnlig havde vi en Sekondløjtnant Jørgensen, der var Handelskommis, og husker jeg en Morgen, han førte Kompagniet ud til Eksercerhuset — andre Militærbygninger var der ikke dengang — havde det regnet meget stærkt om Natten, saa der stod en hel Sø uden for Eksercerhuset, og her morede han sig med at lade Mandskabet løbe rundt i Vandet, som bogstavelig talt stod os til Knæene. Samme Løjtnant Jørgensen havde vi forøvrigt den Fornøjelse senere at faa Ram paa. Vi Soldater skulde nemlig dengang bade i Odense Aa lige overfor det nuværende smukke Anlæg, og her havde han en Dag Kommandoen, da vi skulde i Vandet. Jeg, der kunde svømme hjemme fra Mølle dammen, var en Slags Befalingsmand ved Svømmeøvelser, idet jeg havde min Del af Kammeraterne i et Tov, og det gik i Virkeligheden ganske gemtligt til. Jeg havde specielt blandt mine Folk en Mand, som vi

kaldte Vandskræk, fordi han bogstavelig ikke var til at faa i Vandet, saa han blev ofte kastet ud, og der blev af andre puttet ham en Skraa i Munden og prøvet mange andre Midler. Det viste sig, at han for ikke at risikere sligt en Gang til var rejst til Amerika, da vi skulde møde næste Gang. Saa fandt Løjtnant Jørgensen en Dag paa at kalde en af de i Vandet værende Soldater op paa Badebroen, men da Manden efter Jørgensens Mening ikke kom hurtigt nok op, blev Jørgensen saa gal, at han slog Manden med sin flade Klinge over Ryggen. Herover klagede vedkommende Mand til Bataillon, og der blev saa nedsat en Krigsret, hvor jeg og en Del af Kammeraterne mødte som Vidner om Løjtnantens Handlemaade. Resultatet af Krigsretten blev, at Løjtnanten fik en Fængselsstraf og ikke mere fik Lov til at føre Kommando over Kompagniet, medens den Værnepligtige fik en mindre Fængselsstraf. Det gik ud over min eneste Ven ved Kompagniet, Premierløjtnant Hindenburg, som var en meget flink Mand, men desværre allerede dengang ganske fortrukken og altid bandede ugudeligt; thi samme Premierløjtnant maatte nu altid føre Kompagniet, naar Kaptajnen ikke var til Stede, — Jeg var glad, da vi blev permitterede. De faa af os Værnepligtige, der var mødte som Idealister, da vi skulde ind og være Soldater, var Idealismen bleven pillet godt ud af.

Jeg indskyder her, at jeg i Begyndelsen af Aaret 1872 havde forlovet mig med min nuværende Kone, Charlotte Haugsted, Datter af Arkitekt Wilh. Haugsted, dengang ikke mere end 16 $\frac{1}{2}$ Aar gammel.

Officererne paa Hotel Postgaarden anmodede mig om at undlade at spise dér sammen med dem, hvad for Resten havde generet mig længe; thi jeg skulde springe op og staa Ret hver Gang, der kom en Officer ind. En gammel afgaaet Kaptajn Dræby havde faaet det Hverv paa samtliges Vegne at stille Anmodning til mig, og da han og jeg i Virkeligheden havde været fine Venner, saa kunde jeg nok mærke, at det generede ham meget. Jeg svarede ham, at jeg nok snarest skulde efterkomme Opfordringen, og henvendte mig saa i min Nød til min Kærestes Forældre, som meget venligt svarede mig, om jeg ikke vilde spise til Middag og Aften hos dem, saa kunde jeg med det samme blive afvænnet med min hidtil flotte Levemaade og kunde lige overfor paa den anden Side af Nørregade faa et Værelse hos en Mand, der hed Niels Enrum, hvis Svigerinde kunde kalde paa mig tidlig om Morgenen og give mig Kaffe; saa havde jeg tilmed den Fordel, at det jo ikke vilde komme saa nøje an paa, om jeg var hjemme i mit Kvarter (jeg var jo min egen Kvartervært) Kl. 10 om Aftenen, da jeg sagtens kunde smutte over

Gaden. Saaledes blev det ogsaa indrettet for Resten af Tiden. — Naar jeg nu tilføjer, at 5' Bataillon efter dagældende Lov skulde næste Sommer i Juni Maaned paa en 6 Ugers Tur til Lejren ved Hald, saa maa jeg sige, at en saadan Lejrtur i Virkeligheden var meget anstrengende; thi det var jo lange Dagsmarcher, vi havde, naar vi først pr. Dampskib var førte til Horsens, hvorfra vi gik tværs over Himmelbjergegnen gennem Silkeborg til Lejren, der laa tæt op ad Viborg By, og det var en meget varm Sommer, hvor Vejen støvede forfærdeligt. Men jeg var jo i Virkeligheden en stærk og kraftig Mand, der, naar alt gik roligt, nok kunde hamle op med Fynboerne, som paa en meget varm Dag faldt i Grøften som Fluer, og da vi kom til vort Bestemmelsessted, var vi ikke 50 Mand tilbage af Kompagniet; de andre kom saa dryssende bagefter. Ankommen til Lejren laa vi i spidse Lærredstelte, 13 Mand i hvert, og hvert Kompagnis Telte dannede 2 Lejrgader. Kom man saa først ud paa Øvelse i al den Hede, der dengang eksisterede, saa var der jo dejlig frisk Luft, som nok var værd at tumle sig i, og sommetider kom vi adskillige Mil bort og laa ude om Natten; regnede det, saa lagde vi en hel Bunke Lyng oven paa os, og saa laa vi meget hyggeligt. Jeg erindrer, at jeg en Nat stod Skildvagt ved det Sted, hvor man sagde, at Finderup Lade havde staaet. — Saa var vi bleven Soldater.

2 Aar efter, altsaa i 1875, blev jeg imod al Formodning indkaldt til en lignende Lejrtur for 2den Gang, uagtet jeg i sin Tid havde haft et af de høje Numre; men Sagen var, at alle Slesvigerne havde taget Rejsetilladelse til Udlandet. Denne Gang havde jeg forøvrigt den Fornøjelse, at Kaptajn Snertinge var bleven hjemme, fordi der ventedes en Arving hos ham, og vi havde saa en fremmed Kaptajn fra København, der var en fuldstændig Modsætning til Snertinge. Han kunde nemlig ikke lide Underofficererne, og det var en sand Fornøjelse at se disse ellers saa vigtige Mennesker marchere med fuld Oppakning, og ofte fik de paa Hovedet af Kaptajnen.

Endelig blev jeg 8 Aar efter indkaldt 1 Maaned til Reservebatalionen; men da var jeg sammen med en Overlærer fra Mulernes Legatskole ansat paa Bataillonens Skrivestue, og vi kunde dele Dagen imellem os, den ene havde Formiddagen, og den anden Eftermiddagen. Jeg valgte Formiddagen, da jeg saa kunde bestride mine Retsmøder. Dermed var min Værnepligt aftjent.

FRAGMENTER FRA MIN SAGFØRERTID.

Min Svigerfader, Arkitekt Willh. Haugsted, havde en udmærket Herregaardspraksis omkring paa Fyen, idet han havde særlig Evne til at omgaas Adelsmændene af den gamle Skole. Eksempelvis havde han Hovedbygningen paa Ravnholt at restaurere i Rosenborgstil, ligeledes Hovedbygningen til Baroniet Holstenshus ved Faaborg, Brahetrolleborg Hovedbygning og Kirke, og paa Stamhuset Dallund ved Søndersø, hvor Udbygningerne var brændte, opførte han 2 store nye Avlsgaarde. Desværre betaltes denne Praksis ikke synderlig godt dengang. Haugsted havde bestræbt sig for at støtte min tilkommende Sagførervirksomhed ved at skaffe mig nogle faste Smaabestillinger hos de paagældende Herremænd, saaledes navnlig et Revisorat fra Baroniet Holstenshus, hvorunder ogsaa Langesø hører, og Repræsentationen her i Danmark for Kammerherre Oppen-Schilden fra Stamhuset Hasseldorf i Holsten nede ved Elben. Samme Kammerherre Oppen-Schilden var en udmærket Adelsmand af den gamle Skole, der nylig havde arvet Stamhuset dernede efter sin Fader, der maa have været en stor Gniær; thi Kammerherren fandt Strømpeskafter og meget andet fyldt med kontante Penge, saa han formelig væltede i Penge. Han havde været Premierløjtnant ved et af de danske Rytterregimenter, i hvilken Anledning han nu var Ritmester à la suite, hvilket han satte megen Pris paa. Han stod Kong Christian den 9de meget nær og kom aarlig lige før Nytaar rejsende her igennem Odense for at kunne komme til Audiens hos Kongen Nytaarsdag, og saa stoppede han altid op en Dag i Odense og boede paa Brockmanns Hotel, hvor han altid gav en flot Middag for Haugsted og mig og sig selv; han var altid ledsaget af sin Jæger Hans, der havde været hans Oppasser, medens han var Militær, og som han virkelig betragtede som en Ven, han ikke kunde undvære. Jeg antager, at Kammerherren var en ca. 60 Aar gammel, og husker, at han til en af sine Middage paa Hotellet havde bestilt ikke mindre end 100 Østers. Vi hang jo i efter bedste Evne, og jeg husker, at jeg drev det til at spise ikke mindre end 28 Østers. Han havde talt med Haugsted og mig om, at han kunde ønske at have et Jagtdistrikt eller rettere en Dyrehave her i Danmark, og en Dag fik jeg Telegram fra ham, at han kunde have stor Lyst til at købe en dejlig Herregaard, »Gyllingnæs«, der dannede en Halvø paa den ene Side af Horsens Fjord, og naar der her opførtes et højt Hegn tværs over Halvøen i Nærheden af Gaarden, saa havde han sin Dyrehave. Han vilde

i den Anledning, om det var nødvendigt, betale Gaarden meget højt, og han anmodede mig om at rejse over og se, om det var muligt at købe Gaarden. Jeg rejste saa sporenstregs til Skjægs Mølle og fik min Fader overtalt til at tage med mig over at se, om det kunde lade sig gøre at købe Gaarden. Denne ejedes dengang af en Proprietær Berg, der havde giftet sig med sin Formands Enke og havde en hel Del Børn; men i Virkeligheden sad Bergs meget haardt i det. Min Fader tog saa med derover, uagtet han sagde, at der vist ikke var noget at stille op. Vi kørte over til Gyllingnæs, hvor det desværre viste sig, at min Fader havde Ret. Bergs vilde paa ingen mulig Maade sælge Gaarden, uagtet jeg sagde dem, at min Klient vilde betale Gaarden meget højt, saa højt, at de vist aldrig vilde kunne faa et lignende Tilbud; men de holdt uvægerlig fast ved, at de ikke vilde sælge, og af Hensyn til min Fader gav de os en pæn Middag; havde Fader ikke været med, saa tror jeg, at de straks havde vist mig Døren. Nogle Aar senere maatte de gaa fra Gaarden. Med stor Sorg i Sindet maatte jeg tilmelde Oppen-Schilden Resultatet af min Rejse, hvad jeg selvfølgelig var meget ked af; thi det vilde have været en glimrende Forretning for mig at købe den Gaard til ham.

Nogen Tid efter fik jeg saa igen Telegram fra Oppen-Schilden om at rejse op til Aalborg og købe Øen Livø i Limfjorden til ham af Aalborg Sparekasse, der havde overtaget Øen for Gæld, efter at en Bondegaard, der havde været den eneste Bygning paa Øen, var nedbrændt. Han tilføjede, at der var forlangt 50,000 Kr. i Købesum for Øen. Aalborg Sparekasse var ikke vanskelig at komme til Rette med; thi de vilde selvfølgelig gerne af med dette højst miserable Pant, og jeg købte saa efter nogle Forhandlinger med Sparekassen Livø til Kammerherren for 30 eller 35,000 Kr. og rejste dermed hjem, idet jeg telegrafisk underrettede Kammerherren om mit billige Køb, hvormed han syntes at være meget vel tilfreds. Kort Tid efter anmodede Oppen-Schilden Haugsted og mig om at følge med ham til Aalborg og Livø, for at han kunde tage Øen i Besiddelse. Vi mødte ham saa i Jernbanetoget sammen med Hans, og vi tog i Aalborg ind paa det udmærkede Hotel Phønix, hvor ogsaa en Ven af ham, Kammerherre Skeel fra Birkelse, var mødt for at være med paa Ekspeditionen. At vi alle fik en udmærket Middag paa Phønix, er en Selvfølge, og næste Dag gik vi saa med en Damper til Nibe, der var den By, der laa Livø nærmest, og hvorfra vi alle i en stor Fiskerbaad roet af 2 Fiskere blev sat over til Øen. Denne var vel ca. 500 Tdr. Land stor, hvoraf Halvdelen

var god Jord og Resten Hede, og udgjorde Øen et meget smukt Bakketerrain. Ankommen til Øen spadserede vi til Øens højest liggende Punkt ledsaget af Hans med en Kurv Champagne. Det var heldigvis godt Vejr, og Oppen-Schilden var i allerbedste Humør, saa det var en højst fornøjelig Indvielse, at Livø fik, idet Champagnen jo perlede i Glassene. Oppen-Schilden gjorde os saa bekendt med, at det selvfølgelig nærmest var for Jagtens Skyld, at han havde købt Øen, hvorfor han snarest mulig vilde have bygget en Avlsgaard deroppe med en god Hovedbygning. Paa Forslag af Haugsted blev det overdraget hans Forretningsvenner, Murermestrene Hansen & Kruuse i København, at bygge denne Avlsgaard, hvilket jo slet ikke var saa let eller billigt, da alle Materialerne maatte tilføres fra Fastlandet. Men det viste sig snart, at det vilde være forbundet med store Vanskeligheder at faa en god Jagt etableret deroppe, bl. a. fordi Øen var beboet af talløse sorte Rotter af en egen Art, som kommer fra Udlandet, og som i Virkeligheden havde undermineret hele Terrai- net saaledes, at naar man spadserede, gik Foden ned i Rotterender, og naar man gik med en Pigkæp i Haanden, saa kunde man med stor Lethed stikke en stor Mængde af de sorte Rotter ihjel. Det gjaldt derfor først og fremmest om paa en eller anden Maade at faa disse sorte Rotter jaget bort; men her var jo gode Raad dyre. Der blev givet os det Raad at føre den store danske brune Rotte derop og se, om den ikke kunde faa Bugt med de smaa sorte. Jeg maatte da efter Oppen-Schildens Anmodning avertere om, at jeg opkøbte store danske Rotter; jeg tror, jeg fik en Snes Stykker til 1 Krone Stykket, som jeg sendte op til Øen i en stor Tremmekasse; men da denne Kasse ankom til Øen, viste det sig, at de danske Rotter havde ædt hinanden op indbyrdes. Der var ikkun et Par Stykker levende Rotter tilbage, som blev slupne ud paa Øen, men dem saa man aldrig mere. De smaa sorte havde straks gjort Kaal paa dem. — Saa kom en stærkt anløben afskediget Kaptajn i Aalborg os til Hjælp. Han tilbød at ville faa Rotterne væk ved Hjælp af Dynamit eller andet Sprængstof, og han stillede kun den Betin- gelse, at han fik fri Station deroppe, medens han agerede, og at Oppen-Schilden skulde lægge en god Vinkælder derop til hans Dis- position.

Pokker kom efter det; Kaptajnen fik Bugt med de sorte Rotter, som helt forsvandt fra Øen; hvorledes, har man aldrig kunnet faa at vide.

Saa blev der sat en hel Del Harer op paa Livø, og de ynglede jo hurtigt og meget, saa paa faa Aar var der bleven en rigtig god

Harebestand. Oppen-Schilden, der var ugift, hvad jeg vist tidligere har glemt at oplyse, (man sagde, at han havde været saadan forfulgt af Damer i sin Ungdom, at han var bleven helt led ved dem), lod saa afholde en stor Harejagt deroppe, og der maa være bleven skudt en Mængde Harer ved den Lejlighed: thi han sendte f. Eks. til mig ikke mindre end 20 Stk. — Det har vist dengang været en meget haard Vinter; thi Harerne var en 6 Ugers Tid om at naa Odense og var derfor i en meget bedærvet Tilstand, saa man kunde lugte dem langt bort. Min Kone og jeg havde hos vor Vildthandler faaet en god Hare i Forskud, og vi var nu glade ved at faa en til mod at afstaa de 20 bedærvede til Vildthandleren. — For nu med det samme at blive færdig med Vildtbestanden paa Livø kan jeg fortælle, at Oppen-Schilden noget senere hen fandt paa, at han ogsaa vilde have en Kronhjort derop. Det var en ganske dejlig Hjort med et storartet Gevir, men den udviklede sig ogsaa til at blive en bidsk Karl, der i nogen Afstand fra Avlsgaarden havde den Vane, at den forfulgte enhver enlig Fodgænger ganske som en bidsk Hund. Man var derfor nødsaget til, naar man gik ud, at have en Salonriffel med sig med løse Patroner, og saa, naar Hjorten blev for nærgaaende, vendte man sig om og gav den et Skud løst Krudt lige i Næsen, hvad den ikke holdt rigtig af, men den gik dog ikke tilbage. Paa en Maade var Hjorten nu bleven Øens Behersker.

Jeg maatte flere Gange ledsage Oppen-Schilden til Livø, og jeg husker, at en Gang, vi skulde derfra og ind til Fastlandet i en stor Fiskerbaad, og det var meget koldt, var baade Kammerherren og jeg saa gennemforfrosne, at vi ikke kunde staa paa Benene, da vi efter et Par Timers Forløb endelig naaede Land.

Oppen-Schilden, der som jeg tidligere har sagt, stod det danske Hof meget nær, havde et Aar af Kong Christian den 9de, da daværende Kronprins Frederik skulde have Kommandoen over Lejrstyrken, ladet sig overtale til at gøre en Lejrtur med og være en af Kronprinsens Ordonnansofficerer. Heraf var han meget optaget og anskaffede sig med stor Glæde en dejlig Hest og lange Rytterstøvler og Uniform.

Det var vist mindst en halv Snes Aar, at jeg havde med den brave Kammerherre at gøre; men saa endte det med, at hans gamle Jæger og Kammerat Hans var bleven meget forkølet paa en Livøtur og døde, da de var kommen hjem, hvad der gjorde et meget nedslaaende Indtryk paa Oppen-Schilden. Det var i Virkeligheden, som naar 2 gamle Træer staar ved Siden af hinanden, og man saa tager det ene bort, saa visner ogsaa det andet Træ bort. Oppen-

Schilden selv blev saa noget senere ogsaa syg og døde nede paa Hasseldorf.

Livø er som bekendt nu Opholdssted for Aandssvage, vistnok en Afdeling af Aandssvageanstalten ved Bregninge i Nærheden af Vejle.

MIT GIFTERMAAL.

Charlotte Haugsted og jeg havde giftet os i Aaret 1874. Udstyret, vi fik, var overordentlig tarveligt; thi min Svigerfader ejede jo i Virkeligheden ikke noget og havde 7 Børn, hvoraf min Kone var den ældste. Vi har derfor haft rig Anledning til efterhaanden at forsyne vort Hjem med nyt Udstyr, hvad der har været saa rig en Glæde for os begge. Brylluppet var derimod meget flot og stod i Frimurerlogen i Odense. Her var Exellencen, gamle Lensbaron Holsten Carisius fra Holstenshus inviteret med, og han havde virkelig ogsaa givet Møde med sin Selskabsdame, en ældre Frøken Bülow, og var kørende med til Kirke med et flot Firspand, der ikke kunde svinge ind paa St. Hans Kirkeplads. Ligeledes var Kammerherre Ove Sehestedt-Juul fra Ravnholt indbudt, men han gav dog ikke Møde. Af Exellencen, der vist havde været Gesandt et eller andet Sted, og som var en stor Kunstkender, fik vi som Brudegave et dejligt Taffelur; af Sehestedt-Juul en vældig Sølvting, en Mellemting mellem Økse og Kniv, og endelig havde Oppen-Schilden sendt min Kone som Brudegave et Par dejlige Diamant-Ørenringe. — Jeg havde jo lavet en, som vi mente, udmærket Takketale for min Brud, men som det vist gaar de fleste Brudgomme, gik jeg ynkeligt i Stykker paa Talen.

Jeg havde taget Beskikkelse som Underretssagfører i November 1872 og skulde jo saa til at praktisere; men det viste sig snart, at det i de første Aar var uhyre vanskeligt for mig at faa Praksis. Forretningsverdenen var dengang ikke kommen ind paa at bruge Sagfører, fordi de var bange for at støde deres Kunder ved at give deres ældre udestaaende Fordringer til Inkassation. Den Sagførerpraksis, der var dengang i Odense, var i Virkeligheden saa godt som udelukkende i Hænderne paa Prokurator Borch og Sagfører Thomsen. Det var jo noget nedtrykkende for mig ikke rigtig at kunne komme frem; jeg husker, at de første 2 Kroner, jeg tjente,

og som var for at skrive en Klage, gav jeg til min Kone. Det var først i Aaret 1876, at jeg saa at sige kom ovenpaa, og det skete ved, at Prokurator Borch kom til mig og sagde, at nu havde han igen haft Uheld med sin Fuldmægtig, der havde været i Slagsmaal og brækket en Arm. Han spurgte mig saa, om jeg ikke kunde have Lyst til at blive Kompagnon med ham, hvilket jeg med Glæde gik ind paa, og vi blev meget let enige om Betingelserne. Jeg indrettede først og fremmest Bogholderi i Forretningen, hvad Borch jo tidligere havde forsømt, og det var ham en stor Glæde at se de mange Penge, vi i Virkeligheden tjente.

Allerede det første Aar fik jeg en stor og dejlig Proces at føre. Det var Jægermester Steenbach paa Aalykkegaard, der var søgt ind til os og fortalte, at Prokurator Jespersen havde faaet den Ide, at hele Søbunden i Næsbyhoved Sø tilhørte Næsbyhoved Mølle, der udelukkende havde haft sin Vandkraft fra Søen, og Ideen havde Jespersen faaet ved en falden Højesteretsdom, der udtalte, at en Mølledams Bund tilhørte Mølleren. Dette var i Virkeligheden slet ikke noget nyt, men havde altid været Lov; men Sagen var naturligvis den, at Mølleren saa ogsaa skulde have behersket Mølledamsarealet. Næsbyhoved Sø var en Del Aar i Forvejen bleven udskiftet mellem Lodsejerner langs Søen, og nu kom Jægermesteren, der forøvrigt selv var cand. juris, men aldrig havde benyttet sin Videnskab, og spurgte nu Borch, om han vilde overtage Førelsen af den Rets-sag for ham. Borch svarede, at det kunde han ikke godt selv have med at gøre, og han vilde rimeligvis ogsaa blive ført som Vidne under en eventuel Proces med Hensyn til Søens Udskiftning. Derimod vilde han anbefale Jægermesteren mig til at føre Sagen, hvad han mente, at jeg vilde være særlig godt skikket til. Jægermesteren bestemte sig saa til at tage mig til Sagens Førelse.

PROCESSEN OM NÆSBYHOVED SØ.

Jespersen havde begyndt Sagførelsen ved at paavise Forholdene flere Hundrede Aar tilbage, da der jo havde været et gammelt Slot i Næsbyhoved Skov. Jeg gav mig derimod i Færd med at undersøge Panteregistrene i Odense Herred, men kunde ikke dér finde noget, der havde mindste Betydning for Sagen. Derimod kom jeg

hurtigt paa det rene med, hvorledes Forholdene for Søen og dens Omgivelser i Virkeligheden havde været. For det første var der en rig Bestand af Tagrør langs Siderne, der er langt bedre end Straa, og at hver Lodsejer ud for sin Grund havde disponeret ikke alene over disse Rør, men ogsaa over Jagt og Fiskeri og deslige, og da jeg hurtigt opdagede, at Herredsfoged Dahlerup var kommen paa den forkerte Side af, hvorledes Situationen havde været, og derfor paa Forhaand var Jægermesteren og mig meget unaadig stemt, bestemte jeg mig til at føre alle de Vidner, jeg vilde føre i Sagen, ved Odense Bything, hvor Byfoged Oldenburg, der var en udmærket dygtig og elskværdig Mand, i Virkeligheden den dygtigste Retsbetjent, jeg har truffen paa, og som paa enhver Maade viste mig Velvilje, hvor han kunde komme af Sted med det, havde afløst Etatsraad Koch, der var bleven Borgmester. — Da der var gaaet nogen Tid, kom Jægermester Steenbach op til mig for at ville forhøre sig om, hvorledes jeg havde tænkt at tage Sagen, og da jeg havde fortalt ham det, saa sagde han, at alt det, jeg dér tænkte paa, vistnok var overflødigt: det maatte jo være tilstrækkeligt blot at fremlægge Udskiftelseskortene i Sagen. Jeg svarede ham, at det vilde ikke nytte os noget; thi vi vilde straks blive mødt med den Indsigelse fra Modpartens Side, at denne Udskiftning jo grundede sig paa en juridisk Fejltagelse, og hvis Jægermesteren fastholdt den Stilling, saa vilde jeg ikke kunde føre Sagen for ham, saa maatte han tage sig en anden Sagfører. Da han hørte dette, gav han Køb og overlod fra nu af ganske Sagens Førelse til mig. Jeg førte saa en hel Del Vidner angaaende Forholdene, som de havde været paa Næsbyhoved Sø i en lang Aarrække, navnlig om Udøvelse af Jagt, Fiskeri etc. gennem Hævdstid, hvilket alt blev lagt smukt til Rette gennem Oldenburg, der forstod min Mening med det hele. Da jeg saa havde alt til Rede, skrev jeg et meget udførligt Indlæg i Sagen, der støttede sig til alt, hvad jeg gennem Vidnerne havde faaet oplyst, og ved Siden af paaviste jeg, at alt, hvad Jespersen havde oplyst om Forholdene i Aarhundreder, i Virkeligheden var ganske uden Betydning, og jeg tror nok, at dette Indlæg gjorde et stærkt Indtryk paa Jespersen og hans Hjælper, min Efterfølger som Fuldmægtig hos ham, den senere Sagfører E. Krarup. — Der blev maaske nok vekslet et Indlæg fra hver Side endnu, men saa lod jeg Sagen gaa til Doms, og da jeg tidligere har sagt, at Herredsfoged Dahlerup var en overordentlig retfærdig Dommer, saa var det en meget smuk og klar Dom, han afsagde, der ganske grundede sig paa alt, hvad jeg havde oplyst under Sagen. Fra Jespersens Side blev der

straks udtaget Appelstævning til Overretten; men som jeg jo nok havde tænkt mig, saa blev denne Appel taget tilbage i sidste Øjeblik; thi ligesom Dahlerup var kommen paa andre Tanker, end han oprindeligt havde haft, saaledes var det aabenbart gaaet den Højesteretsadvokat, som Jespersen havde konsulert og aabenbart havde givet forkerte Oplysninger. — Søens Bund havde en meget betydelig Værdi, jeg antager mindst 1 à 200,000 Kroner, da Søen havde strakt sig lige fra Rugaardsvej til Dæmningen fra Aalykkeskoven til Næsbyhoved-Skoven med en Sluse i Midten, ved Hjælp af hvilken man successive havde tørlagt Arealet, der vistnok havde en Størrelse af et Par Hundrede Tønder Land. Man havde saa ladet Tørlægningen ske efterhaanden, saaledes at man tilsaede med Græsfrø, hvad der laa Rugaardsvej nærmest, og saaledes gik frem Aar for Aar, idet Græsset groede overordentligt villigt og udmærket frem. — Jeg gav saa Jægermesteren en Regning paa 1,000 Kr. i Honorar, som han maaske nok har smagt noget paa, men som han dog kom og betalte samme Dag, han havde faaet den.

Det har senere glædet mig meget at se det stolte Græsareal, der var kommen frem, hvor Græsset enten blev slaet, eller hvor en stor Mængde Køer boltrede sig i Græs lige til Maven. — Det har for Resten glædet mig, at Købet af Næsbyhoved Mølle har været en udmærket Forretning for Familien Jespersen, nemlig dels ved Salg af Næsbyhoved Skov til Odense Kommune og dels ved mange Udstykninger til Villabebyggelse omkring paa Arealet. Familien Jespersen var i Virkeligheden en elskværdig Familie, men han selv var unægtelig mere Landmand end Jurist. Den nuværende Besidder, Proprietær V. Jespersen, der i mange Aar har været Formand for Fyens Stifts patriotiske Selskab, er hans Søn.

AKTORATET MOD FYENS FOLKEBANKS FOLK.

Der var dengang for en Del Aar tilbage blevet stiftet en Privatbank i Odense — Fyens Folkebank, — hvis egentlige Kraft var en Handskemager L. Larsen, en Mand med ikke smaa Evner, men alt andet end heldig af Karakter. Banken havde saa først og fremmest givet L. Larsen selv, hans Meddirektør, hvis Navn jeg ikke husker, og Bogholderen, hvis Navn jeg heller ikke husker, store

Pengeforstrækninger i deres egen Interesse, og da der var gaaet mange Penge tabt herved, saa gav man sig i Færd med de vildeste Spekulationer i tyske Papirer. Paa disse Maader havde man naaet at sætte Bankens slet ikke ubetydelige Midler tilsyneladende ganske over Styr, og Banken var nu endt med ynkelig at kracke. Der var nu beordret kriminel Undersøgelse og Anklage mod de ovennævnte 3 Personer, og Borch var beskikket til Anklager, og jeg skulde saa udfærdige Anklageskriftet paa hans Vegne. Anklagen lød paa svigagtigt Forhold eller Bedrageri, og jeg skulde saa finde Anklagepunkterne, dels igennem de overordentlig vidtløftige Forhør, der var holdt, og dels gennem Bankens hele Bogholderi. Jeg satte saa først min senere Kompagnon, Sagfører Knudsen, der var bleven Fuldmægtig hos Borch og mig, til at ekstrahere (gøre Uddrag af), hvad jeg vilde faa Brug for, hvortil han anvendte ikke mindre end 4 Uger. Saa tog jeg selv fat, og alle dem, der har fulgt den store Undersøgelse mod Den danske Landmandsbank og mod dens 1ste Direktør Emil Glückstadt, vil kunne forstaa, hvilket stort og vanskeligt Hverv jeg skulde udføre; thi er der nogen Forbrydelse, der er vanskelig at faa fat paa, saa er det svigagtigt Forhold eller Bedrageri. Det gjaldt jo særlig om at holde Traaden lige fra først til sidst, og det var saa vanskeligt for min Hjerne, at den bogstavelig ikke kunde faa Hvile om Natten, hvorfor jeg virkelig blev meget medtaget i de 6 Uger, jeg maatte anvende paa Arbejdet. Men saa var Anklageindlægget ogsaa færdigt og udgjorde renskrevet af en Ekstraskriver, som dog paa hver Side ikke havde flere Linier og heller ikke flere Ord eller Bogstaver i hver Linie, end der var anordnet som Minimum af Lovgivningen, 300 Sider; skrevet med almindelig Skrift vil jeg derimod antage, at 250 Foliosider vil kunne passe. — Der blev tilkendt i Honorar 400 Kr.

Jeg erindrer ikke længere de Straffe, der blev tilkendt de 3 Tiltalte, men det var ret betydelige Straffe. De appellerede selvfølgelig Sagen til Højesteret, der dog stadfæstede Dommen, men forhøjede Honoraret til 800 Kr., et Honorar, der sikkert er det største, der nogensinde er tilkendt nogen Underretssagfører under den daværende Lovgivning.

Den kriminelle Undersøgelse var udført af en Kommission bestaaende af Oldenburg og Herredsfoged Aug. Jørgensen i Lunde-Skam Herreder, og naar Jørgensen var kommen med, var Grunden aabenbart den, at der sammenkoblet med Bankhistorien var en Ildebrandssag mod Ejerne af Klædefabrikken Engeldrupværk, der var brændt. — Aug. Jørgensen havde nemlig udregnet, at det maatte

være disse Ejere selv, der havde afbrændt Fabriken, og det skulde efter hans Mening være sket ved, at de havde fyldt en Potte med Petroleum og tændt Indholdet i denne med en Tændstik, og saa havde de kastet Potten med den brændende Petroleum ind ad et højt oppe i Fabrikens Gavl siddende Vindue. — Det havde jo knebet for mig at faa den Del af Anklagen med, men jeg var saa kommen over det ved at anvende Herredsfogdens egne Ord om, hvordan det var gaaet til, og for disse Anklager blev de da ogsaa frifundne.

Efter alt dette sagde jeg da til mig selv, at jeg nødvendigvis maatte gøre noget ekstra for at faa min Hjerne i Orden igen, og jeg kom til det Resultat, at det vilde være godt for mig at faa en Ridehest. Jeg gik da op til gamle Hestehandler Kruuse, Juelsminde i Ejby, der dengang var en af mine Klienter, og han præsenterede mig straks en smuk lille sort svensk Hoppe, som havde været benyttet af en Ritmester i Sverrig, inden den blev kasseret dér. »Se nu denne Hoppe« sagde Kruuse, »det er akkurat, hvad De har Brug for. Den er i Virkeligheden saa from og hengiven som en Hund, naar den bliver godt behandlet, og De skal derfor kæle meget for den, saa vil den komme til at holde meget af dem; men«, sagde Kruuse, »den egner sig ogsaa udmærket til at gaa for Gig, og saadan et Køretøj maa De jo kunne anvende i Deres Forretning, saa jeg vil derfor overlade Dem Hest, Sadel, Gig, Grime og lign. for 500 Kroner«. Jeg, der dengang havde Praksis omkring paa hele Fyen, — der var jo sjældent mere end 1 Sagfører i hver af de mindre Byer, — havde da megen Nytte af min Hest, som jeg kaldte Lise, til at køre i Praksis til alle de andre fyenske Byer undtagen netop Svendborg, der havde sin Jernbane. Jeg kunde herved i Virkeligheden tjene, omtrent hvad Hesten etc. kostede mig, og paa den Maade kom jeg til at kende Fyen saa grundigt som vist faa. Ved Siden heraf red jeg min Tur hver Morgen, hvor jeg ofte kom til at følges med andre Ryttere; men det morsomme var, at Lise altid vilde være forrest.

FYENS FOLKEBANKS KONKURSBO OG EN VEXEL- SAG I KORSØR FOR SAMME.

Boet blev ikke behandlet af den ordinære Skifteret, men af en særlig dertil nedsat kgl. Kommission paa 5 Mand: Borch, Borgmester Koch, Byfoged Oldenburg, Bankdirektør M. Prøvensen og daværende Friskolelærer Klaus Berntsen. Af disse var Borch for-

retningsførende Medlem af Kommissionen og mødte daglig i Banken og besøgte dens Forretninger, særlig tog imod de efterhaanden forfaldne og indgaaende Penge. Han overgav saa til mig de Sager, der skulde anlægges mod Debitorer, der stod til Restance. Som en af de første af disse erindrer jeg en større protesteret Vexel, der var endosseret af en Gaardmandsenke i Korsøregnen. Størrelsen af Vexlen erindrer jeg ikke, men det var givet, at Vexlen var større, end Enken vilde kunne betale, og der var Tvivl efter den daværende Lovgivning, om Vexlen var rigtig protesteret. Det saa næsten ud, som man ikke havde tænkt sig, at der kan komme 3 Helligdage efter hinanden, hvilket jo godt kan ske ved Juletid. Jeg skrev da over til vor Forbindelse i Korsør, en flink Prokurator Strøbæk, og spurgte om vedkommende Enkes økonomiske Stilling. Han svarede mig, at Konen var flink nok, og at det var en god Gaard, hun havde, men at det aabenbart langt vilde overstige hendes Kræfter at betale Vexlen. Paa hans Raad tog jeg derfor over til Korsør, og han fulgte med mig ud til en Landstation ikke langt fra Byen, hvor Enken boede i Nærheden, fordi vi vilde tale med hende. Vi kom da ogsaa til Gaarden, men blev meget forbavsede, da vi kom indenfor og saa gamle Overretsprokurator Alberti, Stifteren af den store sjællandske Landbosparekasse, staaende med Enken under Armen i Livkjole og hvidt Slips, en Dragt han altid bar, naar han var i Praxis, og særlig ved Møde i Retten. Alberti saa jo glubsk paa os, og vi bukkede saa flot og fremstammede noget om, at vi vilde have talt med Enken, og fjernede os saa. Jeg rejste saa hjem og udtog Stævning mod Enken til hendes Værnething Korsør Byret, der dengang betjentes af den senere Amtmand Rump, og paa den Dag, Sagen skulde falde i Rette, mødte jeg saa i Kørsør, hvor Overretsprokurator Alberti ligeledes var mødt i foranbeskrevne Paaklædning og med Enken under Armen. Alberti, der var stokdøv, stillede sig saa lige op ad Retsprotokollen og gav sig til at procedere Sagen med en Stentor-Stemme, der bevirkede, at Dommeren og jeg havde lidt ondt ved at lade være med at smile. Da han var færdig, tog jeg jo fat og fremsatte min Mening om Sagen, særlig Vexelprotestens Lovlighed, og han stod da ogsaa lige op ad Protokollen og læste, hvad jeg havde dikteret. Saa vidt jeg husker, tog vi en Tørn til, og saa var det vist mig, der tog en Anstand i Sagen for yderligere skriftligt at præcisere mit Standpunkt. Næste Gang, vi mødtes, havde jeg saa rimeligvis et skriftligt Indlæg med, der udførlig behandlede det foreliggende Spørgsmaal, og saa tog han formentlig en Anstand. Men ude i Rettens Forværelse brølede han mig ind i

Øret: »Ja, De vil vinde Sagen her, det ved jeg nok, jeg kan ikke vinde en Sag hos Rump, men jeg skal nok vinde Sagen for Overretten«. Ved Byrettens Dom vandt jeg Sagen, og han maa jo saa rimeligvis have appelleret, men Sagen fik ved Overretten samme Udfald. Jeg tog da den fornødne Domsudskrift og lod forkynde for Enken, og saa tænkte jeg jo, at Alberti vilde sende mig Pengene. Men der kom ingen Penge, og da jeg alligevel skulde til København, vilde jeg vise Alberti den Opmærksomhed at gaa op og spørge ham, hvornaar jeg kunde vente Pengene. Men jeg var neppe kommen hen til Albertis Plads paa hans Kontor, før han brølede mig ind i Øret: »Hvem er De«. »Ja« sagde jeg, »jeg troede Overretsprokuratoren kendte mig, idet vi jo har set hinanden adskillige Gange i Korsør Byret; jeg er jo den og den«, hvortil Alberti ganske rolig svarede: »Det benægter jeg, jeg kender Dem ikke«, en Udtalelse, der bevirkede, at hans Søn, den senere Justitsminister, der sad paa samme Kontor, nær var falden ned af sin Stol af Latter. Naa, jeg forføjede mig selvfølgelig ud fra Albertis Kontor og tænkte ved mig selv: »Saa maa jeg jo søge Kongens Foged«. Men Omstændighederne gjorde, at det varede nogle Dage, inden jeg kom hjem til Odense, og der forefandt jeg et Brev fra Alberti, hvorved han fremsendte paagældende Doms Paalydende, hvilket jo aabenbart ikke har kunnet ske paa anden Maade, end at han har taget hele Beløbet af sin Sparekasse, og da Enken jo langt fra var god for dette Beløb, viser det jo, at han i Virkeligheden disponerede ganske ugenert over Kassens Midler og altsaa ikke var bedre end sin Søn, den senere Justitsminister, der skilte sin Faders Sparekasse af med alle dens Midler.

PROCESSEN MOD AKTIESELSKABET ENGELDRUP- VÆRKS AKTIONÆRER.

Disse Aktionærer, der vistnok bestod af henved en halv Snes velhavende Bønder, der havde villet agere Klædefabrikanter, men som efterhaanden havde faaet et meget betydeligt Underskud, havde en dertil svarende Gæld til Folkebankens Fallitbo. Selskabet var stiftet som Aktieselskab, men Vedtægterne var udfærdigede af en dygtig Prokurator Møller i Bogense, og de var saa godt skrevne,

at Aktionærerne ikke kunde komme uden om dem. De indeholdt det i Aktieselskaber usædvanlige, at Aktionærerne hæftede solidarisk for alle Selskabets Forpligtelser. Jeg paastævnede saa Retssag for Selskabets Skyld mod en af Aktionærerne for Skovby Herreds Thing i Bogense, hvorunder Selskabet hørte. Denne Sag foranledigede, at jeg maatte møde mange Gange i Retten i Bogense, idet min Modpart havde valgt en ikke synderlig velkendt Overretsprokurator Kaas i København til sin Sagfører, og Kaas tog at begynde med den ene Anstand efter den anden, indtil han endelig mødte med et skriftligt Indlæg, hvor han særlig gik løs paa, at Ordet »solidarisk« var et Fremmedord, som man ikke kunde forlange, at hans Klienter skulde forstaa, hvilket jeg i mit Indlæg besvarede med, at de som myndige Mænd selvfølgelig maatte hæfte for, hvad de var indgaaet paa, og det havde været deres egen Sag i Forvejen at undersøge, hvad det fremmede Ord betød.

For mig var det jo i Virkeligheden en ren Benefice at komme saa ofte til Bogense med mit Køretøj. Jeg havde ofte min Kone med, og der var et udmærket Hotel i Bogense. Min Lise kunde tage Turen paa godt et Par Timer med en halv Times Bedetid i Sønderø Kro.

Jeg tror nok, at Kaas fik Sagen trukket ud et Par Aar, og Betalingen af det betydelige Beløb tog jo haardt paa Aktionærerne; men de kunde jo ogsaa havde ladet være med at agere Klædefabrikanter. Saa vilde de have haft en god Bekendt af mig, en flink Sognefoged i Indslev, med til at dele Smerten, men Sognefogden havde i Forvejen talt med mig og godtgjort, at han havde stillet en Betingelse for at blive Aktionær, som ikke var bleven opfyldt, og han mente derfor, at han maatte være fri, hvad jeg selvfølgelig gav ham ganske Ret i. Herpaa maatte Engeldrupværk-Mændene indgaa; jeg husker ikke, om det var med det Gode eller med det Onde.

Jeg fik selvfølgelig overdraget adskillige andre Sager af Folkebankens Bo, men disse erindrer jeg ikke, og de havde ikke den Betydning som de 2 af mig specielt nævnte.

Folkebankens Bo sluttedes med, at der udloddedes til Kreditorerne som indkommen ca. 1 Million Kroner.

BORCHS AKTIESELSKABER.

Som den forudseende Mand, Borch var, havde han stiftet mindst 3 gode Aktieselskaber i Odense, hvor saadanne ellers ikke var kendte, nemlig Hagen & Sievertsens Æskefabrik og Stentrykkeri, Bryggeriet Odense samt Brødr. Tychsens Biscuitfabrik i Overgade. Han benyttede ved Stiftelsen en bestemt Kreds af hans gode Bekendte, nemlig den rige Gaardejer Niels Olsen fra Indslev, Brygger Brummer, Købmand Bencke og maaske flere; men han skulde selvfølgelig have Stiftelsesomkostningerne, deriblandt Betaling for hans og Medstifteres Risiko, betalt, det saakaldte »Gründer-Honorar«, og det forstod han ikke at skjule, saaledes som man sædvanligvis gør i København ved at udbyde Aktierne til nogle Procent over Pari, hvilket i Publikum's Øjne kastede et vist odiøst Skær over hans Selskaber, hvad der dog ikke forhindrede adskillige pæne Folk, f. Eks. Etatsraad Lotze, Overlærer Kragh m. fl., i gladelig at indtræde som Aktionærer i Hagen & Sievertsen.

GAARDEN NR. 82 PAA VESTERGADE I ODENSE.

Min Svigerfader Haugsted og jeg havde i Aaret 1882 købt en gammel Gaard paa Vestergade i Odense lige overfor Brandts Klædefabrik, og som havde et Grundareal af ca. 10,000 Kvadrat-Alen og gik helt ned til den Del af Odense Aa, der dengang var Malekarm for Munke Mølle, hvor vi havde Baad liggende, hvori vi kunde sejle helt op til Fruens Bøge. Vi nedrev Forbygningen med sammenhængende Sidebygning og opførte i Stedet den nuværende store Ejendom med Port i Midten, høj Kælder, Butiker i Stueetagen og Lejligheder paa 1ste og 2den Sal samt for Enden af Sidebygningen et nyt Bageri i Stedet for et gammelt, der i mange Aar havde været dér. Endelig restaurerede vi de øvrige Bygninger, der bestod af Bindingsværk, indrettede en Baggaard og opførte en grundmuret 3—4 Alen høj Mur ud til Haven foruden nogle Brændselsskure. Vi lod saa den første Del af Haven være høj og en Trappe derfra føre ned til den øvrige lavere Del af Haven, og beplantede den med Blomster og Frugttræer, ligesom vi endelig lavede et Trælysthus nede ved Aaen under et stort Lindetræ, som stod dér, og nyt Stakit

med Baadeanlægsbro ud til Aaen. I denne Gaards 1ste Sals-Etage havde min Kone og jeg i en Snes Aar en udmærket Beboelseslejlighed paa 6 gode Værelser og et stort Værelse oppe paa Loftet ud til Gaden som Gæstekammer. Denne Gaard betragter alle vore Børn som deres Barndomshjem, uagtet ingen af dem er født i den; thi der var rigtig Plads for dem at tumle sig i Gaard og Have. En betydelig Mængde Lejere havde jeg rigtignok, hvad der ikke rigtig morede mig eller laa for min Stemme; thi jeg nænnede ikke rigtig at sætte dem op i Leje, og jeg tror derfor heller ikke, at der var nogen af dem, der flyttede; men Resultatet var saa rigtignok ogsaa, at Gaarden ikke kunde give noget egentlig Overskud for Ejerne. Vi solgte saa Gaarden i 1904 til den største Lejer, Bagermester Løndahl, hvorefter jeg byggede og udflyttede til min nuværende dejlige Villa, Nr. 2 paa Bülowvej i Hunderupkvarteret, med den store smukke Have, hvor baade min Kone og jeg nu i mange Aar har befundet os særdeles vel og set alle de Træer, vi plantede i Haven, blive store og frugtbærende. Der er som bekendt ogsaa et dejligt Bøgetræ i Forhaven i Nærheden af Villaens Veranda og en Dam med gamle Piletræer. Her bor vi ganske alene og er saa fri for Lejere.

I de senere Aar har jeg haft den Glæde at være med i Byggeudvalget for en smuk Kirke for det nystiftede, fra Sct. Knuds Sogn udskilte Thomas Kingos Sogn, og Kirken bærer derfor ogsaa Navnet Thomas Kingo Kirken, og jeg kan se den inde fra mit ene Spisestuevindue og min Veranda og se det uhyre Menighedsliv, der rører sig herude, og som gør, at Kirken hver Helligdag fyldes til sidste Plads af de ca. 700 Mennesker, den kan rumme.

HOVEDGAARDEN VEJRUPGAARD VED MARSLEV STATION.

Et Aars Tid eller to efter, at jeg var traadt i Forbindelse med Borch, fik han Besøg af Hofjægermesterinde Brochienhuus-Løwenhjem fra Vejrupgaard, der ønskede, at han skulde tage sig af hendes Affærer, da hun næsten var kørt fast. Fru Løwenhjem var Enke og sad i uskiftet Bo efter en Hofjægermester, der vist ikke havde været nogen god eller elskværdig Mand, men havde

levet temmelig højt og stadig lagt Gæld paa Gaarden. Fru Løwenhjem selv var Datter af en fattig Bødker i Odense og bar derfor Navnet Julie Bødkers. Hun var som ung Pige kommen som Mejer-ske eller maaske i en mere underordnet Stilling til Avlsforpagteren paa Vejrupgaard, men da hun var meget smuk, saa havde Hof-jægermesteren forelsket sig meget i hende, og da hun var stand-haftig, og han ikke kunde faa hende paa anden Maade, havde han sluttelig giftet sig med hende, og havde de 6 smukke Børn, 3 Døtre og 3 Sønner. Af disse Børn var Datteren Isabella den ældste, og hun var en meget smuk ung Pige, men den efterfølgende Datter ved Navn Kirstine var endnu smukkere, navnlig høj og slank. Der-paa kom en Søn, der vist havde gjort Forsøg paa at blive Reserve-løjtnant, uden at det var lykkedes, og saa en Datter, der endnu ikke var voksen, og endelig endnu 2 ogsaa ukonfirmerede Sønner.

Jeg maatte saa udfærdige en saakaldt Generalfuldmagt fra Hof-jægermesterinden til Borch, og som bemyndigede ham til at kunne foretage en hvilken som helst Transaktion med Vejrupgaard og alt, hvad dertil hørte, hvilket slet ikke var saa let et Arbejde, og denne Fuldmagt blev notarialiter attesteret.

Vejrupgaard var dengang en værdifuld Ejendom, som navnlig Kammerherre Ove Sehestedt-Juul paa Ravnholt har udtalt maatte være ca. 1 Million Kroner værd; men Ulykken var, at den uhyre Nedgang i Landejendomspriser allerede dengang var begyndt og varede ved mindst en Snes Aar. Det var egentlig ikke nogen sær-lig smuk eller tiltalende Ejendom, fordi alt dens Tilliggende var saa fladt som en Pandekage. Tilliggendet kan vel ialt have udgjort ca. 700 Tønder Land, hvoraf de selve Gaarden nærmest liggende ca. 300 Tønder Land var meget god Jord og derefter ca. 200 Tønder Land temmelig simpel Jord ud imod den ca. en Fjerdingvej fra Gaarden liggende gode Bøgeskov, og bagved denne Skov laa igen en saakaldt Afbyggergaard, kaldet Nonnebogaard, der havde et Til-liggende af mindst 100 Tdr. Land nogenlunde god Jord. Nedenfor Nonnebogaard kom igen et ikke ubetydeligt Moseareal, og saavel Brænde fra Skov som Tørv var let sælgeligt paa denne Egn. En Skovfoged havde sit Hus dernede, og nær op ad Mosen laa en Gaard, kaldet Lavindsgaard, der ogsaa hørte under Vejrupgaard, paa godt og vel 100 Tønder Land; denne Gaard var forpagtet ud til Stam-herren til Stamhuset Rønningesøgaard, Alb. Mylius. Endelig hørte til Vejrupgaard en meget stor Vindmølle, der laa i Nærheden af Marslev Station, og som tillige havde Vand og Dampkraft. Endelig hørte til Gaarden Marslev og Birkende Kirker med Tiender.

Bygningerne til Vejrupgaard var gode nok. Hovedbygningen havde 2 Fløje med Kælder under; der var Vand omkring det Hele, men den temmelig store Have, der hørte til Gaarden, var egentlig ikke køn paa Grund af dens Fladhed. Der var saa paa den ene Side af den store Gaardsplads en meget stor 2-etages Forpagterbolig, og alle Udhusene var gode og grundmurede. Paa den anden Side af Ejendommens Gaardsplads laa der saa en stor grundmuret Herskabsstald. At der ogsaa var ikke saa lidt Eng til Gaarden, fulgte af, at der jo løb en temmelig stor Bæk der forbi hen til Møllen.

Fru Løwenhjelm sagde til Borch, at hun nødvendigvis straks maatte have ikke saa faa Penge, og Borch løste denne Knude ved at sælge ca. 25 Tønder Land af den bedste Jord op imod Marslev til en ganske god Pris, og ikke saa lang Tid efter fik han solgt Lavindsgaard til en Bonde. Endelig maatte han saa nødvendigvis straks foretage en stor Forandring ved Møllen, idet denne, der bestyredes af en Mand, der hed Gerluff, i Virkeligheden i en Aarrække havde givet et meget betydeligt Underskud, da Driften af Møllen slet ikke kunde betale sig. Bestyreren blev derfor afskediget, og Møllen med et særligt Areal af ca. 6 Tønder Land blev bortforpagtet til en Møller Mortensen for en Afgift af, saa vidt jeg husker, 1,800 Kroner aarlig.

I Vejrupgaards Skov blev der aarlig udvist af Statens Tilsynsførende til 2 Skovauktioner, og disse Skovauktioner, hvortil jeg havde Konstitution fra Amtet, var det eneste, der i disse Aar bragte mig til Vejrupgaard. Efter Auktionerne blev man saa godt beværtet af Fru Løwenhjelm. Jeg lærte ved disse Lejligheder Frøken Isabella at kende som en meget klog og energisk ung Pige; hun var dengang 22 à 24 Aar gammel, og hun talte altid om at faa sin smukke Søster Kirstine godt afsat, og jeg tror virkelig, at hun altid tænkte paa Søsteren og ikke paa sig selv. Saa vidt jeg husker, kunde enhver Skovauktion indbringe henimod 1000 Kr.

Det var ikkun et Par Aar, at Borch kunde holde det gaaende. Saa maatte han sige til Fru Løwenhjelm, at det var ham umuligt at skaffe flere Penge, og Fru Løwenhjelm maatte saa med stor Sorg efter Borchs Raad bekvemme sig til at forlade Vejrupgaard og rejse til København med hele sin Familie, idet hun medtog Møblement m. v. til nogle Værelser, og alt det øvrige Løsøre blev saa solgt ved Auktion, hvoraf hun fik Provenuet. — Den fyenske Adel viste sin Interesse for den afdøde Adelsmand Løwenhjelm ved at lade den 3die Datter uddanne til Lærerinde; men ellers var det Frøken Isabella, der ved sin Energi og store Evner kom til at tage sig af

hele sin Familie ovre i København, idet Frøkenen fik oprettet den store St. Lucasstiftelse med sine Hospitaler, Børneopdragelsesanstalt m. v., og som hun stadig fik udvidet. Man vil erindre, at da vor nuværende Dronning Alexandrine skulde underkastes en Operation, foregik denne paa St. Lucasstiftelsen, hvor Dronningen havde valgt at lade sig indlægge. — Fru Løwenhjem døde vel en Del Aar efter, at de var kommen til København; men saa vidt jeg ved, havde da den smukke Datter Kirstine, der aldrig blev gift, ogsaa en Stilling paa St. Lucasstiftelsen.

BORCHS DØD OMKRING NYTAAR 1885.

Jeg havde vel virket en 6 Aars Tid sammen med Borch til gensidig Tilfredshed, og Borch saa med øjensynlig Glæde paa den ikke ringe Kapital, der havde samlet sig paa hans Konto i Bøgerne. — Saa mærkede jeg nok, at han begyndte at udtage ret betydelige Beløb fra Kontoen, og jeg vidste ogsaa godt, at han havde begaaet en stor Dumhed for en Del Aar siden ved at have købt det privilegerede Apothek i Nykøbing paa Falster til en ikke videre begavet Søn, der var cand. pharm. — Han gjorde det uden at tale med mig derom, og der blev holdt en fin Middag, hvor min gode Bekendt, Højesteretssagfører P. G. C. Jensen fra København, blev fejret som Repræsentant for Sælgeren. Sagen var nemlig den, at Nykøbing F. var saa stor en By, at der meget snart vilde kunne ventes oprettet et nyt personelt Apothek. Dette var ogsaa sket, og det blev oven i Købet Gustav Lotzes mangeaarige dygtige Provisor, Herr Weber, der fik dette Apothek, og da han var langt dygtigere og tillige mere Forretningsmand end Borchs Søn, saa kunde denne sidste slet ikke begaa sig mere med sit privilegerede Apothek, idet Weber tog den væsentligste Søgning.

Borch havde 3 Børn; en meget velbegavet Datter, gift med en Assistent i Privatbanken i København, der senere blev Kontorchef; en Idiot til Søn, der siden Faderens Død er bleven forsørget af Odense Fattigvæsen, og endelig Sønnen Apothekeren.

Saa blev Borch angrebet af en meget heftig Hjernebetændelse og døde. Hans Lig blev obduceret, men der viste sig ingen anden Dødsarsag.

Jeg gik saa i Kompagni med Sagfører J. C. F. Knudsen, og vi flyttede Forretningskontoret over til en 2-etages ældre Ejendom, Nr. 7 i Vestergade, der laa lige overfor den Weimannske Ejendom, idet vi pensionerede Enkefru Borch for et Tidsrum af 5 Aar. Her fortsattes saa Sagførerforretningen, og denne var bleven god, idet jeg saa at sige havde forenet Borchs Forretning og Sagfører Thomsens Forretning, efter at denne sidste havde giftet sig med Odense Svaneapotheks Ejer, Herr Petersens eneste Barn og Datter og derefter var flyttet til København, da Odense var bleven ham for lille. Jeg fik overdraget de offentlige og beneficerede Sager i Odense, som Borch havde haft, og der var egentlig mange af disse dengang, ligesom der overhovedet dengang førtes flere egentlige Processer end nu, særlig af Bønderne, der i Almindelighed ikke vilde give tabt, før de overordnede Instancer var prøvede. I saa Henseende er Nutiden ganske anderledes; nu forliges i Almindelighed alle Sager, da det ikke kan betale sig at føre Proces.

Jeg havde særlig en eller maaske to Processer for Middelfart Bank, der var oprettet ikke ret mange Aar efter Fyens Disconto Kasse, og som havde en udmærket dygtig Direktør i en gammel Købmand A. C. Hansen, hos hvem jeg kom til at staa højt, og hos hvem jeg ofte var Gæst, naar jeg kom til Middelfart. — I Middelfart fik jeg ogsaa Lejlighed til at erfare, at den nu saa velbekendte Kværlulant, Sagfører Vald. Andersen, før Odense, nu i København, har arvet sine mindre heldige Egenskaber efter sin Fader, der var Købmand og ejede en god Købmandsgaard paa Torvet i Middelfart. Jeg fik nemlig hvert Halvaar overdraget til Inkassation paa denne Mand Renten af en i Virkeligheden god 2den Prioritets Panteobligation og maatte i den Anledning hvert Halvaar tage til Middelfart; men Købmanden skabte sig næsten, som han var gal, hver Gang jeg kom, og skældte og smeldte; men det endte jo altid med, at han maatte betale, hvad der jo paaførte ham meget betydelige Udgifter.

Ligeledes erindrer jeg en ganske morsom Søretssag, hvorved jeg en Tid kom svært paa Kant med en af mine gode Kunder, De forenede Papirfabrikker, der jo havde min Svoger Trolle til Direktør, og Højesteretssagfører Octavius Hansen, der var Formand for Bestyrelsen, og med hvem jeg i en Aarrække havde staaet i Forbindelse og ved adskillige Lejligheder havde benyttet. — Et belgisk Skib var kommen her til Odense med en større Ladning Træmasse til Dalum Papirfabrik. Føreren af Skibet havde længe ligget i Havn for at faa indladet, men til sidst kunde hans Skib ikke tage mere Ladning, og efter at han havde ladet optage fornøden Protest herom,

havde han set sig nødsaget til at afsejle uden at have faaet de sædvanlige Papirer, Certeparti og Konnossement. Han ankom derfor til Odense uden saadanne Skibspapirer, og her søgte han den nu afdøde gamle Mægler Clemmensen. Denne kom efter Sædvane til mig og forestillede mig Sagen. Vi blev enige om at afvente Ankomsten af en Kontorchef fra De forenede Papirfabrikker, som da var bebudet vilde komme herover. Kontorchefen kom ogsaa, og Clemmensen og jeg spurgte ham, om Papirfabrikkerne havde nogen Interesse i Sagen, da vi saa selvfølgelig vilde afvise Kaptajnen; men hvis det modsatte var Tilfældet, saa vi os efter Sædvane nødt til at antage Kaptajnens Sag som den, der først havde henvendt sig til os. Kontorchefen svarede, at Papirfabrikkerne var ganske uinteresserede, saaledes at vi godt kunde tage os af Kaptajnen; han vilde saa henvende sig til den belgiske Konsul her i Byen. Paa den Maade kom jeg til at repræsentere Kaptajnen; men neppe var Kontorchefen kommen hjem, før der kom et meget forbitret Brev fra Trolle, og jeg kunde da regne ud, at Kontorchefen ikke overfor ham havde turdet vedstaa sine Udtalelser herovre om Situationen, og han var nu dengang Trolles højre Haand. Saa udviklede der sig en Procedure om det foreliggende Spørgsmaal, om Kaptajnen havde haft Ret til at sejle fra Modtagelseshavnen uden Skibspapirer. Jeg skal ikke nægte, at jeg stod meget fremmed overfor disse Forhold og blev meget ilde berørt, da der kom et dundrende Indlæg fra Højesteretsadvokat Octavius Hansen, hvori han betegnede Kaptajnens Handling som Sørøveri og Kaptajnen, Mægler Clemmensen og mig som Sørøvere. Jeg anstillede da en meget indgaaende Undersøgelse, om der ikke gennem Grosserersocietets-Responsum eller Højesteretsdomme skulde findes en Afgørelse paa Spørgsmaalet, og jeg var saa heldig at finde en gammel Højesteretsdom, der ganske klart udtalte, at naar en Skibsfører havde indtaget i sit Skib al den Ladning, han mente, at dette kunde føre, og herom havde ladet optage Protest, saa maatte han efter at have afventet en passende Tid være beføjet til at sejle uden Skibspapirer og Papirer for Ladning. — Jeg blev selvfølgelig meget glad og gav Octavius Hansen hans Sørøveribeskyldning tilbage under Henvisning til Højesteretsdommen og vandt jo derefter Sagen for Kaptajnen; men Octavius Hansen tog mig dette meget ilde op, og da jeg netop havde Ærinde til København, gik jeg op paa hans Kontor for at tale med ham; men efter at jeg 2 Gange havde gjort dette uden at blive modtaget af ham, gik det op for mig, at han ikke vilde modtage mig, hvilket egentlig gjorde mig ondt, da han altid havde været mig venlig stemt og

gjort mig Nytte. Siden den Tid har jeg benyttet Højesteretssagfører G. M. Rée, der ogsaa er en udmærket dygtig Mand, der i Aarenes Løb har været mig til megen Nytte.

SOM DE FØRSTE BADEGÆSTER I KERTEMINDE.

I Aaret 1879 eller 1880 henvendte jeg mig med Forespørgsel til den daværende Ejer af Tornøes Hotel i Kerteminde, en flink ældre Mand, der var stolt af sin Kammerraadstitel, som han imidlertid paa sine Regninger betegnede som »Cammerraad«, om hvad han vilde have for en Maanedes Ophold for min Familie paa hans Hotel. Sagen var den, at vort Barn Nr. 2, vor Søn Axel, der dengang var 2 å 3 Aar gammel, led meget af den saakaldte engelske Syge i Benene, og Lægen havde tilraadet at bruge Saltvandsbade for ham. Kammerraad Tornøe havde aabenbart aldrig haft det Tilfælde tidligere, og han svarede mig, at han for Kost og Logis til min Kone, vore 2 Børn og en Barnepige vilde have 100 Kroner for en Maaned. Da jeg fandt denne Pris meget billig, saa slog jeg straks til, og min Kone og mine Børn flyttede derned og var i enhver Henseende meget tilfredse, uagtet Middagsmaden som Regel kun bestod af de bekendte udmærkede friskrøgede Kertemindesild og stundom saakaldte »benløse Fugle«. Jeg havde dengang endnu min Hest Lise og kørte saa selv til Kerteminde hver Lørdag Eftermiddag og hjem igen Mandag Morgen, og havde jeg i Almindelighed Bankdirektør M. Prøvensen, der ogsaa havde sin Familie liggende i Kerteminde, med paa Vognen, og de Søndage, jeg tilbragte sammen med min Familie i det smukke lille Kerteminde, var mig til megen Glæde, og jeg flottede mig med en halv Flaske Rødvin til Middag, hvad Kammerraad Tornøe jo ikke havde noget imod. — Naar jeg nu har set det store Badeliv, der i den senere Periode har udviklet sig mellem Odenses Beboere og Kerteminde, morer det mig jo meget, at min Familie skulde være de første Badegæster dernede. Det har været særlig morsomt for mig at se alle Kerteminde-Sildefiskerne gaa ud hver Dag med deres Baade og komme hjem hver Aften eller sent hver Eftermiddag og saa se den Travlhed, der kunde blive i Kerteminde Havn.

Under mit daværende Ophold havde jeg Lejlighed til at gøre Bekendtskab med Godsforvalteren fra Hverringes, Høytrup, der havde

betydelige private Pengekapitaler at sætte ud i Prioriteter for sit Herskab, og ved at være halvt med ham om den gængse Provision tjente jeg helt godt, indtil jeg senere blev Kreditforeningsdirektør, idet jeg siden da aldrig har befattet mig med at udsætte Prioriteter i Konkurrence med Kreditforeningen.

FORTSÆTTELSE OM VEJRUPGAARD.

Ved Kancelliraad Borchs Død overgik Generalfuldmagten paa mig, dog fik jeg den heldigvis indrettet saaledes, at Fuldmagten fra Løwenhjelm's udstedtes til Generalkonsul P. de Coninck og fra ham igen til mig. Han var nemlig den egentlig interesserede i Vejrupgaard, idet han havde faaet meget betydelige Beløb til Gode ved at aftage alt det Mel, der blev produceret paa Vejrupgaards Mølle i Bestyrer Gerluff's Tid. Det første, jeg foretog mig, var at faa en ny Forpagter til Gaardens Avling. Forpagtningen havde hidtil været indehavet af en Mand, der hed Rasmussen, der ikke gav synderlig stor Afgift, men for Resten var en flink Mand. Hans Kobesætning var ikke blot lille, men den simpleste, jeg har set, idet den udelukkende bestod af tuberkuløse Individder, der ikke gav synderlig Mælk. Det lykkedes mig at finde en dygtig yngre Forpagter med Navn Wulff til en nogenlunde god Afgift. Jeg fortsatte overhovedet Administrationen af hele Godset og fik derfor det samme Honorar, som Borch havde faaet, nemlig 500 Kr. aarlig, og kunde jeg ved Inkassation for Skovauktionerne have en Indtægt af ca. 100 Kr. En saadan fast Indtægt kom mig jo meget belejlig; thi ved Oppen-Schildens Død havde jeg mistet Livø, og Revisionen for Baroniet Holstenshus var gaaet tabt for mig derved, at den gamle Excellence var død, og Baroniet var overgaaet til hans ældste Datter, der var gift med Berner-Schilden paa Clausholm. Fru Berner begik den Fejl, at hun som en Del af sin Part overtog alle Faderens Malerier og andre Kunstgenstande til meget høj Pris, uagtet hun og hendes Mand allerede dengang sad i meget trange Kaar, og som Følge heraf var Berner-Schilden snart nødsaget til at underkaste sig en privat Administration af Højesteretsadvokat Nellesmann, der ikke behøvede mig til Revisor. — Jeg averterede af og til Vejrupgaard til Salg, men den Pris, jeg skulde forlange, afskrækkede straks

de, der forespurgte som eventuelle Købere. Der var kun en Gang, at der maaske kunde være kommen en nogenlunde god Handel i Stand, men da paagældende Køber i Stedet for den Udbetaling, han skulde præstere udover Prioriteterne, vilde levere Ejendomme i Reventlowsgade i København, og Generalkonsulen paa ingen Maade vilde indlade sig herpaa, saa faldt Sagen bort. — Jeg havde hvert Aar Besøg af Generalkonsulen, der altid var ledsaget af en dygtig Landmand af hans Bekendtskab, og de inspicerede saa det hele. Uagtet jeg jo altid maatte melde, at det gik nedad med Landejendomspriserne, anfægtede det i Virkeligheden ikke Generalkonsulen, der meddelte mig, at han var Enkemand uden Børn, og at det derfor ikke havde nogen Betydning for ham, at hans Kapital gik tabt. Naar jeg havde Besøg af Generalkonsulen og hans Ledsager, spiste vi altid til Middag hos Forpagter Wulff, som fik sit Vederlag derfor. Jeg har i Virkeligheden sjældent truffet en mere elskværdig Mand end Generalkonsulen.

Saaledes gik Tiden lige til 1894, da der endelig meldte sig en Mand, der kunde og vilde købe Vejrupgaard, nemlig Hofjægmester Vind paa Sanderumgaard, men ganske vist til en meget lav Pris. — C. F. Tietgen, der havde en vis Interesse for Fru Løwenhjelm og ogsaa for Generalkonsul Coninck, gav til Kende overfor sidstnævnte, at han nu burde benytte Lejligheden til at komme ud af hele Forholdet, da det ikke vilde blive bedre. Som Følge heraf rejste jeg til København, og efter først at have haft en Konference med Tietgen gav jeg mig i Færd med at handle med Hofjægmester Vind. Denne var repræsenteret ved Salgsforhandlingerne af Borgmester Hansen i København, der tidligere havde været Højesteretsadvokat, og det endelige Resultat blev, at Vejrupgaard med alt, hvad dertil hørte, solgtes til Hofjægmester Vind for 525,000 Kroner. Jeg fik $\frac{1}{2}$ $\frac{0}{10}$ af samme i Provision, og senere var jeg sammen med Borgmester Hansen til en Middag, som Hofjægmester Vind gav i Lidkøb i sit smukke nyopbyggede Stuehus.

JEG MISTER MIN KÆRE HEST LISE.

Det var en Dag i Sommeren 1880 eller 1881, at jeg kørte i Giggen til Assens, hvor jeg skulde Møde i Retten. Da jeg var færdig her og havde spist til Middag, kørte jeg hjem; men det var en ual-

mindelig varm Sommerdag, som medførte, at jeg maatte være falden i Søvn; thi da jeg var kommen ca. to Trediedele af Vejen hjem, vækkedes jeg ved et voldsom Stød, der nær havde kastet mig paa Hovedet ud af Giggen, og da jeg saa mig for, laa Lise paa en jævnt nedadskraanende Bakke nede paa Jorden og spættede voldsomt med Benene uden at kunne komme op. Jeg stod da af og gik hen og tog den ved Bidslet og fik den med Besvær rejst op. Men det var et sørgeligt Syn at se Dyret, der ved Faldet havde skrabet Skindet af sine Knæ, saa man saa lige ind til Benet, og det afrevne Stykke Skind hang kun fast paa den nederste Side. Jeg tog den da ved Tømmen og førte den varsomt hen til den nærmeste Kro, der laa ca. en Fjerdingvej borte, og fik den installeret dér og anmodede Kromanden om at tilkalde en Dyrlæge og behandle Dyret godt. Derefter spadserede jeg til nærmeste Station Tommerup og kørte derfra hjem med Jernbanen. — En 6 Ugers Tid efter fik jeg Meddelelse om, at Lise nu var kommen sig nogenlunde, men at den selvfølgelig havde store Poser foran paa Knæene, og at den som Følge heraf ikke vilde være sikker at ride paa. Saa besluttede jeg mig til enten at lade den skyde eller se at faa den anbragt hos en Mand, der vilde behandle den godt paa dens gamle Dage. En saadan Mand fandt jeg i en flink Købmand i Svendborg, der var villig til at tage den saaledes, at den vilde faa det rigtig godt hos ham og ikke blive solgt til nogen fremmed. Jeg overlod saa Hest og Gig og det hele til Købmanden enten gratis eller for en Bagatel, og han meddelte mig saa en længere Aarrække efter, at han havde haft Lise i ikke saa faa Aar og havde haft Glæde af den, saa den maa jo være bleven meget gammel, det trofaste Dyr, som sluttelig var død af sig selv.

ETATSRAAD LOTZE.

Etatsraad, Apotheker Gustav Lotze var i en Aarrække en af mine gode Kunder. Han var i det hele taget en meget flink Mand med et stort Udsyn og en Slags Mæcen for Odense By, hvor han var Byraadsmedlem i en lang Aarrække og selvfølgelig et virksomt Medlem af det saakaldte Etatsraadsparti, hvis Kommandant dog var Borgmester Koch, der ikke taalte synderlig store Udgifter for Kom-

munen. Lotze havde indrettet sig en smuk Fabrik for Medicinalvarer i Smag med Alfred Benzons store Fabrik i København, men hans Fabrik var jo endnu kun lille i Forhold til den. Han havde følgelig gode Indtægter, men han havde en sand Mani for at bygge, og i saa Henseende havde han god Plads paa den store Grund, der hørte til hans Apothek »Løveapotheket« i Overgade. Han begyndte med at købe et Stykke af Odense Klub, der laa mod Øst, for at faa en meget bred Portindkørsel til sin Gaard. Saa gav han sig til at ombygge selve Apotheket i Stueetagen meget smukt og i det hele taget at ombygge Husets Facade. Saa anmodede han mig om at købe til sig en trefags Ejendom mod Vest, der saa vidt jeg husker tilhørte en Glarmester, og ombyggede denne Ejendoms Facade i Smag med Apothekets. Endelig anmodede han mig senere om at købe til sig den dertil stødende gamle smukke Ejendom, der tilhørte en Bager Schjær, og denne Bygning fik paa sin Facade en Restaurering, der var i Lighed med, hvad han tidligere havde bygget. Men alt dette Byggeri og den Omstændighed, at han havde ladet opføre Odense smukke Musæumsbygning ud til Jernbanegade og formentlig skænket denne til Kommunen med en stor Del Musæumsindhold, han efterhaanden havde samlet, kostede ham selvfølgelig mange Penge, og dem havde han ikke liggende kontant, men optog stadig Laan gennem mig i Fyens Disconto Kasse mod Pant i sine Ejendomme. Hans Kredit i Disconto Kassen var derfor i Virkeligheden saa temmelig anspændt, da hans Død indtraf, jeg husker ikke hvilket Aar, men han efterlod Enken, født Boeck, der skulde hensidde i uskiftet Bo med en Adoptivdatter, en Broderdatter af Etatsraadinden, og som var gift med cand. pharm, P. Neergaard og skulde være deres Arving.

ETATSRAADINDE LOTZE.

Denne var vel en elskværdig Dame, men var aabenbart bleven baaret paa Hænderne og meget forkælet af sin Mand, og hun var derfor daarlig skikket til at forestaa den store Virksomhed. Hun havde 2 Prokurister, Svigersønnen Neergaard og C. A. Jensen, der kunde underskrive hver for sig. Etatsraadinden kunde ikke rig-

tig lide sin Svigersøn, men benyttede altid Prokurist Jensen til sine Forretninger. Denne kom derfor af og til op til mig i Ærinde for Etatsraadinden, men der var i en Aarrække ikke synderligt at gøre for mig. Saa traf det sig, at jeg i et Middagsselskab ude hos Bestyrer Krogh-Jensen paa Dalum Papirfabrik traf sammen med Candidat Neergaard, og denne hviskede mig i Øret, at der gik uhyggelige Rygter i Byen om, at Prokurist Jensen havde forført Etatsraadinden til at endossere et stort Beløb Vexler for Jensen, man sagde 100,000 Kr., der var diskonteret i Nationalbankens Filial i Odense. Jeg blev jo meget forskrækket ved at høre dette og maatte saa næste Dag op at sige, hvad jeg havde hørt, til Etatsraadinden, der blev meget anfægtet. Vi maatte saa kalde Prokurist Jensen ind. Han gik ogsaa til Bekendelse, men sagde, at han ikke troede, at der var nogen Risiko ved disse Vexler, fordi han havde givet Vexlerne til Fordel for en Svigersøn, han havde, og som ejede et stort Savværkovre ved Skanderborg, som efter Svigersønnens Mening gik godt. Jeg tog over til Skanderborg og undersøgte Sagen og kom let til det Resultat, at Savmøllen og alt, hvad dermed stod i Forbindelse, i Virkeligheden gav et stort aarligt Underskud. Jeg maatte saa med Sorg i Sinde sige til Fru Lotze, at disse 100,000 Kr. Vexler absolut vilde falde paa hende, og at hun paa ingen tænkelig Maade kunde tænke paa at indfri dem, da der ikke kunde skaffes Penge hertil, idet Kreditten i Disconto Kassen var opbrugt, og at hun desværre var aldeles nødsaget til at indskrænke sit Forbrug meget betydeligt og kun vilde kunne gøre Regning paa en bestemt aarlig Sum til at leve af; navnlig maatte Etatsraadinden i meget høj Grad indskrænke Forbruget til sin dejlige store Have og sine Drivhuse, hvilke sidste hun havde fulde af Orchideer og andre dejlige Blomster, og hvortil hun havde en Overgartner og en Undergartner til meget høj Gage, og dette var maaske det, der gik hende mest til Hjerte. — Tidligere havde hun oprettet Testamente, hvori hun indsatte mig og Prokurist Jensen til Executorer, og der oprettedes nu et nyt Testamente, hvor Jensen selvfølgelig blev udelukket som Executor, og i Stedet for indsattes jeg og Sagfører Knudsen til Executorer, for at vi for Livs og Døds Skyld kunde være to. Jeg aflagde selvfølgelig ofte Etatsraadinden Besøg og aftalte med hende om Forholdene, der havde taget stærkt paa hende. Jeg talte saa med Fyens Disconto Kasse om hendes Situation, og Bankdirektør V. Berg, der var kommen dertil fra Nationalbanken, tilbød mig at følge med over til København for at tale med Direktionen dér og se at faa dem til at indvilge i at give 10 Aars

Afvikling for de 100,000 Kr. Vexler. Sammen med Direktør Berg rejste jeg saa til København, og paa min Anmodning om at forhandle med Direktionen optraadte en Direktør, en tidligere Højesteretssagfører, der ogsaa havde været Rigsdagsmand en Tid for Odense, og hvis Navn jeg ikke erindrer. Han svarede mig straks meget af-færdigende, at noget saadant, som jeg ønskede, 10 Aars Afbetaling, kunde der slet ikke være Tale om for Nationalbanken, der efter sin Forretningsgang selvfølgelig skulde have enhver forfalden Fordring betalt straks. Jeg fik saa den Ide at søge min tidligere gamle Ven Oldenburg, der da i en længere Aarrække havde været Overpræsident i København, og hvem jeg saa traf siddende alene nede i en stor Sal og meget døv. Det varede længe, inden jeg fik gjort ham Etatsraadinde Lotzes Stilling klar; thi han kunde slet ikke tænke sig den, da han havde kendt Lotzes Familie som en meget rig Familie; men til sidst fik jeg ham dog gjort klart, at alt forholdt sig, som jeg sagde, og han lovede mig derfor straks at tilskrive Nationalbankens Direktion i Egenskab af Formand for Repræsentantskabet. Det maa han ogsaa have gjort; thi da jeg kom op til paa-gældende Direktør i Nationalbanken næste Dag, saa sagde han, at jeg nok havde søgt selve Repræsentantskabets Formand, og Piben havde nu faaet en anden Lyd, idet man gik ind paa den forlangte 10 Aars Afbetaling for de 100,000 Kr. paa Betingelse af, at Fyens Disconto Kasse gjorde det samme for sit Tilgodehavende, hvad ogsaa stadig havde været Meningen.

Dermed rejste jeg hjem til Odense, og det blev en meget vanskelig Tid for mig at have med den stakkels Etatsraadinde at gøre, og hun stred ofte imod paa alle mulige Maader. Hendes Overgartner Jensen blev afskediget, hvorover han var meget fornærmet; han rejste til Aarhus, og han var for Resten Fader til den i Aktieselskabet L. Dæhnfeldt meget bekendte Carlos Jensen. Ogsaa maatte Fruen ophøre med at have Apothekets Disciple paa Kost, og der indtraf ogsaa nogle Lejeforandringer i Apothekets mange Lejligheder. Hendes egen Lejlighed var den samme, som de havde haft i Mandens Tid, ved Siden af Apotheket, en dejlig Lejlighed for Resten, men Sovekammeret vendte ud til en lille Gaard, til hvilken der ogsaa var Adgang for den Lægefamilie, der boede i en af Eta-gerne i den ovenomtalte trefags Bygning. Lysthavende til denne Lejlighed var en dygtig yngre Læge Mørch-Hansen, der netop dengang stod i Færd med at gifte sig med sin Husbestyrerinde. Fru Lotze vilde ikke have, at de i den Anledning maatte faa Adgang til nævnte lille Gaard, men der var jo intet at stille op; thi ellers

vilde Lægen ikke have den. Og som det havde været med disse Eksempler, saaledes var det i Virkeligheden i alle Forhold; dog maa jeg sige, at Fru Lotze ikke lod det gaa ud over mig. — Saa blev jeg syg i mindst 3—4 Maaneder. Det var min store Galdestensoperation hos Rovsing, og den Tid, jeg var borte, maatte Sagfører Knudsen jo tage Affære. Da jeg endelig kom hjem, var Forholdene og Fru Lotze som før. Jeg husker ikke, hvor mange Aar der gik, men saa døde den stakkels Fru Lotze efter nogle faa Dages Sygdom, under hvilken hun efter hendes Læge, Doktor Ehnhuus's Bestemmelse, ikke maatte modtage nogen.

EXECUTORBEHANDLINGEN AF DET LOTZESKE DØDSBO OG FÆLLESBO.

Registreringen af Boet udviste ialt en Brutto-Formuemasse af ca. 1 Million Kroner; thi de store faste Ejendomme stod jo i en høj Ejendomsskyldsværdi, og der var Varelager af alle Slags, baade Raavarer og forarbejdede Varer, og Virksomheden skulde selvfølgelig vedblive at gaa, da alt jo skulde overdrages Svigersønnen Neergaard in natura. Helt glad ved saaledes at være underkastet min Myndighed var Neergaard selvfølgelig ikke, men han maatte jo finde sig deri, og for mig var det skam heller ikke nogen helt let Opgave, naar man erindrer de elendige økonomiske Forhold, hvorunder alt gik. Havde Forholdene derimod været gode, saa vilde det modsat have været overordentligt behageligt for mig at have med Sagen at gøre. Jeg søgte at holde mange Skiftemøder om, hvad der forefaldt, for at Neergaard og hans Frue kunde følge med i det hele. Der gik formentlig flere Aar med Boets Behandling, men jeg husker ikke dette nøjere, og Behandlingen endte sluttelig med, at vi Executorer udlagde Neergaard og Frue Ejendomme, Forretning og alt muligt andet in natura. For de forudgaaende for hele Affæren overordentlig vigtige økonomiske Forhandlinger med Bankerne og for selve Boets Behandling tog vi et Executor-Honorar af 10,000 Kr., det største Honorar, Knudsen og jeg har oppebaaret i vor Sagførervirksomhed, men i Virkeligheden var det et lille Honorar, da den Slags Forretning efter fast Coutume altid betales højt, hvad Forholdene jo ikke tillod her. Neergaard var saa

klog at gaa ind i et Aktieselskab sammen med nogle københavnske Forretninger, der gjorde i visse Apothekerverer og naaede paa denne Maade at danne en adskillig større Modvægt mod Alfred Benzon i København, og han kunde nu betale en stor Del af sin Gæld til Nationalbanken og Fyens Disconto Kasse, saa Firmaet Gustav Lotze kom i Løbet af en Del Aar til at staa i den gamle Glans, og navnlig havde det Betydning, at Neergaard købte Gaarden paa Hjørnet af Overgade og Fisketorvet og flyttede Løveapotheket derhen. Han ejer tillige en dejlig større Gaard imellem Silkeborg og Viborg, Avnsbjerg kaldet, som han tidligere havde Halvpart i sammen med en Broder.

SAGFØRER J. C. F. KNUDSEN.

Gennem Sagførervirksomheden havde min Kone og jeg i en lang Aarrække haft et ganske pænt, men beskedent Udbytte, saaledes at vi maatte leve herefter og ikke tillade os store Ekstravagancer og heller ikke megen Selskabelighed; thi det maa jo erindres, at jeg i en lang Aarrække maatte dele Indtægten med Sagfører Knudsen. Denne havde paa en Maade skuffet mig; thi efter, at der var gaaet en Del Aar, viste det sig tydeligere og tydeligere, at han egentlig ikke havde Interesse eller Evner for Sagførerforretning. Hans Evner gik i en helt anden Retning, nemlig for at komme ind i Odense Byraad, hvad der efter nogle forgæves Forsøg ogsaa lykkedes ham, og hvor han befandt sig i sit rette Element. Saa var der tillige hos ham en uhyre Interesse for at faa anlagt Odense-Kerteminde Jernbanen og senere hen Odense-Nørre Broby-Faaborg Jernbanen, ved hvis Indvielse han jo oven i Købet havde den store Ære, som han satte uhyre Pris paa, at have Kong Frederik den VIII med, fordi det var den første Jernbane, der blev anlagt i denne Konges Tid. Der var mødt mange Mennesker op ved hver af Jernbanens mange Stationer, og der blev talt ved dem alle, og endelig holdt Knudsen ved Festbordet, hvor der ogsaa var mange Mennesker, og hvor til ogsaa jeg var indbudt, en smuk Tale for Kongen.— For Kertemindebanen fik Knudsen Ridderkorset og for Faaborgbanen Dannebrogskorset. Tillige naaede Knudsen at blive Formand i Bestyrelsen for hver af de 2 Jernbaner med en Gage af 1,000 Kr.

for hver; men det vilde være forstaaeligt, at al denne hans Udenomsvirksomhed ikke var til Gavn for vor Sagførerforretning, men lige det modsatte; thi Sagførerforretningen maatte altid staa tilbage for hans andre Forretninger. — Knudsen døde i Aaret 1911 uden at have været syg mere end 24 Timer. Lægerne mente, at det var en indvendig Sprængning, men det blev aldrig oplyst; thi hans Enke vilde ikke have ham obduceret.

Jeg var nu bleven træt af at praktisere som Sagfører og indgik vel et Slags Kompagniskab om Forretningens Fortsættelse med vor hidtilværende Fuldmægtig, Overretssagfører E. Moltzen, men dette skete og varede ikkun i 3 Aar, i hvilket Tidsrum jeg kun var passiv Interessent, hvorefter Moltzen pensionerede mig for 10 Aar, der nu er udløbne, og han har haft en ganske udmærket Tid under Krigen, der jo forandrede alle Forhold og særlig har været udmærket for Sagførerne. Jeg tror nok, at jeg uden at smigre mig selv tør sige, at min Sagførerforretning under de daværende Forhold har været den smukkeste, der har været i Odense, og at jeg altid har kæmpet med aabent Visir, men ingenlunde den mest indtægtsbringende. At jeg kunde opgive Sagførerforretningen laa i, at jeg i Aaret 1888 tillige var bleven Kreditforeningsdirektør, hvorom nærmere nedenfor.

MIN STORE GALDESTENSOPERATION HOS PROFESSOR THORKILD ROVSING.

I ndtil Aaret 1907 havde jeg nydt et udmærket godt Helbred. Jeg havde det nærmest foregaaende Aar rigtignok haft et Par Anfald af Galdestensmerter, men de gik straks bort, naar jeg fik Morfinindsprøjtninger, og jeg lagde derfor ikke særlig Vægt paa dem. Ogsaa havde jeg haft tunge Ben og søgte derfor Lindring ved elektrisk Lyskasse-Behandling i Odense, men da dette ikke hjalp, tog jeg til København og konsulterede Doktor Levysohn. Han sagde, at det var Gigt, jeg led af i Benene, og tilraadede mig at underkaste mig en Kur i Larvik. Sammen med min Kone tog jeg saa derop, og vi befandt os helt vel dér, hvor der er smukt, og hvor man finder Norges eneste Bøgeskov. Lægen foreskrev mig nogle varme Dyndbade, idet Dyndet i varm Tilstand hældtes i Sække, der

holdtes flade, og som saa lagdes om Benene, helst saa varmt som man kunde taale det. Man vænnes jo efterhaanden hertil og betjentes af en Kone, som stadig spurgte, om man kunde taale den Varme, hvortil jeg svarede: »Ja«; thi jeg vilde gerne snart være færdig; men saa viste det sig, at jeg havde været for overmodig; der blev brændt et Par smaa Huller paa min ene Læg, hvad der forbitrede Lægen i allerhøjeste Grad, saaledes at han vilde afskedige den pæne Kone, der havde haft med mig at gøre, og jeg maatte gaa i stærk Forbøn, for at hun kunde blive dér. Men Følgen af den stedfundne Brænding af Smaahuller i mine Lægge viste sig, da jeg kom hjem, derved, at jeg fik hele 3 nederdrægtige Brandbylder i Nakken, der pinte mig svært, og som jo heller ikke er uden Fare. Til sidst fik Lægen dog Has paa Bylterne. Det var især Overlæge Aabye, der heldigvis en Tid vikarierede for min Huslæge Haslund.

Saa i Efteraaret blev jeg angrebet af en meget hæftig Gulsot, der plagede mig forskrækkeligt, og som navnlig medførte en ulidelig Kløe paa hele Kroppen, saa jeg var nær ved at rive mig selv i Stykker baade Nat og Dag. Haslund sagde, at det hele betød ikke noget; det var kun, fordi jeg ikke var vant til at være syg; men det vilde jeg ikke lade mig byde og anmodede ham derfor om at medtage endnu en Læge. Paa hans Spørgsmaal om, hvem jeg vilde have, kom jeg i Tanker om, at jeg i Selskab hos Konsul Muus havde truffet en nyankommen, som der syntes mig, flink Læge. Det var Doktor Egede, og han kom saa med ned og saa paa mig. Efter at jeg havde faaet Haslund til at gaa, gjorde Egede mig bekendt med, at det i Virkeligheden var en uhyre slem Gulsot, som ogsaa vilde kunne paaføre en operativ Behandling for Galdesten, for hvilken Gulsot gerne var en Forløber. Han foreskrev derfor en ny Medicin og indrettede det saadan, at der stadig blev tømt ud af den Medicin, Haslund havde foreskrevet, og brugt af den nye, der ogsaa hjalp paa mig, især da jeg Morgen og Aften tillige fik Morfinindsprøjtninger. For ikke at være nødsaget til at komme ogsaa om Aftenen lærte Egede min Kone at bruge Morfinsprøjten lige saa vel som han selv, og hun blev snart meget flink til det. Der gik saa nogen Tid hermed; saa fik jeg en Dag Besøg af mine gode Venner Konsul Muus og Frue, der med stor Deltagelse spurgte til mit Befindende og gjorde mig opmærksom paa, at det gik aabenbart imod en Galdestensoperation, og at Doktor Egede ganske vist selv var Operatør, men at de paa ingen Maade vilde tilraade mig at benytte ham. Naar det gjaldt Liv og Død, skulde man absolut tage den bedste, man havde her i Landet, og det var Professor Rovsing i

København. Det endte med, at jeg indgik paa deres Forslag, og Fru Muus og min Kone gik sammen ind til Telefonen, og efter et KvarTERS Tids Forløb kom de tilbage og sagde, at de havde talt med Roving, der nok kunde og vilde modtage mig paa sin Klinik, Jeg skal ikke nægte, at det forbavsede mig, at Sagen saa hurtigt kunde være afgjort, og jeg havde nu kun tilbage at sige min Bestemmelse til Doktor Egede, som for Resten tog det meget pænt uden den allermindste Fortrydelse, men blot svarede mig, at det var nødvendigt, at han beholdt mig i nogen Tid endnu for at give mig Kræfter til Rejsen til København. Der kom nu en haard Tid for mig; thi jeg skulde jo beskikke mit Hus og sige Besked til andre om alt, hvad jeg havde med at gøre, hvilket jeg saa efterhaanden gjorde overfor Sagfører Knudsen og til Dels overfor min Ven Bankdirektør Berg. Der gik saa det meste af en Maanedes Tid, inden jeg kunde komme af Sted til København, hvilket skete paa den Maade, at jeg lejede en 1' Klasses Kupe hos Statsbanerne til at gaa helt igennem til København, og ledsaget af min Kone og min Svigersøn Doktor Mohr drog jeg saa en Dag af Sted. Paa Københavns Banegaard var Rovsings Sygevoan for at hente mig, og paa en Baare bar to af hans Folk mig ud til Vognen, og min Kone steg ind til mig, og vi kørte til Rovsings Klinik i Rosenvænget. Det var om Aftenen, da jeg kom dér, og jeg blev meget venligt modtaget af en ung Læge og en Sygeplejerske, og næste Formiddag stillede Roving selv hos mig. Han havde ikke det skrækindjagende Ydre, jeg havde tænkt mig, men optraadte som en yderst venlig Mand, der stadig forsikrede mig, at netop Galdestensoperationer var hans første Specialitet, og at jeg paa ingen mulig Maade skulde være bange for den; men nu vilde han først lade mig ligge en Tid og samle Kræfter. Jeg kom virkelig ogsaa til at nære ubetinget Tillid til Roving, som dog hen ad den Tid, Operationen var paatænkt, kom ind til mig en Dag og sagde, at jeg kom til at give ham 3 Dages Respit; thi han havde givet Løfte om at operere en Kollegas Kone i Hannover, som ikke vilde opereres af andre end ham, men som kunde passes af sin Mand bagefter. Jeg havde selvfølgelig ikke noget imod de 3 Dages Respit, og saa kom Roving hjem, og Operationen skulde foregaa Lillejuleaftens Dag, og saa vilde han love mig, at jeg skulde vaagne op til Juleaften. Den Dag, Operationen skulde foregaa, maatte jeg ikke nyde andet, end jeg havde Valget mellem en Kop The og et Glas Saftvand. Jeg valgte det sidste, men desværre kunde Roving, der var en uhyre optaget Mand og forud for sine private Forretninger skulde besørge sine mange Embedsforretninger for Uni-

versitet og Hospitalet, ikke foretage Operationen før langt hen paa Eftermiddagen, og da skulde han tillige operere en ung jydsk Bonde for den samme Sygdom. Jeg forlangte at komme først og stillede kun den Fordring, at jeg ikke vilde se Instrumenterne. Saa, da Timen kom, mødte Rovsings Reservelæge og Oversygeplejerske og førte mig ganske nøgen ind i Operationsstuen, hvor der stod en hel Mængde Læger omkring Operationslejet, deriblandt en ung Læge, min Brodersøn Aage Kiørboe, der havde anmodet om at maatte overvære Operationen. Jeg blev saa lagt paa Lejet, og i samme Øjeblik blev der lagt en Maske for mit Ansigt, og mit Legeme og Ben blev bundet fast. Ætheren virkede heldigvis meget hurtigt, og jeg mærkede ikke noget til det hele. I Virkeligheden var det efter Rovsings senere Udtatelse en meget vanskelig og farlig Operation, som egentlig var bleven foretaget i sidste Øjeblik, og som udviste ikke mindre end 11 Sten af Størrelse som almindelige Nødder og 2, der akkurat lignede 2 store rynkede Svedsker, og hvad han saaledes havde udtaget, betingede han efter Sædvane som sin Ejendom og anbragte paa et Bord i en Porcellænsunderkop med et opstaaende Ben i Midten, hvorpaa var anbragt mit Navn. Af saadanne havde han et helt Bord fyldt. Efter Operationens Fuldbgyrdelse var jeg bleven bragt ind i min Seng, efter at der var lagt en stor Bandage over hele Underlivet og en Del af Brystkassen, og hvori der igen lige over Operationshullet var lagt en særlig Bandage, der for sig alene kunde tages af hver Dag, og saa var der tillige slaaet et Hul ved Siden af med et hult Instrument, hvori der var anbragt en Gummislange, der endte med en Flaske, der hang udenfor min Seng, og som stadig kunde optage den udflydende Galdesaft. En lejet Sygeplejerske blev placeret ved Siden af min Seng, hvilket medførte, at jeg havde den smukke Forestilling, at der sad en Engel ved min Side. En eneste Gang vaagnede jeg halvvejs op og kunde da se, at min Kone stod ved min Seng, og jeg sagde til hende: »Aah, jeg er da bleven opereret«. Hun svarede: »Ja, det er du rigtigt nok, og det er gaaet udmærket, sov nu bare igen«, og dermed faldt jeg hen igen og vaagnede ganske rigtig først op efter den lange Bedøvelse, Rovsing havde underkastet mig, Juleaften, da der stod et lille Juletræ med tændte Lys paa mit Bord, og min Datter Asta sang en Julesalme; men jeg var i Virkeligheden endnu saa medtaget, at jeg ikke rigtig kunde nyde det smukke Arrangement.

Saa kom der et Sygeleje paa mindst en Maanedes Tid, og jeg maa sige, at jeg ikke havde Smerter, afset fra den Gang, da Rovsing trak den store Bandage bort fra mit Legeme; det gjorde ra-

sende ondt og var omtrent, som naar man trækker Bælgen af en Ræv. Jeg havde forskrækkelig ondt ved at faa min Appetit i nogenlunde Orden igen, i hvilken Anledning Rovsing diskede vældig op for mig; det gik endog saa vidt, at jeg en Dag fik hakket Kalkunsteg, men det kunde jeg slet ikke have i Munden. En gammel Pige, som Rovsing havde haft i mange Aar, havde Natteplejen paa Kliniken, hvortil hun var meget flink, og foruden den Morfinindsprøjtning, jeg havde faaet hver Aften, havde hun Lov til, hvis jeg vaagne om Natten, at give mig en til, hvad jeg endogsaa benyttede mig af meget mod hendes Vilje en Gang, jeg var vaagnet Kl. 5 om Morgenen. Jeg havde det næststørste Værelse paa Kliniken, det samme som havde været benyttet af Søren Chr. Brandt fra Odense, og her var tillige indsat en Seng til min Kone, der derved kunde være til stor Hjælp for Sygeplejersken og mig til megen Glæde. Efter ca. 6 Ugers Forløb fik jeg Lov til sammen med min Kone at flytte hen paa Turisthotellet, hvor jeg havde mange Besøg af Rovsings Reservelæge, og jeg skulde en Gang om Ugen bringes til Kliniken, for at Rovsing kunde se paa mig, og kan jeg godt erindre, at jeg var meget nervøs hver Gang, det skulde ske, saa Rovsing rystede paa Hovedet og sagde: »Jeg har vist ladet Dem komme for tidlig bort«. Vi boede saa en 6 Ugers Tid paa Hotellet, men saa maatte jeg tage hjem til Odense lidt tidligere end egentlig var paa-tænkt, fordi min Kollega, Justitsraad Berg, var bleven syg. Forud for min Afrejse gjorde jeg selvfølgelig op med Rovsing om hans Honorar m. v. Det var velbekendt, at han havde den Skik, at han i Honorar tog 10 % af Patientens sidste Aarsindtægt, og jeg fik ogsaa senere at vide, at han havde haft sin Regnskabsfører, Overintendant Sabro, ovre i Odense for at rekognoscere Terrainet, og da jeg saa spurgte Rovsing om, hvad jeg var skyldig, saa svarede han mig, at han havde tænkt 1,500 Kr. for Operationen. Dette var nu i Virkeligheden et Par Hundrede Kroner for meget, thi min Indtægt havde dette Aar kun været 13,000 Kr., men jeg svarede ham, at naar han var tilfreds, saa var jeg det ogsaa, og jeg fik saa tillige en Regning for mit og min Kones Ophold paa hans Klinik paa 1000 Kr. — Naar man saa hertil lægger, hvad Ophold paa Hotellet kostede og Rejen hjem, der maatte foretages paa samme Maade som ud, saa vil man se, at det hele ikke var nogen billig Historie; men paa den anden Side har jeg maaske heller aldrig i mit Liv givet Penge bedre ud: thi det var jo Livet, det drejede sig om.

Rovsing havde sagt mig, at jeg ikke behøvede at være bange for ny Galdestensanfald, thi han havde aldrig oplevet dette efter

en Operation, og jeg blev derfor uhyre overrasket, da jeg en Sommeraften havde været oppe at høre kgl. Operasanger Cornelius synge i Fruens Bøge og her saavel som om Natten desværre igen mærkede Galdestensmerter. Jeg lod tilkalde min Læge, og han medtog paa min Anmodning Sygehuslæge Møller, der begge to kom til det Resultat, at det igen var et Galdestensanfald, og at jeg nødvendigvis maatte sendes over til Rovsing igen. Dette skete ogsaa paa samme Maade som første Gang; dog denne Gang havde jeg forlangt at ligge i Eneværelse paa Rigshospitalet, som da var opført og fornylig taget i Brug; thi Rovsings Klinik var i Virkeligheden meget gammeldags, særlig med Ventilation, Kakkelovne og deslige. Jeg sagde til Rovsing, at dette her jo desværre ikke passede med, hvad han havde sagt til mig, da jeg rejste, og han saa med stor Forbavelse paa det Sted, hvorfra Operationen var udført første Gang, og saa, at dette Sted var stærkt hævet. Min Kone kunde heldigvis fortælle ham, at der, inden vi tog hjemme fra, ad naturlig Vej var kommen 2 fladtrykte Sten, hvilket gav Rovsing Anledning til at sige, at saa maatte det være nogle, som han desværre ikke havde naaet at faa med ved den første Operation, der jo havde været meget vanskelig; men nu vilde han ogsaa se Tiden an; han haabede paa, at det ikke skulde blive nødvendigt for ham at operere paa mig 2den Gang. Jeg laa vel saa hen en halv Snes Dage og vaagnede en Nat op ved, at en stor Masse vaadt løb omkring paa mit Bryst og i Sengen. Jeg blev selvfølgelig meget glad herved; thi det viste, at den saakaldte Fistel, som var lavet ved første Operation, var sprunget op af sig selv og ladet al Materie og andet Djævelskab flyde ud. Jeg laa taalmodigt, til der kom en Sygeplejerske, og saa fortalte jeg hende, hvad der var foregaaet, og hun kaldte igen paa Oversygeplejersken og denne endelig paa de unge Læger, og alle sagde de, at jeg kunde rigtignok være glad. Men Tilfældet vilde, at Rovsing selv ikke kom før et godt Stykke op ad Dagen, og da han saa, hvad der var foregaaet, saa blev han for første Gang vred og skældte rasende ud paa hele sit Personale, fordi de ikke havde underrettet ham om det før, men ladet den ulykkelige Patient hængeligge saa længe. Han lod optage en Protokol over det passerede. Hen paa Dagen blev jeg bragt paa Hospitalets Operationsstue og lagt paa et Bord dér, og her huggede Rovsing med sit hule Instrument et Hul ved Siden af Aabningen, hvori der ligesom før blev anbragt Slange og Flaske, og i det hele taget anbragt Bandage som tidligere. Efterkuren var i det hele taget den samme som tidligere, og det varede længe, inden Feberen ganske vilde forlade mig, og

navnlig var den slem hen ad Aften, naar jeg vidste, at Rovsing skulde komme. Dette sidste sagde jeg til Rovsing, at efter min Mening vilde Feberen aldrig helt forlade mig paa denne Maade, men at jeg derimod var sikker paa, at den hurtig vilde gaa bort, naar jeg kom hen at rekreere mig paa et Hotel i København, og hertil sagde han: »Det kan skam godt være, at De har Ret«, og dermed kom jeg af Sted. Paa Rigshospitalet maa Overlægerne ikke forlange Honorar af Patienterne, men maa derimod modtage, hvad disse frivillig vil give, og Rovsing var endogsaa meget vel tilfreds med nogle Hundrede Kroner, jeg havde Fornøjelsen at sende ham. Efter nogen Tids Ophold paa vedkommende Hotel rejste vi hjem, og jeg har, Gud ske Lov, aldrig senere haft Galdestenslidelse.

REJSEN TIL SVEJTS.

Min Kone og jeg havde i vore yngre Dage, da vi var mobile, stor Lyst til at rejse og se fremmede Lande, og der er i Virkeligheden ikke noget, der som saadanne Rejser udvider vi Menneskers Syn paa Livet og Verden. Vi havde tidligere foretaget en mindre Rejse til Sverrig, nemlig til Stockholm og derfra hjem ad Gøtakanalen. I Stockholm var vi jo særlig imponeret af det mægtige kongelige Slot, som vi fik grundig beset, og det store Grand Hotel med sine 400 Værelser med Gadenavne i en stor Firkant, saaledes at vi boede i Ny Yorkergatan Nummer det og det, og Stockholm ligger jo i Virkeligheden overordentlig smukt. Hjemvejen gennem Gøtakanalen blev os dog til sidst noget ensformig, og vi var glade ved at se den dejlige By Göteborg, hvorfra vi en Dag var oppe at se Trollhättan-Vandfaldene, der jo ikke er stort, men danner en hel Række Smaavandfald. — Nu skulde det altsaa være ikke mindre end en Svejtsrejse, hvad der endnu i 1889, da vi foretog den, var en Sjældenhed. Vor Ven Driftsbestyrer Dyhr havde lagt en fuldstændig Rejseplan for os med Angivelser af alle de Byer, vi skulde besøge, og hvilket Hotel, vi skulde bo paa hvert Sted, og det var selvfølgelig ikke altid 1'Klasses Hoteller og nøjagtige Jernbaneafgangstider. Rejsen foretoges paa Rundrejsebillet, som man dengang kunde faa, og var beregnet til at maatte vare i 3 Uger og ikke koste over 1,000 Kr. — Nu, da Svejtsrejser er blevet saa

almindelige for Folk, skal jeg indskrænke mig til at omtale, hvad der særlig tiltrak sig vor Interesse. — Over Hamborg-Hannover var vi kommen til Köln, og her var det selvfølgelig den uhyre store berømte Domkirke, der interesserede os meget. Vi har aldrig før eller senere set saa stor en Kirke, men saa forøvrigt senere den katolske Kirke i Frankfurt a. M., der ikke er nær saa stor, men meget mere pragtfuldt udstyret. Fra Köln gik vi pr. Jernbane til Koblenz. Her standsede vi og var ovre at se den lige overfor paa den anden Side af Rhinen liggende Fæstning Ehrenbreitstein, og saa gik vi pr. Dampskib op ad Rhinen, hvor alt er meget smukt med de høje Skrænter, der i Almindelighed er bevoksede med den grønne Drue, der giver Rhinskvind, og ved dens Kyster findes mange gamle Borge. Ankommen til Bingen stoppede vi op og gik over Rhinen i en almindelig Baad, der svingede stærkt, og paa modsatte Kyst var vi for første Gang oppe i en saakaldt Tandbane til Asmannshausen, en lille By med et Traktørsted, hvor vi jo smagte dygtigt paa Rhinskvinden, og Værten havde ogsaa meget travlt med gratis at skænke Prøver for os, ogsaa af den skummende røde Rhinskvind. Vi gjorde dog snart den Erfaring, at Rhinskvind er meget mere berusende, end man egentlig tænker sig. Fra Asmannshausen drog vi ned til det lige ved Rhinen liggende Heidelberg og passerede paa Vejen et af Tyskernes store Sejrsmonumenter, der vender sig truende mod den franske Side. I Heidelberg gik vi igen over i Dampskib og lagde særlig Mærke til de svære Skikkelser, de tyske Kvinder i Virkeligheden er. Der var overordentligt smukt i Heidelberg, og vi steg selvfølgelig op for at se Udsigten fra det højt liggende gamle Slot; men Hotellet, vi boede paa, narrede os ved at køre lidt for sent til Banegaarden, saa vi forfejlede for første Gang Toget, vi skulde have været med, og kom derfor til Basel om Natten, da der var bælgmørkt, og turde derfor ikke indlade os paa at finde det af Dylr anbefalede Hotel, men søgte Nattelogis paa det første Hotel, vi traf paa, og det var vist meget tarveligt, og uheldigvis havde min Kone faaet en meget slem Tandpine, saa hun maatte løbe oppe hele Natten og i Løbet af Dagen maatte lade Tandene trække ud. Derfra kom vi til Svejts's Hovedstad Bern, hvor der ikke var saa lidt, der interesserede os. Der boede vi paa Hotel Storck, og den første Sal af alle Bygninger paa den ene Side gik ud over Fortovet, paa hvilket Husbeboerne forrettede alle mulige huslige Sysler, f. Eks. skar Brænde. I Enden af denne Gade ligger den bekendte Bjørnegrav fuld af store og smaa Bjørne. Endelig kan man fra den saakaldte Terrasse se Svejts's snedækte Bjergetoppe, som vi altsaa saa for første Gang.

Et af de Steder, der interesserede os mest, var den dejlige By Luzern, væsentlig bestaaende af Pragthoteller med den store Vierwaldstätter Sø foran med det vidunderlige grønblaa Vand, som man vist ikke finder noget andet Sted. I selve Byen findes jo ogsaa Thorvaldsens Løve udhugget i en Klippe. Efter et Par Dages Ophold i Luzern tog vi med Dampskib tværs over Søen til en lille By Flüelen, hvorfra der ogsaa er en dejlig Udsigt over Søen og Omgivelserne. Her opholdt vi os et Par Dage og foretog Spadsereture, navnlig op til den dejlige Andermatt med den saakaldte Djævnbro, og saa vi navnlig her en Omnibus med 4 Heste for og en paa Horn blæsende Postillon, som var kørt oven over St. Gotthard, hvor den berømte Tunnel dengang for kort Tid siden var bygget. Da vi fik at vide, at man kunde faa Jernbanebillet Tur-retur ned igennem Tunnelen, tog saavel vi som Grosserer Thor Hansen og hans ugifte Søster, af hvem vi var ledsaget paa hele Rejsen, en saadan Billet. Vi kom saa ogsaa hurtigt til Tunnelens Indkørsel fra Svejts's Side, hvor der stod en Statue af Bygmesteren. Inden man kørte ind i Tunnelen, blev Døre og Vinduer i hele Toget omhyggeligt lukkede, idet Røgen fra Toget ellers vilde have trængt ind i Kupeerne. Det var jo en mærkelig Fornemmelse at have saadan henimod 10,000 Fod Jord over sig, og min Kone fik ondt derved. En i samme Kupe siddende Munk fik mærkværdig travlt med at faa hendes Snøreliv op. Det tog vist ikke en halv Time, inden vi var kommen gennem Tunnelen og ud paa den imod Italien vendende Side ved en lille By, der hed Airola, der nok havde ca. 500 Indbyggere. Vi nød en Forfriskning her og stirrede ned mod Syd, men der skal være langt, inden man naar Italien. Airola blev forøvrigt et halvt Aars Tid efter begravet af et Sneskred (Lavine). Hjemturen til Flüelen gik godt. Fra Flüelen spadserede vi saa alle 4 en Dag ad den berømte Axenstrasse til den ligeledes ved Søen liggende lille By Brunnen. Det var for Resten en lang og anstrengende Spadseretur, men vidunderlig smuk, saa vi ikke fortrød den. Endvidere var vi meget heldige med et Besøg paa det berømte Bjerg Rigi. Turen derop gik med Tandbaner over uhyre Afgrunde, saa det svimlede jo noget for en, naar man saa ned, men der var heller ikke mere end én Vogn, ligesom en Sporvogn hos os. Til Dels ogsaa til Fods kom vi op paa det højeste Punkt, hvor der ligger et dejligt Hotel, kaldet Rigi Kulm, hvor vi fik gode Værelser, men da der var Opslag i Værelserne om deres Pris og der stod, at naar vi ikke spiste til Middag og drak Vin, saa forhøjedes Prisen betydeligt, saa var vi ikke i Tvivl om, at vi vilde spise til Middag med, uanset at vi

ellers tidligere paa Dagen havde faaet en Frokostret, der skulde have gjort det ud for Middag. Spisningen fandt Sted i en enorm stor Spisesal, hvor der var ca. 150 Mennesker af meget forskellig Nationalitet, og vi fyldte vist ikke det halve af Spisebordet. Serveringen foregik fra en Kæmpedisk og besørgedes af et helt lille Kompagni unge smukke Kvinder i Nationaldragter, der svingede ud fra Serveringsstedet i Linie og gik fremad saadan, at hver fik de Personer, de skulde betjene. Jeg tror, vi fik 8 Retter Mad, og da vi til sidst havde faaet Kaffen serveret og sad og nød vore Cigarer, opdagede vi, at vi, som det sædvanlig er Tilfældet med Danske, var de sidste til Bords. Om Aftenen var alle Gæsterne ude at se paa en pragtfuld Solnedgang, der viste sig paa den Maade, at Solen ligesom gik ned i en Sø, og længe før Solen naaede Søen, antog det hele Form af en forgyldt Sæk, indtil Solen endelig forsvandt helt. Ved Solopgang næste Morgen blev Gæsterne blæst ud af et Alpehorn, og vi strømede jo alle ud iført de mærkeligste Kostumer; nogle havde vist ikke andet end deres Sengetæppe om Livet. Solen stod da igen op af paagældende Sø og viste sig igen efterhaanden som en lang gylden Sæk, der selvfølgelig beskinne hele det store øvrige smukke Landskab. Vi gik saa i Seng igen og sov en god Stund, men ikke længe efter, at vi var kommen op og havde faaet drukket vor Morgenkaffe, blev der pludselig ganske bælgmørkt overalt. Sagen var den, at vi var bleven omgivet af en tæt Tordensky, og der maatte selvfølgelig tændes en hel Mængde Stearinlys. Man kunde stadig høre vældige Tordenskrald, og naar man saa saa ned, kunde man se Lynene slaa ned neden for en. Da det hele lod til at skulle staa længe paa, blev vi enige om at tage ned ad Rigi nogle Timer, før det ellers var bestemt, og med Jernbanetog gik det altsaa nedad, og det varede vist ikke en halv Time, inden vi var ude i det klare Dagslys igen. — Et Sted, der ogsaa tiltalte os meget og var overordentligt smukt, var Interlaken. Her er der en hel lille By og ogsaa mange pragtfulde Hoteller. Vi boede paa et mindre Hotel, der hed Hotel Krebs, og hvor vi for Resten havde det helt godt. Her fik vi en Dag en Kaleschevogn med 2 gode Heste for, og skulde vi for en hel Dag give 40 Kr. derfor. Turen gik til et Sted, der hedder lauter Brunnenthal, der ligger ved Foden af et Bjerg, der hedder Mürren, hvilket Bjerg vi agtede at bestige. Vi fik os først noget Frokost, saa paa nogle halvtamme Gemser, der morede sig med at springe om i et stort Lokale, hvor der var Springbrædder. Stedet havde sit Navn efter, at en Bæk faldt stejlt ned fra en Højde af ca. 1,000 Fod og derfor

kom ned akkurat, som det kunde være en Støvregn. Da vi gav Ordre dertil, stillede vor Kusk med Damesadler paa sine 2 Heste, hvorpaa min Kone og Frøken Hansen kom op paa hver sin, medens Thor Hansen og jeg vilde foretage Bestigningen til Fods; thi vi vilde dog, naar vi kom hjem, kunne fortælle, at vi havde foretaget en virkelig Bjergbestigning, Det var et saakaldt tamt Bjerg, hvor der paa den Side, vi steg op, hverken var Sne eller Sten, men kun almindelig Jord. Bjerget er ca. 5,000 Fod højt, og da vi begyndte Opstigningen, var vi allerede de 2000 Fod oppe, saa det drejede sig kun om 3,000 Fod til, men de var unægtelig ogsaa adskillig haardere at tage, end vi havde tænkt os. Det var ulidelig varmt, og Thor Hansen og jeg maatte efterhaanden tage vore Klæder af, undtagen netop Uldskjorten, Benklæder og Seler, og det aftagne Tøj hængte vi op paa Damernes Heste. Der randt stadig smaa Bække nedad langs Gangstien, og man kunde jo ikke lade være med uafsladelig at køle sin svedige Pande med det dejlige kolde Vand fra Bækken. Vi mødte undervejs Heste eller Muldyr med Fører, og ved Dyrene var der fastbundet store Kufferter, og man sagde os, at dette skete, fordi Bjerget var for stejlt til, at Mennesker kunde sidde paa Dyrene. Efter ca. 3 Timers Marsch naaede Thor Hansen og jeg endelig op til Toppen, hvor vore Damer var ankommen adskilligt tidligere, og hvor min Kone havde bestilt Mad til os paa et meget fint Hotel, der laa dér. Thor Hansen og jeg mente, at man vilde se lidt skævt til saadan et Par bandituseende Personer som os, der optraadte alene i Uldskjorte og Benklæder, men det var ingenlunde Tilfældet; man var aabenbart vant hertil. Efter at vi havde spist, skulde saa Nedstigningen af Bjerget finde Sted paa Bjergets modsatte Side, hvor der ikke var saa stejlt, men meget stenet, og da denne Nedstigning ogsaa tog nogle Timer, var vore Knæ virkelig i en ynkelig Forfatning, da vi endelig naaede ned. Vor Ekvipage var saa kørt dertil og modtog os der, og vi var jo glade ved at kunne sidde mageligt paa den dejlige, et Par Mil lange Køretur hjem til Hotellet. Vi var i Svejts bleven evig kede af aldrig at faa kogte Kartofler, men altid fladskaarne, stegte Kartofler, og vi spurgte derfor næste Dag, om vi ikke kunde faa kogte. Man svarede os, at det kendte man ikke noget til, og henstillede, om ikke en af vore Damer kunde forestaa Kogningen, hvilket jo min Kone let kunde, og vi glædede os paa Forhaand svært til at skulle have kogte Kartofler, men blev unægtelig noget lange i Ansigtet, da vi gjorde den Opdagelse, at Kartoflerne var de røde grove Kartofler, som vi Danske jo er saa vant til at kræse af. — Jeg har hidtil forglemt at sige, at Mürren

stødte op til en meget dyb Dal, og paa den anden Side af denne hævede sig Jungfrau, der, saa vidt jeg husker, er 12 à 14,000 Fod høj, saa det hele danner jo et prægtigt Skue. — Endelig interesserede det os meget at se det berømte og store Rhinvandfald Schaffhausen, hvor Vandet i betydelig Bredde vistnok falder en 2—300 Fod ned i skummende Strømme. Vi var dengang paa Rhinens venstre Side og saa herfra Vandfaldet, der vakte vor dybeste Beundring. Efter at være færdig med Beskuelsen vilde vi sættes over til Rhinens modsatte Side, og der fandtes ogsaa et Par Hundrede Fod neden for Vandfaldet et Overfartssted, hvor man blev sat over i en almindelig stor Baad. Da vi kom ind og spurgte efter Færgemanden, svarede man os, at han uheldigvis ikke var hjemme, men at de havde en stor stærk Dreng paa 12—13 Aar, der var vant til at træde i Faderens Sted. Vi satte os derfor uden Betænkning i Baaden med den store stærke Dreng som Færgemand, og det gik jo saa rask nedefter for at naa Afstigningsstedet paa den modsatte Side; men Drengen forfejlede Anløbsstedet, og saa kastede han sine Aarer ned i Baaden og gav sig til at hyle himmelhøjt, og det samme gjorde adskillige Damer, der gik paa Rhinens Bredder. Det gik saa op for mig, at vi i Virkeligheden var i Livsfare; thi hvis Baaden vendte Bredsidens til Strømmen, saa vilde vi ufravigelig vippe omkring, og uagtet jeg ellers er en nervøs Mand, saa bliver jeg, Gud ske Lov, ganske koldblodig i Farens Stund, og det samme blev jeg heldigvis her. Jeg satte mig ved Baadens højre Side med den ene Aare i Vandet og vendte Aarens flade Side imod Strømmen lidt uden for Baaden. Dette havde ogsaa den forønskede Virkning; vi gik ganske vist hurtigt fremad, men stadig over imod den venstre Bred, der gik stejl op og var bevokset med Tjørnekraat. Da vi var kommen dertil, raabte jeg til alle, at de skulde gribe fat i Tjørnene, og alle sprang vi jo ud, og da skal jeg ikke nægte, at Benene rystede noget under mig; thi vi havde altsaa været i virkelig Livsfare paa Rhinen. — Endelig beundrede vi Byen Zürich, der ligger overordentligt smukt ved en meget stor Sø af samme Navn og har mange dejlige Bygninger. Vi boede særdeles godt paa et nyt Jernbanehotel og opholdt os i Byen et Par Dage, paa hvilke vi besaa Byen, der bl. a. har en stor polyteknisk Lærestalt og et Operahus, hvor vi en Aften overværede en Opera. Vi foretog ligeledes dejlige Sejlture paa Søen. — Hermed var vi færdige med Svejts og var nu lige ved Schwartzwald med Byen Triberg og store Skove og Marker, hvor der er ualmindelig idyllisk. Vi blev alle fire en Dag fotograferede med et Vandfald i Ryggen af en tilfældig tilstedekommande

Fotograf. Derfra gik Turen skønsomst lige hjem til Odense og da vi kom dèr, var ogsaa de 3 Uger gaaede, men ved Optælling af vor Kasse viste det sig, at hvert Par paa den dejlige Tur ikkun havde brugt 850 Kroner.

Min Kone og jeg har senere før Krigen foretaget mange Udenlandsrejser, særlig til Tyskland og Norge. I Tyskland er det navnlig det dejlige Thüringerwald, der har tiltrukket os, og vi har været dèr 2 Gange, den ene Gang i Eisenach, i hvis umiddelbare Nærhed Wartburg ligger, og fra Wartburg har man en vidunderlig Udsigt ned over den stærkt skovklædte Omegn. Ligeledes har vi besøgt den smukke Friederichsroda, der ligger overordentligt smukt, og derfra foretaget Køreture i Omegnen. Ja, vi har endogsaa en Gang været inde i Bøhmen og dèr studeret de 2 berømte Badebyer Karlsbad og Marienbad samt studeret Badelivet dèr. I Karlsbad ser alle Patienterne meget lidende ud og saa medtagne, at de knap kan gaa op ad en lille Skrænt, og der er kun et Hotel i Byen, hvor man kan faa anden Mad end den, Patienterne skal have. Karlsbad ligger ellers overmaade smukt. Vi smagte lidt forsigtigt paa Vandet fra de mange varme Kilder og ganske særlig paa det kogende varme Vand i den berømte »Der Sprudel«. I Marienbad var det morsomt at se de mange meget fede Mennesker, ganske særlig Damer, med slanke, smukke Døtre, som man havde ondt ved at tænke sig vilde blive akkurat som Moderen, naar de naaede den samme Alder. Fede Mænd saa man derimod ikke mange af. — Ogsaa har vi nogle Gange været i Norge.

MIN KONES STORE OPERATION.

Mærkelig nok skulde det falde i min kære Kones Lod, at hun maatte underkaste sig en stor og farlig Operation ligesom jeg selv. Hun havde i nogle Aar flere Gange befundet sig ilde og med større og mindre Mellemlum haft forskrækkelige Blodbrækninger, der er noget af det skrækkeligste, man kan se for sine Øjne. Saa var vi i 1914 kommen til København, og her blev min Kone 2 Gange røntgenfotograferet hos den bekendte Doktor Fischer, der desværre nu selv er død paa Grund af sine Røntgeneksperimenter. Anden Gang syntes han at kunne observere, at der var nogle Saar

i Mavesækken, og han tilraadede derfor Operation. Fischers Undersøgelser var bleven overværet af en Dr. med. Pers, og Fischer tilraadede absolut at benytte ham til Operationen, og han var ogsaa en meget tiltalende yngre Mand. Min Kone har altid tidligere sagt, at hun aldrig vilde opereres, og jeg var derfor meget bange; thi jeg vilde ikke kunde tage Bestemmelse paa hendes Vegne; men til alles store Forbavselse svarede hun straks, da hun hørte Tale om Operation: »Ja«. Doktor Pers havde i Forvejen fortalt mig, at medens der tidligere havde været stor Dødelighed forbunden med den Operation, saa var Videnskaben nu kommen saa vidt, at der kun døde 5°/_o af de opererede, og Doktor Pers havde mærkværdigvis den Villa paa Kastanievej i Frederiksbergkvarteret, hvori Rovsing havde haft sin første Klinik, og han var saa velstillet pekuniært, at han ikke befattede sig med anden Praksis end at passe sin Klinik, og saa havde han en dejlig Ridehest, paa hvilken han hver Dag red sig en lang Tur. Til den Dag, Operationen skulde foregaa, havde jeg faaet tilkaldt alle vore Børn, dog mødte min Datter fra Paris i sidste Øjeblik. Da der ingen Ventesværelse var til os i Villaen, hvor for Resten Dr. Pers ogsaa havde sin Privatlejlighed, saa sad vi jo alle ude paa hans Trappe og afventede med Spænding Udfaldet af den temmelig langvarige Operation. Endelig kom Dr. Pers saa og fortalte os glædestraalende, at Operationen var gaaet udmærket; der havde vel været 2 store Saar paa Mavesækken, men disse var nu belagt med et kunstigt Middel, og endelig havde han indsat et helt nyt Afløb fra Mavesækken til Tarmkanalen, saa nu vilde han indestaa for, at Mavesækken var lige saa god og holdbar som en normal. Der har heller ikke senere været noget i Vejen; men desværre havde min Kone for nogle faa Aar siden den Skæbne at blive kørt ned bagfra af en Cyklist, da hun vilde gaa over Graabrødrestræde, netop da hun kom ud paa Gaden. Det viste sig desværre, at hun ved Faldet havde brækket Laarbenet helt oppe ved Hoften. Hun blev anbragt paa Doktor Brendstrups Klinik paa Hunderupvej, hvor jeg kunde besøge hende trods mine daarlige Ben pr. Sporvogn. Det brækkede Ben blev anbragt i Gibsbandage, og med denne, der jo generede grumme meget, laa min Kone i ca. 4 Uger. Gibsbandagen blev da aftaget, og min Kone blev udmærket plejet paa Kliniken, saaledes at hun 4—6 Uger efter kunde komme hjem og kun behøvede en Sygeplejerske herhjemme for kortere Tid.

MINE BYGGEGRUNDSSPEKULATIONER.

Det havde stadig været min Tro, at der nok under min Sagførerpraksis skulde vise sig Chance for at foretage en lille fa-refri Spekulation; thi jeg har aldrig villet løbe Risiko for mere, end jeg var Mand for at betale uden Gene. En saadan tilbød sig da ogsaa i 1882. Dengang var Sydfynske Jernbane netop bleven anlagt og Stationsbygningen ud til Vestre Stationsvej bygget samt Vestre Stationsvej anlagt af Kommunen, til Dels mod Refusion af Udgifterne fra de tilstødende Lodsejere. Der laa lige op ad Stationsvejen en 10 Tønder Land stor Lod, der tilhørte en Avlsbruger Morten Nielsens Enke, og som hun vilde sælge for 4,000 Kr. pr. Td. Land og Opførelse af et Hus til Bolig for hende selv. Da det i Virkeligheden var en billig Pris, og Bølgeprisfaldet allerede dengang var i nogen Opgang, saa besluttede Driftsbestyrer Dyhr, min Svigerfar, Tømrermester J. Hansen, kaldet Møllebygger, og jeg selv os til at købe Arealet og saaledes, at vi hver især var Interessenter med en Fjerdedel. Det var især Møllebygger Hansen, der var den virkelig aktive i Foretagendet. Vi anlagde da Gaderne Thorsgade, Odinsgade og Dronningensgade, og Salg af Grunde til disse Gader gik ogsaa livligt, saaledes at vi hvert Aar kunde sætte Prisen op med 5 Øre pr. Kvadratalen; saa vidt jeg husker, begyndte vi med en Pris af 1 Kr. — Salgene foregik altid paa Kredit uden Udbetaling, men Køberne fik kun Købekontrakt straks og først Skøde, naar Købesummen var fuldt betalt, og hertil havde de en Frist af 5 Aar, som de dog meget sjældent benyttede; thi de skulde jo have deres Ejendomme prioriteret, naar de var færdige. Det var som Regel kun 2-etages Bygninger, der blev opførte, og dem, der byggede, var som Regel Tømrer- og Murersvende, der opførte deres Huse pr. Spekulation, hvorimod det var meget sjældent, at der blev bygget af en Mand, der selv vilde bebo sin Ejendom. Det var billigt at bygge dengang, og hvis de paagældende har beholdt deres Ejendom til Nutiden, saa er de alene derved blevet meget velhavende Folk. I Løbet af 10 Aar var hele Arealet solgt. Der laa saa bagved det Areal, vi havde ladet bebygge, op ad Vindegade et Areal paa ca. 4 Tønder Land, der tilhørte Pastor Helwegs Sønner, der vel selv havde begyndt at bygge, men det var kun smaat. Vi spurgte da, om de vilde sælge, og de svarede os, at de vilde sælge for 10,000 Kr. pr. Tønde Land. Efter det Resultat, vi havde haft med Morten Nielsens Areal, gik vi ogsaa ind derpaa, og efter at vi havde anlagt Jens Benzonsgade, der kunde optage Arealet, gav vi os i

Færd med Salgene, der gik lige saa godt og let som med det foregaaende Areal. Det hele tog dog 15 Aar, og da havde jeg for min Part tjent ca. 15,000 Kr. — Nogle Aar senere købte jeg sammen med Sagfører Knudsen et Areal paa vistnok 1 Td. Land langs ned med Dronningensgade paa samme Side, som den tidligere Dampmølle havde ligget, og herved tjente jeg vist ca. 1,000 Kr. — Endvidere købte jeg nogle Aar efter sammen med Knudsen en stor ældre Købmandsgaard paa Nørrebro, der var 1-etages, af en Købmand Andersen. Vi rev efterhaanden Dele af Købmandsgaarden ned til Salg af Byggegrunde, og endelig stak vi i den modsatte Ende af Ejendommen en Gade igennem, der hedder Engelstoftgade. Gaarden havde et stort Grundareal, og som en Servitut havde vi paalagt en Indkørselsret bagfra paa alle Parthaverne. Jeg tjente for min Part ved denne Ejendom til Brudeudstyr og Bryllupsgilde for min ældste Datter Helene. Det var et stort Bryllupsgilde, vi gjorde, og Brudeparret vilde straks efter foretage en Bryllupsrejse til Sverrig, men allerede paa Korsør Banegaard var vor Datter desværre bleven smittet af Tyfus ved at drikke et Glas Vand, hvilken skrækkelige Sygdom bragte hende et meget langt og farligt Sygeleje paa deres pæne lille Ejendom ved Hedensted Station, der havde et Tiliggende af ca. 6 Tønder Land, saa de kunde foruden 2 Køreheste til min Svigersøns Praksis holde en Ko og nogle Faar.

Endelig havde Sagfører Knudsen og jeg i Slutningen af 1897 Besøg af Møllejer J. P. Petersen og Exportør Ad. Küster, der fortalte os, at de havde i Sinde at købe Kammerraad J. Jørgensens Gaard ved Hunderupvej, og spurgte os, om vi ikke havde Lyst til at indtræde med en Trediedel i et Konsortium. Knudsen og jeg var imidlertid straks paa det rene med, at vi ikke vilde være afhængige af disse 2 Herrer, og svarede derfor, at vi ikkun vilde være Medinteressenter, naar Foretagendet blev delt i 5 Dele. Til de andre Interessenter foreslog vi Etatsraad Kier og Boghandler Milo. Herpaa gik Forslagsstillerne til sidst ind, men det skulde blive et meget langvarigt Foretagende, inden det fik Ende; thi vel fik vi straks solgt selve Gaardbygningerne med et Areal af ca. 10,000 Kvadrat-Alen for 20,000 Kr., men ellers var der netop indtraadt en Standsning i Byggeriet i Odense, saa det gik smaat fremad med Salg. Et af de andre større Salg var til Fabrikant Jens Weimann, der dog kun vilde give 75 Øre pr. Kvadrat-Alen. Hele Gaarden betalte vi med henimod 300,000 Kr., hvilket omtrent svarede til 5,000 Kr. pr. Td. Land. Foretagendets Resultat kunde først opgøres for faa Aar siden og viste ca. 20,000 Kr. for hver Femtedel, altsaa Knudsen og mig

hver 10,000 Kr. — Naar det alligevel havde indbragt mig meget mere, saa laa det i, at jeg efterhaanden var kommen ind paa at afkøbe Konsortiet større Arealer, som jeg saa selv udstykkede og raadede over, hvilket mine Medejere ikke havde noget imod.

KREDITFORENINGEN AF GRUNDEJERE I FYENS STIFT.

JEG BLIVER RETSKYNDIG DIREKTØR I AARET 1888.

Denne Stilling havde i 6—8 Aar været beklædt af Byfoged Oldenburg; men denne var nu bleven udnævnt til Birkedommer i det store Københavns nordre Birk. Jeg saa straks, at det maatte være noget for mig at faa denne Stilling, uagtet den dengang kun var lønnet med 2,000 Kr. — Direktionen havde ellers bestaaet af Bankdirektør Lorentz Bierfreund og gamle Etatsraad, Godsejer Langkilde fra Bramstrup, der var Fader til de to senere Etatsraader Langkilde paa Juulskov og Bramstrup. Jeg gik saa først til Oldenburg og sagde ham, at jeg havde paatænkt at søge at blive hans Efterfølger i Kreditforeningen, hvortil han meget venligt svarede, at det gjorde jeg absolut Ret i. Det var netop en Stilling, der passede meget bedre for mig end for ham, for hvem det kun havde været et nødvendigt Ben. Derpaa gik jeg af Høflighed til Bierfreund og sagde ham det samme. Han svarede mig, at han ikke skulde modarbejde mig. Saa gav jeg mig med megen Energi til at bearbejde Stemningen hos Kreditforeningens 20 Repræsentanter, og var det Lov i Foreningen, at man for at være valgt skulde have over Halvdelen af Stemmerne. Det stod mig klart, at jeg vilde faa en uhyre Konkurrence, og det viste sig da ogsaa, at jeg til Konkurrenter havde alle Odense Sagfører og ikke saa faa af de juridiske Embedsmænd eller rettede alle Embedsmænd med Undtagelse af Stiftamtmand Heltzen, Amtmand Dahlerup og Herredsfoged Kønemann-Petersen. Gennem min Sagførerpraksis havde jeg lært ikke saa faa af Foreningens Repræsentanter at kende personlig, og jeg tog mig for at besøge alle de Byer og Landjurisdiktioner, hvis Repræsentanter jeg vidste just ikke var Bierfriends Folk. De Steder, hvor jeg ikke kendte Repræsentanterne selv, søgte jeg altid til en

af deres nære Venner, der da kunde paavirke dem til Gunst for mig, hvilket de paagældende ogsaa velvilligt gjorde, og paa den Maade lykkedes det mig at naa til, at jeg, hvis alt gik heldigt, vilde kunne faa 13 Stemmer af de 20. For en Sikkerheds Skyld havde jeg anmodet mine to gode og trofaste Venner, Bankdirektør A. C. Hansen, Middelfart, og Boghandler Helm Petersen paa Korupgaard om at være en Slags Førere paa min Side og navnlig at gaa løs paa Bierfreund, hvis hans Optræden skulde give Anledning hertil. Det var godt, at jeg havde gjort dette, thi Bierfreund havde, uanset sit Løfte til mig, udset min forøvrigt gode Ven, Godsforvalter Agerholm paa Holstenshus, til sin Kandidat, idet han ved Hjælp af ham ventede, at det hele kunde blive som hidtil. Da Bierfreund paa Repræsentantskabsmødet havde anbefalet Agerholm, tog mine to Førere rigtig godt fat paa ham og fremhævede selvfølgelig, at det vilde være en stor Gevinst for Kreditforeningen at faa mig. Der foretoges selvfølgelig efter mine Føreres Forlangende skriftlig Afstemning, og Resultatet blev, at jeg fik de 13 Stemmer og dermed var valgt. Helm Petersen kom glædesstraalende hen og meldte mig Resultatet, og da der i Anledning af Oldenburgs Bortrejse skulde være Afskedsmiddag i Kreditforeningen for ham, kom jeg jo ogsaa med til denne og havde dér Lejlighed til at takke for mit Valg.

Bierfreund, der var en stor, bred og brøsig Mand, havde vistnok været den rette Mand til at stifte og styre Fyens Disconto Kasse, idet der dengang ikke eksisterede nogen som helst Lovregel om Banker; men han har sikkert nok ikke gjort det for Samfundets Skyld, men simpelt hen, fordi han var falleret Købmand fra Nyborg og trængte til en Indtægt. Som jeg senere har erfaret, begyndte han som Bogholder i Discontokassen, og efter hvad hans Enke, som jeg havde til Bords engang hos Etatsraad Høeg, har fortalt, var hans Begyndelsesgage 1,200 Kr. — Men af Fyens Kreditforening havde han ingen anden Fortjeneste, end at han efter Anmodning af Fyens Stifts patriotiske Selskab har været med til at starte Kreditforeningen, hvorimod hans Administration af denne har været under al Kritik og medført mange store Tab for Kreditforeningen. Han havde simpelthen ladet Østifternes Kreditforenings Statuter skrive af som gældende for Fyens Kreditforening, og det eneste, han havde mærket sig, var, at Udlaanene ikke maatte overstige 60 % af de pantsatte Ejendommers Taksationssum, men da de altid var højt takserede, saa kunde han sagtens efterkomme denne Bestemmelse, idet han alligevel altid vilde kunne naa at give den Sum i Laan, han havde bestemt. Han styrede i Virkeligheden Kredit-

foreningen ganske, som han havde styret Fyens Disconto Kasse, nemlig eftersom han syntes om Laansøgerne. Jeg skulde snart erfare dette; thi der var en Dag en Ansøgning om et stort Laan i en Bondegaard i Kastel, og han sagde straks, at den Mand skulde vel have saa og saa stort et Laan. Jeg sagde dertil, at dette Laan vist var altfor stort, da Gaarden sikkert ikke var nær saa meget værd, som den var takseret for, og at Laanet dog maatte indrettes efter Ejendommens virkelige Værdi. Bierfreund saa meget forbavset paa mig og sagde: »Hvad har De imod den Mand, Kiørboe, det er vistnok en meget flink Mand; han er Søn af den bekendte Lars Mægaard«. Jeg svarede hertil, at jeg selvfølgelig ikke havde noget imod Manden, og at hans nævnte Fader oven i Købet var en af mine gode Kunder; men det lod Bierfreund, som han slet ikke hørte, og sagde saa henvendt til den gamle Etatsraad Langkilde: »Ja, saa giver vi selvfølgelig Manden det Laan, jeg foreslog«, hvad Etatsraaden bejaede. Jeg undlod at protestere, thi jeg sagde til mig selv, at det ikke vilde nytte det allermindste. Senere efter Bierfreunds Død blev der tabt et forholdsvis meget betydeligt Beløb paa dette Pant. — Kreditforeningens daværende Direktion var i Virkeligheden et stort Hoved paa en meget lille Krop og Direktionen meget vel-lønnet. Bierfreund havde som Formand 3,000 Kr. aarlig og vi andre to hver 2,000 Kr., og jeg har i Virkeligheden aldrig været bedre lønnet i Fyens Stifts Kreditforening; thi det var nemlig ikke Meningen, at Direktørerne skulde bestille noget, det havde man Bogholder Minden til med Assistance af en ganske ung Kontorist, nuværende Haurvig. Et Aarstid eller to efter, at jeg var fundet ind i Direktionen, sagde Bierfreund derhos meget højtideligt, at det for Arbejdets Skyld vilde være nødvendigt, at vi yderligere ansatte en ung Mand, nuværende Herse, og at vi ikke kunde give ham mindre end 1,000 Kr. i Gage. Jeg tror, Bierfreund blev helt forundret, da jeg svarede, at det var vist meget nødvendigt. — Bogholder Minden var en lille, pukkelrygget, klog Mand og heldigvis en paalidelig og ærlig Mand; thi ellers kunde det jo let være gaaet galt, da han alene havde alle Kreditforeningens Aktiver og Penge i Hænde; men han havde nogle sære Ideer i Retning af, at det var ham, der skulde styre det hele, og var ikke synderlig naadig, naar jeg vilde blande mig i noget. Han havde ogsaa nogle helt forkerte Ideer, f. Eks. anede han ikke, at den Debitor, der havde udstedt Panteobligation til Kreditforeningen, selvfølgelig ogsaa hæftede for Laanets Sum personlig. Jeg viste ham dette ved at tage ned til Faaborg og kræve en Købmand dér for hvad, Kreditforeningen havde haft til Gode,

men ikke faaet dækket af Pantet, nemlig 1,000 Kr. — Købmanden gjorde vel et farligt Vrøvl, men betalte saa de 1,000 Kr., som jeg til Mindens største Forbavselse afleverede til ham. Direktionen holdt kun Møde en Gang hver Uge, saa vidt jeg husker Eftermiddag Kl. 5, og saa begyndte Mødet altid med, at Bierfreund konverserede os to andre om Dagens Nyheder. Naar saa det var forbi, ringede han paa en Klokke, og ind traadte saa Bogholder Minden med de Sager, der var at afgøre, hvis der da var nogle; thi det var ikke sjældent, at der ingen Laanesager var. Naar der endelig var et nyt Laan at ordne, sagde Bierfreund altid til paagældende Laantager: »Ja, det er vel en Selvfølge, at De sælger Deres Kasseobligationer til Discontokassen, som derfor vil give Dem den og den Pris«, der altid var meget lav. Laantageren turde jo som Regel ikke nægte at sælge sine Obligationer til Bierfreund. Havde Kreditforeningen selv Brug for Kasseobligationer, saa lod Bierfreund Foreningen købe disse af Discontokassen til en meget høj Pris. Som man vil se, var Kreditforeningen hurtigt bleven en ligefrem Malkeko for Discontokassen. Jeg indfandt mig selvfølgelig af og til paa Kreditforenings Kontor for at faa Besked om et og andet, men Bogholder Minden saa altid meget skævt til mig. Det varede forøvrigt ikke saa grumme længe, inden jeg kom i Konflikt med Bierfreund; det var over en ren Bagatel, jeg husker ikke hvad. Bierfreund sagde saa til gamle Etatsraad Langkilde: »Ja, der kan De se, Etatsraad, jeg sagde jo nok, at Freden vilde være forbi, naar vi fik Herr Kiørboe ind«.

Kurserne paa Kreditforeningsobligationer var dengang overordentlig høje, ja saa høje, at jeg tror nok, at $3\frac{1}{2}\%$ Kasseobligationer stod i 97—98%. Foreningen havde dengang, jeg kom ind, 5 sluttede gamle Serier, hvori var udlaant ialt 5,030,800 Kr. til en aarlig Ydelse af $5\frac{1}{4}\%$, hvoraf 4% var Rente, og tillige en 6' Serie, hvori var udlaant 4,266,400 Kr. til en aarlig Ydelse af $4\frac{1}{2}\%$, hvoraf de 4% var Rente.

Dette var Resultatet af $28\frac{1}{2}$ Aars Virksomhed for Foreningen, der var begyndt paa Grundlag af Statuter af 20. Marts 1860; men noget til Bierfreunds Undskyldning tjener det dog, at de andre dastiftede Kreditforeninger ogsaa havde haft noget ondt ved at komme frem; thi de store Fordele ved Kreditforeningslaan, navnlig deres Uopsigelighed, og at Ydelserne aldrig kunne forhøjes, men kun formindskes, var ikke gaaget op for Publikum, der derimod havde en vis Aversion imod dem. — Det var nogle forskrækkelig mangelfulde Taksationsforretninger, at Bierfreund modtog i Anledning af Laan. Uagtet det f. Eks. var paabudt, at der under Forretningen

skulde fremlægges Kort og Arealberegning over den paagældende Ejendom, saa undlod Bierfreund alligevel meget ofte dette og var tilfreds med, at Taksationsmændene skønnede, at Ejendommen havde saa og saa stort et Tilliggende, og dette Skøn var desværre altid større end Virkeligheden, saa at Kreditforeningen, naar den skulde til at realisere sit Pant, ofte gjorde den sørgelige Opdagelse, at Ejendommens Areal var langt mindre end det Skøn, Taksationsforeretningen lød paa. Ikke heller syntes Bierfreund at have haft mindste Tanke for, om det var saakaldet helt 1ste Prioritetslaan eller Laan indenfor Maximumsgrænsen med Pant næst en forudgaaende Prioritet, og da Laanene var indrettet paa en vedvarende Ydelse, lige indtil de var helt amortiseret, saa vil enhver kunne forstaa, at der var Pokker til Forskel for Foreningen paa disse 2 Slags Laan. Jeg erindrer, at jeg har truffet paa en Panteobligation, hvorved Foreningen havde givet en Mand 5,000 Kr. i Laan næstefter et forudprioriteret Laan paa 50,000 Kr. Imod Forventning gik Bierfreund uden mindste Indsigelse ind paa, at Foreningen oprettede en 6'Serie 2'Afdeling med aarlig Ydelse 4 % og 3½ % Kasseobligationer, men jeg kunde nok forstaa, at hvis der blev Tale om en Konvertering af de løbende Seriers Kasseobligationer, saa vilde Bierfreund aldrig gaa ind derpaa, uden at han dog gav nogen Grund herfor. Dette forudsaa jeg, vilde give Anledning til en forskrækkelig Konflikt med ham; thi som Følge af den overordentlig høje Kurs, der dengang fandtes paa alle Kreditforenings-Kasseobligationer og paa Statens Obligationer, var det blevet Konverteringstid. Staten gik i Spidsen og konverterede alle sine Obligationer til 4 % eller højere Rente ned til 3½ %, og dette Eksempel var bleven fulgt af alle bestaaende Kreditforeninger alene med Undtagelse af vor. Jeg tænkte dog ved mig selv: »Ja, du behøver saamænd ikke at komme frem med det; den Sag skal nok komme af sig selv«. Jeg fik da ogsaa snart efter Besøg af Proprietær F. Andersen fra Rosendal ved Beldringe Station, der havde et forholdsvis stort Laan i en af Kreditforeningens 5 gamle Serier næstefter Sparekasselaan, og han sagde til mig, om vi da ikke snart skulde konvertere disse Obligationer. Jeg svarede ham, at det var ogsaa min Mening, men at det var givet, at Bierfreund vilde sætte sig imod en saadan Konvertering med Hænder og Fødder, og jeg tilraadte ham derfor at fremkomme med en skriftlig Anmodning til det snart forestaaende Repræsentantmøde, saa lovede jeg ham, at jeg nok skulde støtte Sagen. Saadant Repræsentantmøde blev da ogsaa afholdt, og Andersen fremkom dér med sin skriftlige Anmodning, som jeg efter Løfte støttede; men

Bierfreund for da rasende op af sin Stol ved Direktionsbordet og sagde, at dette her vilde han skam ikke være med til, og han nedlagde derfor sin Formandsværdighed for Dagen og sagde til gamle Etatsraad Langkilde: »Nu kan De være Formand for i Dag«. Langkilde svarede imidlertid meget fornuftigt: »Det forstaar jeg mig ikke paa, Bierfreund, jeg overdrager derfor Formandsværdigheden videre for i Dag til Direktør Kiørhøe«. Saa løb Bierfreund bort fra Direktionsbordet og satte sig meget surmulende henne ved Væggen i paagældende Lokale; med andre Ord, han ligefrem strejkede. Sagen gik saa meget let igennem hos Repræsentantskabet, der enstemmig nedsatte et Udvalg bestaaende af mig, Proprietær Andersen og Repræsentantskabets Formand, Købmand J. J. Jacobsen, Faaborg, hvilket Udvalg snarest skulde rejse til København og dér søge at gennemføre den paagældende Konvertering, som man tænkte sig kunde ske baade for de 5 første Seriers Kasseobligationer og for 6' Serie 1' Afdelings Obligationer. Udvalget rejste da ogsaa snarest til København, men jeg kendte Bierfreund saa godt, at jeg nok tænkte mig, at han vilde gøre et Forsøg paa at forhindre en Konvertering ved at henvende sig til og paavirke sin Ven, den store Tietgen i Privatbanken til ikke at indlade sig paa Konverteringen. Jeg gik saa sammen med mine Ledsagere til Landmandsbanken, hvis Direktør dengang var gamle Etatsraad J. Glückstadt, idet jeg gik ud fra, at han som Jøde ikke vilde forsmaa selv en for hans Bank forholdsvis lille Forretning. Denne min Antagelse slog ganske til. Glückstadt saa meget venligt til os, men spurgte lidt forundret, hvorfor vi egentlig kom til ham, da vor Kreditforening stadig havde med Privatbanken at gøre. Jeg sagde ham Grunden, og han smilte lidt, og vi gav os saa til at forhandle. Han erklærede sig villig til paa Landmandsbankens Vegne at gennemføre den paatænkte Konvertering til den samme Provision, som var givet for andre større Konverteringer, og efter at vi var færdige med disse Forhandlinger, sagde han smilende til os: »Ja, det har nu en Gang udviklet sig saadan, at alle Konverteringer udføres af de 3 store Banker, min, Privatbanken og Handelsbanken, men den sidste kan vi sagtens undvære her i dette Tilfælde; derimod kan jeg ikke fritage d'Herrer for at gaa op og tale med Tietgen, for at han ikke skal blive fornærmet, men nu skal jeg nok telefonere op til ham, saa der vil sikkert ikke blive noget i Vejen for, at Deres Ønske skal blive efterkommet«. Vi gik saa op til Tietgen, der modtog os med en Logaritmetabel i Haanden, der sikkert ogsaa havde bestemte Tilfælde for Sammenligninger af forskellige Laan, og sagde han saa: »Ja,

den Konvertering, d'Herrer tænker Dem, den kan i Virkeligheden slet ikke betale sig«, og saa kom han med 2 Sammenligninger fra sin Tabel; men her kom Proprietær Andersen Udvalget til Hjælp. Han havde et ganske udmærket Hoved for Hovedregning og gjorde den modsatte Opfattelse gældende end Tietgen. Tietgen saa noget forundret paa ham, men efter at der var talt nogen Tid paa den Maade imellem de 2 Herrer, saa gav Tietgen tabt og sagde: »Ja, naar d'Herrer endelig vil have det, saa vil Privatbanken nok tage Deres Konvertering sammen med Landmandsbanken. Dermed gik Udvalget selvfølgelig meget tilfreds sin Vej, og efter at vi var kommen hjem til Odense, blev der snarest afholdt en Generalforsamling for at vedtage Sagen, hvad der ogsaa skete enstemmigt. Da Sagen imidlertid kom til Indenrigsministeriet, der jo ogsaa skulde stadfæste Konverteringen, svarede Ministeriet, at dette vilde man kun gøre for de 5 gamle Seriers Vedkommende, derimod ikke for 6' Serie 1'Afdeling, fordi denne endnu var en saakaldt aaben Serie. Dermed maatte vi saa slaa os tilfreds. — For de Læseres Vedkommende, der ikke forstaar, hvad en saadan Konvertering er, skal jeg oplyse, at det hele bestod i, at der blev spurgt Indehaverne af de paagældende Kasseobligationer, om de vilde beholde disse med den lavere Rente af $3\frac{1}{2}\%$ for Fremtiden eller til den Termin, der indtraadte senest 3 Maaneder efter, vilde modtage deres Kasseobligations hele Paalydende, altsaa Pari. Det var et aldeles forsvindende Antal, der ikke gik ind paa at beholde deres Obligationer til den lavere Rente; thi de kunde dengang ikke faa mere i Rente andetsteds, og for Kreditforeningens Interessenter var Følgen den, at de efter nogle faa Terminers Forløb, nemlig naar Konverteringsgælden var betalt igennem, hvad der halvaarlig sparedes for Foreningen, vilde Debitor i hele Fremtiden, indtil hele hans Laan var amortiseret, nyde Fordelen af Besparelsen, og for dem, der havde en lang Tid tilbage, kunde det altsaa dreje sig om et forholdsvis betydeligt Beløb. —

Dengang jeg blev valgt ind i Kreditforeningens Direktion, havde jeg ikke mindste andet Begreb om det særegne ved Kreditforeningslaan, end hvad jeg ved at studere Loven om Oprettelse af Kreditforeninger i Danmark af 20. Juni 1850 havde tilegnet mig, og det er en Selvfølge, at jeg studerede den nøje og søgte paa bedste Maade at fortolke den; thi der forelaa dengang ikke det allermindste Skrift endsige Litteratur om Kreditforeningsinstitutioner, og jeg foresatte mig derfor at være meget opmærksom paa, hvad der maatte fremkomme til Lovens Fortolkning. Jeg kunde jo sige mig selv, at det

aldrig kunde være Meningen, at man simpelt hen skulde give 60 % af Taksationssummen; thi for at dette kunde ske, var det utænkeligt, at der var udgivet en saadan Lov som den, der forelaa, med alle dens Bestemmelser blot til Gengæld for, at Staten fritog Kreditforeningerne for Brugen af Stempel til deres Kasseobligationer, og fordi den forbeholdt sig at kontrolere Lovens Opretholdelse og hvert Kvartal forlangte Oplysning herom fra Kreditforeningerne. — Her kom en Sagfører Schultz her i Byen, der for Resten var en begavet Mand, mig i Virkeligheden til Hjælp overfor Publikum meget mod, hvad han havde tænkt sig. Han, der ikke var forknytt af sig, havde for en Del Aar siden skreven en Pjece, der udkom paa Miloske Boghandels Forlag om Discontokassen og Bierfreunds Styrelse af denne, hvorover Bierfreund var bleven rasende forbitret og for at hævne sig straks havde taget Trykningen af Kreditforeningens Aarsregnskab fra Miloske Bogtrykkeri og givet den til Hempelske Bogtrykkeri. Nu kom Schultz med et lignende Angreb i Avisartikler gaaende ud paa, at Fyens Kreditforening hverken tidligere eller nu styredes overensstemmende med dens Statuter, der efter hans Mening fastsatte, at Kreditforeningen skulde give 60 % af Taksationssummerne. Det faldt mig jo ikke vanskeligt ved Modartikler at godtgøre, at han heri havde ganske Uret, og at det vilde blive nogle ganske vanvittige Laan, Foreningen vilde komme til at give, som meget snart vilde gøre det af med den. Dette forstod Publikum virkelig, især da jeg havde slaaet stærkt paa, at det var ganske umuligt at tænke sig, at Staten forlangte et saadant Apparat sat i Bevægelse, som den gjorde i Loven, navnlig forlangte, at først skulde Repræsentanten udtale sig om, hvad der kunde gives i Laan, og dernæst skulde det afgøres af en Direktion paa 3 Medlemmer, hvad der kunde gives, medens det jo ellers vilde være tilstrækkeligt, hvis Schultz havde Ret, at der blot sad en hvilken som helst Lægmand og regnede ud, hvad de 60 % af Taksationssummen kunde udgøre. Meningen maatte derimod være, at Direktionen paa Grundlag af alt foreliggende maatte danne sig et selvstændigt Skøn over den tilbudte Ejendoms virkelige Værdi saavel straks som igennem Amortisationstiden og paa Grundlag heraf afgive sine Laanetilbud. Schultz gav derfor snart tabt.

Bierfreund døde i Aaret 1891 som en gammel Mand, og der blev averteret en Direktørplads ledig. Paa det derom afholdte Repræsentantmøde blev jeg valgt til Direktionsformand i Forbindelse med min hidtilværende Stilling, og til nyt Medlem af Direktionen valgtes Proprietær F. Andersen fra Rosendal. Andersen var en virke-

lig dygtig Mand og et udmærket Hoved. Hans Karriere var den, at han var bleven Seminarist og havde et Skolelærerembede som saadan, men han var bleven ked af Lærervirksomheden og i Stedet for givet sig til at studere Landbrug hos en bekendt Landmand Lawaetz i Kallundborgs Omegn. Han havde derefter købt sin Gaard »Rosendal«, der vist havde et Tilliggende paa ca. 130 Tønder Land udmærket god Jord ved Beldringe Station, med en ganske ringe Udbetaling, og hans Princip var, at der i Ejendomme med virkelig god Jord godt kunde gives endog meget høje Kreditforeningslaan, men at man derimod skulde være overordentlig forsigtig med Ejendomme med mindre god Jord, der i Virkeligheden ikke kunde bruges til andet end til at udlægge med permanent Græs eller til Skov, og herefter optraadte han i sine Indstillinger om Laan. Hans gode Hoved drev ham til at skrive mange Brochurer om Guld- og Sølv-møntfod; den førstnævnte var nemlig dengang netop indført her i Danmark. Disse Brochurer var mig for lærde, og jeg spildte ikke Tid paa dem, men i Forbindelse hermed havde Andersen ogsaa den fortvivlede Ide, at det vilde være absolut rigtigt og til uhyre Gavn for Danmark at faa et saakaldt Agrarparti, der alene skulde tage sig af Landbrugets Interesser og hverken se paa Højre eller Venstre. Han oprettede ogsaa et saadant Parti, men fik ikke mange Tilhængere; thi hverken de store eller smaa vilde følge ham i hans Ideer. — Jeg var altsaa godt situeret i Kreditforeningen for Landejendommens Vedkommende, idet jeg jo havde 2 landbrugskyndige Direktører, men derimod ikke nogen købstadkyndig Direktør, hvilken Plads jeg derfor selv maatte udfylde, og heldigvis havde jeg tidligere omtalte dygtige og ejendomskyndige Møllebygger J. Hansen som Taksationsmand for Odense, der jo var den absolut vigtigste By og den, der kom flest Laanebegæringer fra. Laaneverksamheden for Fyens andre Byer spillede derimod ikke stor Rolle for Kreditforeningen, og heldigvis kendte jeg alle andre Byer paa Fyen fra min Sagførerpraksis og kunde godt klare mig ved at have Kort over disse Byer. — Jeg havde allerede da efter Bierfreunds Død haft Lejlighed til at aflægge et Aars Regnskab for Foreningen og paa Repræsentantmødet derom haft Lejlighed til at give Repræsentanterne en tydelig Forstaaelse af, hvad der var udrettet i det paa-gældende Aar, og dette gav gamle Etatsraad Langkilde Lejlighed til at sige til mig: »Ja, Kiørboe, det er da noget, jeg har kunnet forstaa; jeg har aldrig før forstaaet noget som helst i den Retning; thi Bierfreund gjorde jo aldrig andet end at oplæse en hel Mængde Tabeller for os«.

Gamle Etatsraad Langkilde døde 1 Aar efter Bierfreund, altsaa i Aaret 1892, og i Stedet for ham valgtes til Direktør Bogholder Th. Minden. Denne var, som jeg tidligere har oplyst, en lille klog Mand, men han var bleven saa uheldigt paavirket af Bierfreund, at han i Virkeligheden ikke blev mig til den Nytte, jeg kunde have ventet. I Stedet for ham blev nuværende Direktør Herse valgt til Kreditforeningsbogholder, og han var lige fra først af til stor Nytte. En Del Aar senere fik han tillige Titel af Kontorchef, hvilken Titel jo var meget gængse inde i de store københavnske Kreditforeninger.

Kreditforeningen laa dengang med en større Del overtagne Panter, saavel Købstad- som Landejendom. Dette kunde jo ikke vedblive, og jeg gav mig derfor til at søge dem realiseret og tage det Tab, de medførte. Men selvfølgelig var Foreningen jo ikke dermed færdig med Tabene fra Bierfreunds Tid; saadanne vedblev derimod med at vise sig ved, at vi maatte overtage adskillige Ejendomme, ganske særlig Landejendomme, og søge at realisere dem, hvilket medførte betydelige Tab gennem en længere Aarrække.

Efter at jeg havde været Direktionsformand i et Par Aar, kom der Indbydelse fra Østifternes Kreditforening til vor Direktion om at deltage i et Møde sammen med alle de andre Kreditforeninger for at blive enige om et staaende Fællesudvalg for de danske Kreditforeninger til Varetagelse af fælles Interesser, idet der jo virkelig eksisterede saadanne fælles Interesser, hvilket bl. a. havde vist sig ved de foretagne Konverteringer. Jeg blev glad ved denne Opfordring og rejste sammen med mine Kolleger til Mødet. Her blev man let enige om Nyttens af saadant Udvalg som paatænkt, men, mente man, at det vilde være tilstrækkeligt, naar der blev et Udvalg paa 5 Medlemmer. Til dette 5-Mands-Udvalg blev jeg valgt som Repræsentant for Fyens Kreditforening, medens de andre Medlemmer blev to fra Sjælland, nemlig Direktør Tetens, der var Direktionsformand i den store Østifternes Kreditforening, og Direktør, Højesteretssagfører Arntzen fra Østifternes Landkreditkasse, samt fra Jylland Direktør i Kreditforeningen af jyske Landejendomsbesiddere, Esmann, og Direktør i Vest- og sønderjydske Kreditforening, Hoppe. Efter at Forhandlingerne var endte, gjorde Østifternes Kreditforening en Fest for alle de mødte, vi var vel godt et halvt Hundrede Mennesker, idet de store Kreditforeninger ogsaa havde de forskellige Udvalg med, som deres Kreditforening havde. Festen bestod i, at vi pr. Dampskib blev ført til Skodsborg, og efter at de, der ønskede det, havde været i Vandet her, blev der givet en stor flot Middag paa det store Skodsborg Hotel, ved hvilken Løjligheid Direktør

Arntzen, der var en meget elskværdig Mand, havde mig til Bords, og det hele var meget fornøjeligt. — Jeg maa dog sige, at der ikke var stor Fornøjelse ved at være Medlem af paagældende Udvalg, saa længe det kun bestod af 5 Medlemmer, thi Udvalgsformanden, Direktør Tetens, var i sine egne Tanker, hvad man kalder lidt stor paa det, og særlig af at repræsentere en saa stor Kreditforening. Han regnede i Virkeligheden ikke saadan en lille Kreditforening som min for noget. De ikke i Udvalget repræsenterede Kreditforeninger var heller ikke tilfredse med ikke at kunne give deres Besyv med, og der fremkom derfor, efter at der var gaaet en Del Aar, Forslag om, at Fællesudvalget fremtidig skulde bestaa af Direktionsformændene for alle Kreditforeninger eller i alt Fald en Repræsentant for hver Kreditforening, og først fra den Tid havde Møderne en virkelig Interesse og Nytte for mig.

Direktør Minden blev mærkelig nok ikke ret gammel, og han døde allerede i Aaret 1895, og i Stedet for ham indvalgtes som 3die Direktør i vor Kreditforening Justitsraad, Proprietær C. Berg fra Hunderupgaard. Han blev desværre valgt af Repræsentantskabet af ren Medlidenhed, og fordi han trængte til Stillingen; thi han, der ogsaa var en lille pukkelrygget Mand som Minden, var alt andet end begavet og havde i Virkeligheden ikke Forstand paa andet, end at han var meget klog paa Heste og var en udmærket Rytter. Han holdt endnu dengang en flot og langhalset Ridehest, og naar man forfra saa ham komme ridende, saa kunde man slet ikke se, at der var en Rytter paa Hesten. Dette skal have givet Anledning til, at da han engang kom ridende hen ad Landevejen i rask Trav, saa sprang der en stor stærk Smed frem og greb Hesten i Tøjlen i den Tro, at det var en løbsk Hest, og han blev meget forbavset over, at der alligevel var en Rytter paa den, og Berg var selvfølgelig bleven meget forbitret. — Berg var endnu dengang Ejer af Hunderupgaard, der laa blot en Fjerdingvej fra Odense og oprindelig havde haft et Tilliggende af ca. 150 Tønder Land udmærket god Jord, men han og Familien havde saa at sige spist Gaarden op, uagtet den stadig var steget i Værdi. Han og Familie levede nemlig meget flot, og særlig havde baade han, hans høje og kraftige Kone og hans ikke saa faa høje, flotte Døtre en fuldstændig Mani for at omgaas Officererne fra Odense Dragonregiment, som de derfor i stor Udstrækning saa som deres Gæster, hvad Officererne ikke lod sig sige to Gange. Paa det Tidspunkt, Berg kom ind i Kreditforeningens Direktion havde han bortsolgt saa meget af Hunderupgaard, at der ikkun var ca. 90 Tønder Land tilbage, og efter et

Aars Tids Forløb var han nødsaget til at sælge Hunderupgaard, hvormed jeg var ham behjælpelig, men uagtet at han fik Gaarden udmærket godt betalt, reddede han dog ikke noget; jeg tror nok, at han beholdt en Del løs Gæld tilbage, og nu skulde han jo fremtidig leve af de 2,000 Kr., han fik i Gage i Kreditforeningen, hvad han jo heller ikke kunde. Ved at faa Berg ind i Direktionen vandt jeg jo ikke det mindste; thi han havde selvfølgelig ikke den fjerde Forstand paa Købstadejendommens Værdi, og det var jo fra den Side jeg skulde have haft Hjælp, saa jeg maatte fremdeles klare mig uden saadan.

Det viste sig faa Aar efter Bierfreunds Død, at der i Virkeligheden var begaaet en slem og for Kreditforeningen skæbnsvanger Fejl i hans Tid, nemlig ved at lade Laanene fra de 5 første Serier overgaa til 6' Serie uden nogen som helst Kritik, uagtet saadant ikke maatte ske uden, at Sikkerheden ogsaa fandtes betryggende i den nye Serie, men Bierfreund havde ikke taget sig i Agt for, at medens de 5 gamle Serier havde en stor aarlig Ydelse til Reserve- og Administrationsfonden, saa var derimod i 6' Serie ikkun bestemt $\frac{1}{10}$ Procent til Reserve- og Administrationsfonden, hvad der jo var en stor Forskel, og endnu værre var det, at Laanene skulde følge Reglerne i 6' Serie og altsaa paa ny fik en meget lang Amortisationstid. Kreditforeningen fik det at føle.

Nogle faa Aar efter, at der i København var afholdt det tidligere omtalte større Møde mellem Landets Kreditforeninger, blev der indbudt til et lignende Møde. Min Kollega, Proprietær Andersen, der havde en brændende Lyst til at spille en Rolle ved saadanne Lejligheder, og som ikke altid tog det saa nøje med at sige noget, der ikke ganske stemmede med, hvad jeg havde sagt, stillede her Forslag om, at der skulde nedsættes et Udvalg for forandrede Regler for Taksation af Landejendomme. Dette havde han dog i Forvejen talt med mig om, og den Forandring, han havde tænkt sig, havde jeg ikke noget imod. Andersens Forslag vedtoges af alle Kreditforeninger, og der nedsattes derfor et Udvalg bestaaende af 5 landbrugskyndige Direktører fra de forskellige Kreditforeninger og med mig som retskyndig Direktør. Vi indkaldte saa dette Udvalg til et Møde her i Odense, men det viste sig hurtigt, at de andre landbrugskyndige Direktører langt fra var enige med Andersen i hans Ideer om de forandrede Taksationsregler, og der kom derfor ikke det mindste ud af dette Møde. Saa foranledigede Andersen afholdt et lignende Møde i Landkreditkassen, hvis Direktør, Herr J. Andersen, stod ham nærmest i hans Anskuelse, men her blev

Resultatet akkurat det samme; vi kom ikke ud af Stedet, men der blev serveret en meget flot Frokost for os, idet selve Direktionsformanden, Direktør Edv. Rée, kom til Stede og præsiderede, medens vi nød den gode Mad og senere de fine Cigarer. Saa prøvede Andersen med et nyt Møde her i Odense, og der blev igen indbudt til et nyt Møde i Landkreditkassen, men altsammen uden mindste Resultat. Jeg har i Virkeligheden aldrig set noget lignende, for de paagældende 5 landbrugskyndige Direktører var saa fuldstændig uenige, saa de ikke kunde blive enige om noget som helst. Saa maatte Direktør Andersen jo opgive Ævret og gjorde det i Form af et Brev til de andre Landkreditforeninger og vedlagde Udkast til de nye Taksationsforretninger, han tænkte sig, idet han haabede paa, at de andre Kreditforeninger skulde acceptere dette Udkast, men der var ikke en eneste af dem, der gjorde det, og der er ikke megen Lighed mellem Andersens Udkast til Taksationsforretninger og det Skema, som Fyens Kreditforening i en senere Periode har udarbejdet og forlanger brugt af alle vore Landtaksationsmænd.— Andersen antog noget senere Navnet Andersen-Rosendal for sig og sine Sønner. Han døde i Aaret 1906; jeg tror nok, det var af Nikotinforgiftning, og han var den værste Tobaksryger, jeg har truffet paa i mit Liv; thi Pibe eller Cigar kom ham aldrig ud af Munden. Nogle Aar før hans Død var han, der tidligere var Ridder, bleven udnævnt til Etatsraad, hvilket skete i hans Egenskab af Medlem af Hingsteskue-Kommissionen.

Vi havde, det var vistnok i Aaret 1897, været indbudt til et større Møde i Aarhus svarende til de andre beskrevne, og her var den store jyske Købstad-Kreditforening Fører og til Dels Vært. Efter at de forretningsmæssige Forhandlinger var førte paa Raadhuset, blev der stillet en lille Damper til de mødendes Disposition, der sejlede os tværs over den dejlige Bugt og over til Mols, hvor Ruinen af Kalø Slot findes og blev beset med megen Interesse. Der mødte saa det behørigte Antal Vogne, der kørte os igennem Kalø dejlige Skove, og jeg tror aldrig, at jeg har set smukkere og større Bøgetræer. Kalø ejedes dengang af en tysk Grosserer, der satte en Stolthed i at vise sin Ejendom frem, og den var ogsaa overordentlig seværdig. Sluttelig blev der givet en udmærket god landlig Middag for os i Hornslet Kro.

Saa var Turen kommen til Odense til at skulle have et saadant større Møde afholdt her. Til Sammenligning med den dejlige Kalø Bøgeskov kunde jeg ikke tænke mig nogen bedre Skov end Grevskabet Brahetrolleborgs. Jeg sagde saa til Justitsraad Berg, om han

ikke paa Grund af sit gode Bekendtskab med Lensgreve Reventlow kunde rejse hen til Greven og faa dennes Tilladelse til, at Kreditforeningernes Udsendinge kunde faa Lejlighed til at se Brahetrolleborgs Skove. Berg kom glædestraalende tilbage og meddelte, at Greven ikke alene havde tilladt, at vi kunde bese hans Skove, men at han tillige havde indbudt alle dem, der skulde møde, til Frokost og dernæst vilde stille Vogne til Disposition for de mødte til at køre omkring i hans Skove. Herved var jeg jo meget glad, men saa kom der Meddelelse fra Greven om, at han saavel som hans Overinspektør desværre ikke kunde være hjemme den berammede Dag, da han skulde til Hestevæddeløb paa Eremitagesletten. Jeg maatte svare ham tilbage, at vi desværre ikke kunde forandre Dagen, da d'Herrer, der skulde møde, var fra hele Landet, og han svarede da tilbage, at det gjorde jo heller ikke noget, men saa maatte vi undskylde, at han og hans Overinspektør ikke var til Stede. — Dagen forud blev saa den alvorlige Del af Mødet afholdt paa Odense Raadhus i Byraadssalen, og det var for Resten ret ubehagelige Forhandlinger, idet Københavns Kreditforenings Direktør, Overretssagfører Hein, havde stillet Forslag om, at der skulde skabes et saakaldt Centralkreditforeningspapir til Brug for alle Kreditforeninger med deres forskellige Kurser, og som bedre vilde kunne afsættes i Udlandet ved, at der kun blev et Kreditforeningspapir for Danmark. Udvalgets Formand, Direktør Tetens, bekæmpede dette Forslag paa en meget haanlig Maade, og uagtet jeg langt fra var enig med Direktør Hein, der for Resten var anset for at være Danmarks dygtigste Kreditforeningsmand, for saa vidt som han altid var fuld af nye Ideer, gjorde Tetens's Optræden et uheldigt Indtryk paa mig og andre; thi man kunde tydelig se, at Direktør Hein var en syg Mand, og han døde da heller ikke længe efter.

Efter Mødet blev der afholdt en god Festmiddag paa Grand Hotel, hvortil efter Opfordring af d'Herrer Tetens og Arentzen var indbudt vor nye Stiftamtmand, Kammerherre Jonquieres, samt daværende Borgmester Simony til Tak for, at vi havde haft Byraadssalen til Mødet. Jeg havde Stiftamtmanden til Bords, og han viste sig som en overordentlig behagelig Selskabsmand og roste Kreditforeningerne meget, ligesom Arentzen havde Borgmester Simony til Bords.

Dagen efter drog saa de mødte Kreditforeningsmænd i Ekstratog fra Sydfynske Jernbane til Korinth Station. Her mødte Godsforvalteren fra Brahetrolleborg og Gartneren for at tage imod os, og med dem i Spidsen gik vi op gennem den dejlige Park til den

ikke mindre dejlige Brahetrolleborg Have. Efter at denne var beset, blev vi indbudt til den store Frokost, og ved Indgangsdøren til Slottet stod Grevens Husbestyrerinde og hans ca. 12 Aar gamle smukke lille Datter klædt i hvidt og modtog os. Greven var skilt fra sin første Kone. Vi blev saa førte ind i en dejlig stor Spise-stue, hvor Bordene bugnede af en storartet Frokost, deriblandt mange Daadyrrygge og Bjerge af Hummer og meget andet godt. Uagtet Tetens jo var Formand for Udvalget, saa blev det dog bestemt, at jeg, der var Fører for Turen, skulde præsidere ved Bordet, og jeg sad da for Enden af det mægtige Bord med en højere Tjener bagved mig. Forøvrigt var der mange af Grevens Skovfogder i Uniform, der fungerede som Opvartere. Det var ligefrem løjertigt for mig at sidde som en Slags Vært paa Brahetrolleborg Slot, og jeg udbragte selvfølgelig Grevens Skaal og fik afsendt et Telegram til ham til Eremitagesletten med Tak for hans store Gæstfrihed. Justitsraad Berg havde Husbestyrerinden til Bords. Alle lod sig selvfølgelig Maden smage. Da vi var færdige med Bordet, blev vi vist omkring paa Slottet, hvor der i en stor Sal findes Portræt af Dronning Anna Sofie Reventlow og hendes Brudeseng. Endelig besaa vi ogsaa den til Slottet stødende store Kirke. Da vi saa sluttelig kom ned i Gaarden, holdt der Masser af Vogne til at befordre os omkring i Brahetrolleborg Skove, og jeg skal ikke nægte, at disse imponerede baade mig og alle de andre mødte; jeg tror, vi kørte mindst 2 Timer omkring i dem. Det var Skove, der nok kunde taale at forevises, og de mødte var da ogsaa meget begejstrede. Hjemkommen fra Skoven spadserede vi igen samme Vej, som vi var kommen, til Korinth Station, hvor vort Ekstratog holdt parat til at modtage os og kørte os saa alle ned til Svendborg. Her laa et lille Dampskib parat, der førte hvem, der vilde, ud paa en Sejlur paa Svendborg Sund, og saa mødte vi alle i Christiansminde til en Middag, som vor Kreditforening gav for de mødte, og som var fornøjelig. Der blev almindeligt udtalt, at man aldrig havde været til saadan et Møde før, og samme Skudsmaal fik jeg derfor i mange Aar derefter, naar jeg traf nogen af dem, der havde været med. Nu er der kun en af dem tilbage, nemlig Direktør Poulsen, Risagergaard, i den store Viborg Landkreditforening, som endnu takkede, da jeg sidste Gang saa ham.

AARET 1900 VAR KREDITFORENINGERNES JUBILÆUMSAAR.

Loven af 20. Juni 1850 om Oprettelsen af danske Kreditforeninger var jo nu 50 Aar gammel, og Kreditforeningerne havde gjort et mægtigt Fremskridt i disse 50 Aar. Man havde derfor et Aarstid eller to i Forvejen anmodet Direktøren for Husmandskreditforeningen for Jylland, Overretssagfører Elmquist, om at skrive Kreditforeningernes Historie saavel for Udlandet som for Danmark. Elmquist var nemlig en udmærket dygtig Kreditforeningsmand, og til Jubelaaet kom der derfor til at foreligge et pragtfuldt Værk fra hans Haand, og nu kan det nok være, at Kreditforeningerne havde faaet Litteratur. Navnlig gjorde det et stærkt Indtryk paa mig, at en Lægmand ved Navn Bergsøe, jeg tror, han var Forstmand, ved Stiftelsen af de danske Kreditforeninger havde foranlediget, at danske Kreditforeninger udbetalte deres Laan i saakaldte Kasseobligationer, der altid kunde sælges paa Børsen til Dagens Pris og saaledes give enhver Debitor fuld Valuta; det var et Papir, som intet andet Land i Verden havde Magen til, og som langt overgaar, hvad man har i andre Lande. Derhos var leveret et Bidrag til Jubilæumsskriftet fra hver især af de danske Kreditforeninger om de vigtigste Begivenheder hos hver især i de forløbne 50 Aar. For vor Kreditforening var den selvfølgelig givet af mig, men naturligvis kun for 40 Aar. — Elmquist naaede ikke selv at faa det dejlige Skrift at se; thi han døde, før det var helt færdigt, og den Smule, der manglede fra hans Haand, maatte udføres af staaende Udvalgs Sekretær, Kontorchef Henriksen.

Hver især af de bestaaende Kreditforeninger lod afholde en Jubilæumsfest. Ved den Lejlighed blev Direktør Th. Rasmussen i den store Viborg Kreditforening for jyske Landejendomme Etatsraad. Hans Kreditforening var den først stiftede Kreditforening; som Nr. 2 i Rækken kom Østifternes Kreditforening, der var et Par Dage yngre, og saa vidt jeg husker, blev Direktør Tetens, der i Forvejen var Ridder, Dannebrogsmænd. Vor Kreditforening, der jo var stiftet paa Grundlag af Statuter af 20. Marts 1860, kunde derimod kun holde 40 Aars Jubilæum, og vi fejrede dette ved en Middag paa Grand Hotel, hvortil ogsaa var indbudt Stiftamtmand Jonpuiers, Repræsentanterne og vist ogsaa det faste Personale.

Jeg har paagældende Aar her i min Erindring forsømt at omtale den store Konvertering af Kasseobligationer for alle Landets da bestaaende Kreditforeninger, som fandt Sted i Aaret 1895, idet $3\frac{1}{2}\%$

Kasseobligationer da stod omtrent i Pari. Jeg fik saa Tilsigelse til at møde i Fællesudvalget i København, og dette Møde fandt Sted i et Lokale paa Hotel Dagmar. Her fortalte de københavnske Kollleger os andre, at man nu vilde kunne faa en Konvertering i Stand paa alle løbende 4 % Obligationer til en Rente af $3\frac{1}{2}$ %, dog saaledes at Kreditforeningerne skulde være bunden til indtil Aar 1899 ikke at udstede andre Obligationer end $3\frac{1}{2}$ % rentebærende, og hver enkelt Kreditforening var sat i en bestemt Klasse ved den saaledes paatænkte Konvertering. Jeg gjorde opmærksom paa, at efter den Klasse, de fyenske Obligationer var stillet i, blev disse forurettede med $\frac{1}{2}$ %, og hertil svarede man mig, at det kunde jeg saa paatale oppe ved det Møde, vi skulde have med de store Bankdirektører, som vilde overtage Konverteringen. Vi mødte derefter oppe i Nationalbankens store Sal, og her fandt vi siddende en Nationalbankdirektør, der ledede Mødet, men Nationalbanken skulde ellers ikke være med til Konverteringen, det skulde de store private Banker, Landmandsbanken, Handelsbanken, Privatbanken og Bankierfirmaet D. B. Adler derimod gøre. Det saa ligefrem imponerende ud at se alle de store Mænd, og under de officielle Forhandlinger gjorde jeg saa opmærksom paa, at min Kreditforening efter sin Kurs i Forhold til de andre var bleven forurettet med $\frac{1}{2}$ %, og det indrømmede man Rigtigheden af og rettede. Jeg følte det ligefrem som en af de største Dage i mit Liv, at jeg her sad og var med til at handle om mange Hundrede Millioner Kroner danske Kreditforeningsobligationer, og selv var vi interesserede med $11\frac{1}{2}$ Million. Forhandlingen gik ellers let, men da den var forbi, faldt det mig ind, at der var noget galt ved det, at den Indbydelse, der skulde udstedes til Konverteringen, kun omtalte de 4 Banker med deres Filialer i Provinsen, og at dette let kunde komme til at gaa ud over Fyens Disconto Kasse, da Handelsbanken jo havde en Filial her i Odense. Inden Tietgen havde rejst sig op, gik jeg derfor hen til ham og sagde ham dette, hvortil han svarede, at det skulde jeg ikke bryde mig om, Fyens Disconto Kasse skulde nok faa Konverteringen for Odense. Hermed var jeg svært tilfreds, og det viste sig da ogsaa, da jeg kom hjem til Odense med Toget, saa stod begge Discontokassens Direktører, Lausen og Høeg og lukkede Kuppetøren op for mig og spurgte, hvordan det var gaaet. Da jeg sagde, hvad Tietgen havde svaret mig, var de jo meget fornøjede og takkede mig.

Siden da er Kursen paa Obligationer uafsladelig gaaet ned, og jeg husker, at jeg paa tidligere omtalte Møde i Aarhus sagde, at

som Kursen nu stillede sig, saa kunde Fyens Kreditforening slet ikke gøre Forretninger, dertil fandtes der altfor mange Penge i Fyens Stift, som i Virkeligheden maatte betragtes som den Landsdel, hvor det var lettest at faa Laan. Man vilde imidlertid ikke høre paa mig, men allerede Aaret efter havde Piben faaet en anden Lyd, og alle Kreditforeninger enedes derfor let om at henvende sig til det store Bankkonsortium om at hæve det Baand, der var lagt paa Kreditforeningerne indtil 1899, hvilket Bankerne da ogsaa gjorde. Konverteringer var da ogsaa gaaet saa udmærket, at Bankerne indgik herpaa, saa vi igen frit kunde udstede 4^{0/0} Obligationer, hvorved vi igen fik nogle Forretninger, uagtet det endnu gik smaat fremad for os. Jubilæumsskriftet Aar 1900 udviste nemlig, at Fyens Kreditforening i det Aar ikkun var naaet til et Udlaan paa 20 Millioner Kroner, og Grunden hertil var absolut den Pengerigdom, der fandtes paa Fyen, hvilket jeg nærmere har paavist i mit Bidrag til Jubilæumsskriftet.

Foruden Fyens Kreditforening virker derhos paa Fyen Østifternes Kreditforening saavel for By- som Landejendomme, Østifternes Landkreditkasse for Landejendomme og Østifternes Husmandskreditforening for Ejendomme paa Landet og Byernes Markjorder.

Fyens Kreditforening havde hidtil haft til Huse i en ældre Gaard Nr. 19 i Kongensgade, hvor vi havde Kontor underneden, medens Bogholder Minden boede paa 1ste Sal; men disse Lokaler var i Virkeligheden for smaa, især naar Kreditforeningen forhaabentlig blev større. I Aaret 1902 gav Repræsentantskabet saa Tilladelse til, at Foreningen opførte sin egen smukke og gode Bygning paa Hjørnet af Lindevej og Store Graabrødrestræde, hvor vi fik udmærkede Lokaler i Stueetagen, og Kontorchef Herse samt Direktør, Justitsraad Berg kom til at bo i hver sin Lejlighed paa 1ste Sal. Denne Ejendom laa jo lige i Byens Centrum og meget nær ved Fyens Disconto Kasse, hvor Foreningen havde meget at gøre, og denne Bygning har sikkert ogsaa gjort sit til at hjælpe Foreningen fremad.

I Aaret 1906 var der saa udkommen en Lov om en Statshypotekbank for Danmark, hvis Mening var at støtte Kreditforeningerne ved Opkøb af disses Kasseobligationer og paa Basis af disse opkøbte Obligationer selv at sælge sine egne Obligationer i Udlandet. Som Følge heraf maatte vi slutte 6' Serie 2' Afdeling for 3^{1/2}^{0/0} Obligationer og 8' Serie 1' Afdeling for 4^{0/0} Obligationer, der ikke egnede sig til Salg til Hypotekbanken, og i Stedet for oprettedes en 9' Serie 1' Afdeling og 2' Afdeling henholdsvis med 4^{0/0} og 3^{1/2}^{0/0} Obligationer. Da Kursen paa alle danske Kreditforeningsobligationer

imidlertid stadig gik nedad, oprettedes endelig hos os i 1907 9' Serie 3' Afdeling for $4\frac{1}{2}\%$ bærende Kasseobligationer, og det er i Virkeligheden den, der i de kommende Aar bragte Kreditforeningen frem. Vor Direktion kunde dog straks se, at der maatte gøres Forskel paa Størrelsen af Laanene til 4% og $4\frac{1}{2}\%$ Rente. Vi indførte derfor den Skik, at vi altid udregnede Laanene i 4% Obligationer og trak fra det udkomne Beløb 5 á 6% , naar Laanet blev givet i $4\frac{1}{2}\%$ Obligationer; thi det blev jo ellers iøjnefaldende, at dem, der tog Laan til den høje Rente, i Virkeligheden blev favoriserede. Det har moret mig senere hen ved Møder i Fællesudvalget at se, at ikke alle Kreditforeninger har været opmærksomme paa denne Forskel, men Indenrigsministeriet har da heller ingen Forskel gjort eller taget noget Forbehold, da det tillod disse Obligationer.

Som tidligere sagt var vor landbrugskyndige Direktør Andersen-Rosendal død i Aaret 1906. Dengang han blev valgt, kunde vi ikke udtrykkelig vælge ham til landbrugskyndig Direktør, idet vi jo da havde gamle Etatsraad Langkilde som saadan. Dette gav Anledning til, at vi nu fik en lille Avis-Attaque med Konsul Hey, der hævdede, at vi nu skulde have valgt en landsbrugskyndig Direktør. Paa det afholdte Repræsentantskabsmøde valgtes saa Justitsraad Berg til landbrugskyndig Direktør, idet man jo forlængst havde indset, at han ellers ikke gjorde nogen Nytte, men stort bedre blev det desværre ikke med Justitsraad Berg i hans nye Egenskab; thi de skriftlige Indstillinger, han affattede, var altid meget korte og sagde ikke noget, og naar man saa gik ham paa Klingen, svarede han altid: »Jeg stemmer for et Laan af den og den Størrelse«, og det var ikke muligt at faa ham til nærmere at motivere, hvorfor han indstillede netop det Beløb. Han havde især umaadelig vanskeligt ved at se den forholdsvis store Værdi, de saakaldte Statshusmands-Ejendomme med ikke synderlig mange Tønder Lands Tilliggende i Virkeligheden havde af den gode Grund, at en saadan Husmand selv kunde dyrke sin Jord enten med Spade eller Plov og altsaa ikke behøvede at holde Folk. Jeg tilstaar ærligt, at det var heller ikke let for mig selv; thi det var i Virkeligheden aldeles forbavsende, hvad disse smaa Ejendomme var værd, og jeg holdt i en Aarrække paa, at over 1,000 Kr. pr. Td. Land kunde vi dog ikke give, men selv dette Standpunkt maatte jeg senere hen fravige.

I Aaret 1907 blev Fabrikant Wilh. Løngreen i Odense indvalgt i Direktionen i den ved Justitsraad Bergs Valg til landbrugskyndig Direktør ledigblevne Plads. Han havde i en Aarrække været en dygtig Repræsentant i Odense søndre Distrikt og i disse Aar saa

godt som altid indstillet Laan af den Størrelse, som det var Skik i Kreditforeningen at give i paagældende Art Ejendomme; men lige saa ivrig som han havde været for at komme ind i Direktionen, lige saa lidet interesseret viste han sig efterhaanden ved Laanenes Fastsættelse, saa han blev ikke til den Nytte, vi havde tænkt os. Sagen var den, at Løngreen i Virkeligheden var syg; han led af en Hjertesygdom, som faa Aar efter, i 1911, foranledigede ham til at nedlægge sit Mandat og at flytte til København med sin Familie. I hans Sted valgtes Tømrrmester, fhv. Bygmester P. Poulsen til købstadkyndig Direktør.

I Aarene efter Aar 1900 gik det dog kun forholdsvis smaat frem med Kreditforeningens Udlaan. I de 5 Aar til 1905 havde hele Fremgangen kun været ca. 5 Millioner Kroner, altsaa 1 Million Kr. aarlig.— De næste 5 Aar 1905—10 gik det bedre, idet vi i de 5 Aar havde udlaant ca. 10 Millioner Kr., altsaa 2 Millioner Kr. aarlig, og i de næste 5 Aar 1910—15 gik det yderligere fremad, idet vi da havde udlaant 17 Millioner Kr., altsaa 3 à 4 Millioner aarlig.

I den næste halve Snes Aar af min Kreditforeningstid havde jeg megen Glæde og Nytte af at være Medlem af Kreditforeningernes staaende Fællesudvalg. Der var nemlig da paa Foranledning af Direktør i Landkreditkassen, Vexellerer Edv. Rée, bleven indført steno­grafiske Referater af Møderne. Dette generede mig ganske vist ret betydeligt i Begyndelsen; thi jeg ejede dengang slet ingen Øvelse, og nævnte Direktør Edv. Rée gik mig i flere Aar haardt paa Klingen. Han havde i Virkeligheden i en Aarrække været min gode Ven, og han var ogsaa et Stykke af en Gentleman og en ualmindelig smuk Jøde, høj og slank, men han vilde absolut have indført 5 % Kasseobligationer, og det vilde jeg ikke være med til. Det havde jo været mig en stor Glæde, da vi konverterede vore Obligationer nedad, og det havde været mig en Sorg, da vi skulde gaa opad igen; men nu var jeg af den faste Overbevisning, hvori jeg stemmede overens med de fleste af mine Kolleger i Udvalget, at man nu absolut maatte sige Stop med at gaa opad for ikke at foranledige det endnu langt større Onde at bringe Prioritetsrenten op her i Danmark. Jeg var af den faste Overbevisning, at Kreditforeningsinstitutionen, der vistnok nu, naar man tog alle Kreditforeningers Udlaan sammen, repræsenterede et Par Milliarder Kroner, maatte staa som Vogter for Prioritetsrenten her i Landet. Gennem Møderne i Fællesudvalget havde jeg da ogsaa nu erhvervet mig flere gode Venner blandt Udvalgets Medlemmer; først og fremmest Udvalgets mangeaarige Formand Grev Edv. Reventlow. Denne var en udmærket og sjælden

elskværdig Formand, der tog lige saa meget Hensyn til min Mening som til de store Kreditforeningsdirektørers Mening. Han havde, før han blev Direktør i Østifternes Kreditforening, været Overrets-sagfører og dengang tillige en søgt Manuduktør til juridisk Embeds-eksamen, hvilket bevirkede, at han var vant til at tage alle Forhold og alle Ting i Betragtning, der vedkom en Sag, og gav altid god Vejledning for alle os andre Medlemmer, naar vi skulde udtale os, og jeg kunde tydelig mærke af Samtaler med ham samt ved For-handlinger i Udvalget, at han havde kastet sin Kærlighed paa mig og gerne hørte min Mening om enhver Sag. — Ligeledes var jeg kommen til at synes godt om Direktør i Østifternes Husmandskreditforening, gamle Overretssagfører Holger Paludan, og endelig syntes jeg meget godt om min Kollega i Københavns Kreditforening, Sagfører Chr. Herforth, der ogsaa var en meget dygtig Mand.

Ved Sønderjyllands Genforening med Danmark opstod ganske naturligt Spørgsmaalet om, hvorledes det generhvervede Land skulde være stillet med Hensyn til Kreditforeningslaan. Der var da ogsaa forlangt Udvalgets Erklæring herom fra Indenrigsministeriet og antydet, at Sønderjylland ønskede at faa sin egen Kreditforening. Naar undtages Direktør for den industrielle Kreditforening, Gjæssing, der tydelig nok havde overtaget den Rolle at tale for en speciel Kreditforening for Sønderjylland, var der ingen af alle vi andre Udvalgsmedlemmer, der var i mindste Tvivl, hvorledes vi nu skulde stille os, nemlig saaledes, at det haardt omstridte Land, om hvilket alle Efterretninger gik ud paa, at det havde lidt meget under den store Verdenskrig derved, at særlig Landbrugets Bygninger var i høj Grad forsømte og Jordens Drift ligeledes og endelig Besættin-gerne i høj Grad reducerede, nu ved at komme ind under Dan-mark igen havde fortjent at støttes af alle danske Kreditforeninger for at komme paa Fode igen ved den Position, alle danske Kreditforeninger indtog, medens vi derimod alle var af den Mening, at en speciel sønderjydsk Kreditforening langt fra kunde gøre Sønderjylland den Nytte, som de gamle danske Kreditforeninger kunde, og navnlig i en lang Aarrække vilde dens Obligationer komme til at staa i en langt lavere Kurs. Ud fra denne Betragtning udtalte vi os alle ligefrem med Begejstring, og det gjorde jeg specielt for Fyens Kreditforenings Vedkommende, uagtet denne jo ikke hørte til dem, der kunde have nogen Fremgang ved at faa Sønderjylland tilbage, hvorimod det vilde være de jyske Kreditforeninger, der rykkede derved, og som vilde faa den reelle Nytte af Forandringen. Grev Reventlow var imidlertid saa begejstret for Sagen, at han hen-

stillede til mig, om Fyens Kreditforening ikke vilde være med til at anmode om, at Øen Als, der før 1864 i kirkelig Henseende hørte til Østifterne, nu ogsaa i verdslig Henseende kom ind under Østifterne, og saa vilde Østifternes Kreditforening og Fyens Kreditforening kunne faa den Glæde at være med til at give Laan og op-hjælpe den dejlige Ø Als. Jeg erklærede mig naturligvis enig, og i Overensstemmelse med alle de faldne Udtalelser blev der afgivet Svar til Indenrigsministeriet. Paa et Udvalgsmøde den 4. Decem-ber 1919 fandt der et lille Efterspil i denne Sag Sted i Udvalget, idet der var kommen Brev fra Minister for Sønderjylland, H. P. Hanssen, om, at Ministeriet var betænkt paa at give Sønderjylland Lov til den attraaede særlige Kreditforening, og derfor henstillede til Fællesudvalget, om dette som Følge heraf ikke vilde kunne for-andre sin tidligere Indstilling. Det var jo unægtelig mærkeligt gjort, og da Sagen kom for i Udvalget, gav Grev Reventlow ikke som sædvanlig sin Redegørelse eller Mening, men sagde derimod; »Jeg giver Ordet til Direktør Kiørboe«, og det gik ogsaa hurtig op for mig, at han gjorde dette, fordi han vidste, at jeg var den, der vilde udtale mig skarpest, og jeg sagde da ogsaa min Mening i pænest mulig Form, men saadan, at man ikke kunde være i Tvivl om, hvad der mentes. At Grev Reventlow og de andre Medlemmer med Undtagelse af Direktør Gjessing uden Betænkning sluttede sig til mine Udtalelser, er en Selvfølge.

Da jeg den 1. Oktober 1922 med stor Sorg paa Grund af min Svagelighed havde set mig nødsaget til at trække mig tilbage fra min Direktørpost i Fyens Kreditforening, meddelte jeg dette til Fællesudvalget i Skrivelse af 30. Oktober s. A. — Jeg modtog et over-ordentlig venligt Brev fra det staaende Fællesudvalg underskrevet saavel af Grev Reventlow som af Næstformanden Herforth, og hvori Greven udtaler sin store Sorg over min Afgang og om det Tab, dette vil være for Fællesudvalget. Hans gode Hjerte og hans Kær-lighed til mig har i Virkeligheden i dette Brev givet sig lidt for tyde-ligt Udslag, og jeg kan slet ikke modtage al den Ros, han giver mig, hvorimod jeg er meget glad ved hans varmt udtalte Ønske om, at Fred og Lykke maa blive min Livsaften til Del efter de mange Aars Arbejde og Virksomhed; men jeg anede ikke, at Grev Revent-low dengang selv var meget syg og i Virkeligheden laa paa sit sidste Sygeleje; thi han var slet ikke nogen gammel Mand og han døde kort efter dette Brevs Afsendelse, vistnok ikke mere end ca. 60 Aar gammel.

Ligeledes døde min anden gamle Ven i Udvalget, Direktør Holger

Paludan, og saa var i Virkeligheden for mig Glansen gaaet af Udvalget, saa det var ikke nogen Sorg for mig ikke at komme der mere.

I Maj 1907 var jeg bleven udnævnt til Ridder af Dannebrog, og det var mig en stor Glæde at modtage det smukke Kors.

I Aaret 1911 var Tømrermester, fhv. Bygmester P. Poulsen bleven indvalgt i Direktionen som købstadkyndig Direktør, og i Aaret 1912 var Amtsraadsmedlem, fhv. Gaardejer Niels Hansen i Baaring efter Justitsraad Bergs Død bleven indvalgt som landbrugskyndig Direktør, og nu havde Kreditforeningen endelig faaet rigtigt besat disse 2 vigtige Poster, hvilket fra den Tid af i høj Grad lettede mit eget Arbejde i Foreningen. Poulsen havde ganske udmærket Forstand paa Købstadejendommens virkelige Værdi, saa man som Regel trygt kunde følge hans Indstilling, der endogsaa grundede sig paa Udregning af den Pris, hvorfor han mente, paagældende Bygninger i sin Tid var opførte, og den Pris, det for Tiden vilde koste at opføre dem. Det havde en overordentlig Betydning for Kreditforeningen at faa disse Priser at vide, især da Ejendomspriserne som Følge af Verdenskrigen og dens Eftersmæk steg til det fabelagtige; men Poulsen havde den Fejl, at han var noget for stejl af Natur, saa det stundom var lidt vanskeligt for mig at komme til Rette med ham, og han kunde ogsaa udtale sig om en Sag paa en for mig ret stødende Maade; men dette var selvfølgelig en Biting; Hovedsagen var hans Dygtighed og uhyre Samvittighedsfuldhed. — Ganske en Modsætning til Poulsen var Direktør Niels Hansen, der hørte til Askov-Højskolens Typer, og han havde da ogsaa som ung været en af dens første Elever. Ham var det ganske umuligt at komme i Konflikt med, idet han, hvis hans Mening om en Ejendoms Værdi, der grundede sig paa Udregning af Bygningernes Værdi, Jordernes Værdi og Besætningens Værdi, ikke stemmede med min, med Glæde rettede sig efter mig. Som Følge af disse 2 Mænds Dygtighed og Sagkundskab kom Kreditforeningen godt ud over Krigens Tid og dens Efterdønninger, uagtet det i Virkeligheden var en ganske overordentlig vanskelig Tid at fastsætte Kreditforeningslaan i. At det i denne Periode var overordentligt vanskeligt at tilfredsstille Laansøgerne, vil være let forstaaeligt, og den Omstændighed gav ganske naturligt Anledning til, dels at vi ikke fik de nye Laan, og dels som Følge af den lave Kurs paa Kreditforeningsobligationer fik vore gamle Laan indfriede efter en større Maalestok, saa i Virkeligheden var denne Periode til Dels en Marsch paa Stedet. Det var i Særdeleshed Laan i store Landejendomme, som det var vanskeligt at ansætte; thi det eneste, man var sikker paa, var, at den uhyre Pris,

Landejendomme var kommen op i, før eller senere maatte falde igen, og naar vilde dette ske?

I Aarene 1915—20 var Fremgangen i Udlaan ca. 14 Millioner Kr., altsaa knap 3 Millioner aarlig. I Aaret 1920—21 var Fremgangen ca. 3,800,000 Kr. (nyt Udlaan 4,699,100 Kr.), og i Aaret 1921—22 var Fremgangen ca. 5,800,000 Kr. (nyt Udlaan 6,724,000 Kr.), saaledes at det samlede Udlaan i min 34-Aars Funktionstid var naaet ialt 75,182,200 Kr. — Hvormeget der i Virkeligheden er udlaant i min Funktionstid, er det umuligt at sige paa Grund af de mange Indfrielse og Ombytninger, men et Faktum er, at det har været langt større. Kreditforeningens Reservefond var nu naaet op til 2,052,733 Kr. 78 Øre.

Kreditforeningens Vedtægter er som tidligere nævnt af 20. Marts 1860, men i de senere forløbne Aar var der efterhaanden tilkommen saa mange Tillæg og Forandringer, at de i Virkeligheden var vanskeligt at finde ud af, naar der var Tale om et bestemt Punkt. Jeg tog mig da heldigvis for i Aaret 1913 at udarbejde helt nye reviderede Statuter for Foreningen, som gør det meget let nu at finde enhver Ting. Disse nye Statuter havde jeg med mig til København i Vinteren 1914, paa hvilken Tid min Hustru laa syg derovre. Da jeg vidste, at det vilde være et meget stort Arbejde for Indenrigsministeriet, der kontrollerer Kreditforeningerne, at gennemgaa disse nye Statuter, tog jeg mig for personlig at gaa op i Ministeriet og bede, om jeg maatte gennemgaa dem med en Embedsmand i Ministeriet, hvilket jo vilde lette ham hans Arbejde. Ministeriet tillod meget venligt dette og tildelte mig en dengang ung Mand, der var Ekspeditionschef, men i Virkeligheden dengang endnu ikke bleven Fuldmægtig, og han var uhyre samvittighedsfuld, saa jeg ofte omstændelig maatte forklare ham, hvorfor vedkommende Punkt nu var skrevet, som det var. Naar han ikke selv turde gaa ind paa, hvad der stod i de reviderede Statuter, optegnede han sig vedkommende Punkt og afgav sin Optegnelse til vedkommende Kontorchef, der som oftest kunde afgøre Sagen. Der blev dog et Par Punkter tilbage, som jeg maatte redegøre for hos selve Departementchefen; men som sagt, meget elskværdigt blev jeg stadig behandlet, og jeg havde en Fornemmelse af, at jeg betragtedes som hørende imellem Kontorchef og Departementchef. Følgen af min Gang i Ministeriet blev heldigvis, at Kreditforeningen opnaaede at faa den ministerielle Stadfæstelse umiddelbart, før den store Verdenskrig begyndte, og det var et stort Held; thi fra den Tid fik Ministeriet jo andet at tænke paa. Der maa siden da have været

stort Avancement i Indenrigsministeriet; thi den unge Mand, der dengang arbejdede med mig, er nu Stiftamtmand, jeg tror, det er i Ribe.

Lad mig med det samme sige de af mine Læsere, for hvem den Omstændighed, at Kreditforeningens Laantagere hæfter solidarisk for Laanene, maaske støder, ikke betyder, at Kreditor kan gaa løs paa den enkelte Laantager; det betyder ikkun, at eventuelle Tab skal fordeles ligelig paa alle efter Laanenes Størrelse, og af den Grund er det ogsaa, at Kreditforeningen efterhaanden oplægger en saakaldet Reserve- og Administrationsfond; thi herpaa fordeles saa de muligt indtræffende Tab, og indeholder de nye reviderede Statuter den Bestemmelse, at hvis det skulde ske, at paagældende Fond nedgaar til 1 % af Udlaanene, skal Laantagerne ved lidt forhøjede Halvaarsydelsel efterhaanden bringe Fonden op til 2 % igen. Da Foreningens Administrationsudgifter som Følge af Krigstidens voldsomme Stigninger i Lønninger og i en stor Del andre Forhold steg stærkt, vedtog vort Repræsentantskab paa Direktionens Indstilling, at alle nye Laan skulde bidrage 20 Øre aarlig pr. 100 Kr. til Fonden, og at alle andre Laan, naar der kom nye Debitorer som Følge af den pantsatte Ejendoms Salg, skulde have deres Administrationsbidrag forhøjet med 4 Øre aarlig pr. 100 Kr. Hovedstol. — Forøvrigt har Kreditforeningen i de mange Aar, jeg har haft Raadighed for de nye Udlaan, i Virkeligheden ingen Tab haft; thi var der endelig et lille Tab paa en eller anden lille Ejendom, hvad der f. Eks. fandt Sted i den hurtigt opstaaende lille By Strib, saa indvandt dette paa anden Ejendom. En eneste Undtagelse har vi haft i den allersidste Periode, og deri har Direktionen i Virkeligheden ingen Skyld; det hændte sig nemlig mærkværdigvis, at en rigtig god Gaard i Seden By nede ved Odense Fjord, hvori Foreningen havde anbragt et Laan paa 60,000 Kr., ved Stormfloden i Vinteren 1921—22 blev saa godt som helt oversvømmet med Saltvand og Sand. Den Skærm, som Naturforholdene her i mangfoldige Aar havde dannet for Vandet i Fjorden, blev ganske gennembrudt. Paagældende Ejendom blev med en Del Besvær endelig solgt til en Sønderjyde, der kendte til disse Forhold, men Foreningens Tab paa Laanet var ikke mindre end ca. 10,000 Kr. — Ejeren udbringer vistnok nu Gaarden i mange Penge, idet han sælger Parceller af den til Sommerhuse.

Ligesom Direktør Rasmussen i den store Landkreditforening i Jylland var min Kollega Direktør Nielsen i Købstadkreditforeningen for Jylland ved dennes halvthundredaars Jubilæum bleven udnævnt

til Etatsraad. Derimod var der et radikalt Ministerium ved Magten, dengang Fyens Kreditforening kunde holde 50-Aars-Jubilæum, af hvilken Grund jeg ikke kunde udnævnes. I Aaret 1913, da jeg personlig i Juli Maaned kunde fejre mit 25-Aars Jubilæum i Fyens Kreditforening, blev jeg udnævnt til Etatsraad, og jeg har paa Fornemmelsen, at min Gode Ven, Kammerherre, Stiftamtmand Simony i den Anledning har været i København for at udvirke Udnævnelsen. Det sidste danske Ministerium med et konservativt Tilsnit, nemlig Klaus Berntsen, stod dengang tydelig nok for snarligt Fald, og Minister Klaus Berntsen er øjensynlig med Glæde gaaet ind paa Udnævnelsen; thi paa Bestallingen er Kongens Underskrift paraferet af Klaus Berntsen i Egenskab af Konseilpræsident. At denne Udnævnelse har været mig en Balsam for min dansk juridisk Eksamen, vil være forstaaeligt; thi den giver mig Rang lige med Professorer ved Københavns Universitet, altsaa endogsaa med Roving, og med Højesteretsadvokater. Der er tillige den Mærkelighed ved Udnævnelsen, at det er den sidste Titel, der er uddelt her i Danmark, thi siden den Tid har jo Socialister og Radikale regeret Landet, og de er jo Modstandere saavel af Titler som af Ordner, og Kongen kan ikke give en Titel uden ministeriel Indstilling, hvorfor disse faktisk maa betragtes som bortfaldne. Det samme er derimod ikke Tilfældet med Ordner; dette er ifølge Grundloven et kongeligt Prærogativ, som Kongen selvfølgelig ikke lader sig fratage. Konsul Hey, der er et Stykke af en Spøgefugl, har derfor flere Gange udtalt, at jeg burde males og ophænges paa et eller andet af vore Museer med Paaskrift: »Danmarks sidste Etatsraad«.

I Aaret 1920, da Fyens Kreditforening blev 60 Aar gammel, blev jeg udnævnt til Dannebrogsmænd. Den 7. Maj s. A. vilde jeg rejse over for at takke Kongen, og jeg rejste sammen med Repræsentantskabets Formand, Bankdirektør A. C. Hansen jun. i Middelfart, der i samme Anledning var bleven Ridder. Kongen var meget naadig, og da jeg havde udtalt mit Ærinde og Bankdirektøren sit, udtalte Hs. Majestæt Kongen disse smukke Ord: »Jeg er fuldt ud bekendt med, at Danmark i sine Kreditforeningsobligationer ejer et Værdipapir, som ingen anden Stat i Verden har Magen til«. Jeg tillod mig at sige: »Ja, men Kurserne, Deres Majestæt, har været meget slette i de senere Tider«, hvortil Kongen sagde: »Ja, men Kurserne bestemmes jo af Børsen saa haarfint som $\frac{1}{4}$ à $\frac{1}{2}$ Procent, og jeg er ligeledes fuldt ud bekendt med, at Fyens Kreditforening stadig er gaaet i Spidsen med Kurserne. D'Herrer kan derfor være forvisset om, at det er med stor Glæde, at jeg hædrer Fyens

Kreditforenings Mænd«. At disse Kongeord, der tydelig nok virkelig var mente, varmede mit loyale Hjerte, vil man forstaa. — Paagældende Rejse til og fra København skulde imidlertid komme mig dyrt at staa; thi man havde netop paa den Tid holdt op at opvarme Jernbanekupeerne og at opvarme paa Færgen over Bæltet, og endelig var mit Hotel i København ophørt med Opvarmning. Dette var mere, end jeg kunde taale. Jeg fik en ganske voldsom Bronchitis, og uagtet jeg som Følge af, at den ene af vore Læger vikarierede for den anden, i Løbet af ganske kort Tid havde ikke alene min Huslæge, men ogsaa to andre Læger ude hos mig, saa opnaaede jeg ikke noget derved; thi de undersøgte ganske vist mit Bryst, men da ingen af dem fandt, at Lungerne var angrebet, udtalte de alle, at det var noget, jeg ikke skulde tage mig nær; det vilde nok gaa bort, men det gik skam ikke bort, og Følgen' var, at jeg foruden Bronchitis'en fra den Tid af har lidt meget af Vand i den nederste Del af Benene og stor Døvhed. Som Følge af Benenes Tilstand maatte jeg fra den Tid af køre i Bil til Kreditforeningen; thi jeg formaaede end ikke at stige ind i Sporvognen, der ellers har Holdeplads udenfor min Villa, og uagtet jeg ikke formaaede at arbejde mere end 2 à 3 Timer daglig i Kreditforeningen, maatte jeg helt ophøre at komme der fra 1. Oktober 1922, hvilket var mig en stor Sorg. Jeg søgte ogsaa Lindring paa Voxenkollen i Norge og senere ogsaa paa Hareskov Kuranstalt og endelig paa Finsens Klinik — de sidste skulde helst have været i omvendt Orden, men alt forgæves. Direktøren for Finsens Klinik udtalte vel til mig, da jeg rejste hjem, at naar der kom Sol og Varme, saa vilde jeg sikkert komme mig; men som bekendt har netop Sol og Varme ikke vilde indfinde sig før i 1925, og det har desværre vist sig at være for sent. — Da det stod mig klart, at min Arbejdstid var omme, og at jeg temmelig sikkert stod med det ene Ben i Graven, gav jeg mig til at arbejde for, at min kære Kontorchef Herse, der havde været mig en udmærket Medhjælper, kunde blive min Eftermand i Kreditforeningen, og det lykkedes mig ogsaa at faa den Bestemmelse indført i Kreditforenings Statuter, at Fordringen om, at der skulde være en retskyndig Direktør, suspenderedes for hans Funktionstid, og da Herse gennem sin Virksomhed praktisk talt har faaet saa megen juridisk Kundskab i alle de Forhold, der kan forefalde i Kreditforeningen, saa ved jeg med Sikkerhed, at han, der blev valgt af Repræsentantskabet med alle Stemmer, vil blive Kreditforeningen en udmærket Direktør, der stadig vil føre Kreditforeningen frem i ganske samme Aand, som jeg selv har gjort, og da Kredit-

foreningen ifølge sin Natur jo er bestemt til at vedblive ind i Fremtiden, føler jeg mig forvisset om, at Fyens Kreditforening umulig vilde kunne faa en bedre Direktør, og at han i Virkeligheden maa betragtes som en dygtigere Direktør end enhver som helst af de andre Kreditforeningers administrerende Direktører, idet han er uddannet i alle Kreditforeningens Forhold, medens de andre, selv om de er udgaaede fra Personalerne, ikkun er uddannede i en enkelt af Brancherne, f. Eks. som Bogholder, Kasserer eller andet, og derfor er det mig en stor Trøst, at han er bleven Direktør, ikke alene paa Grund af hans Dygtighed, men ogsaa fordi han er et af de Mennesker, jeg sætter mest Pris paa udenfor min nærmeste Slægt.

I Januar Maaned 1924 kom der til min øvrige Svaghed et voldsomt Anfald af Hjerneblødning (Apopleksi), som foraarsagede, at jeg var fuldstændig vild i mindst en Maaned Tid, og man ventede i Virkeligheden, at jeg skulde gaa bort; men jeg skulde dog komme over det for denne Gang, og efterhaanden bedredes min Tilstand og efterlod kun et stort sort Hul i min Tilværelse for den Tid, da jeg var vild; men jeg maatte dog vist have Sygeplejerske i et halvt Aars Tid, og det var heldigvis en udmærket, flink og dannet Dame ved Navn Frøken Schrøder, med hvem jeg kunde underholde mig om alt. Hun var særlig saa elskværdig at køre mig ud, naar Vejret var dertil, i en dejlig ny og let Rullestol, jeg havde anskaffet, paa Villagaderne, i Munke Moses dejlige Anlæg og i de nærliggende Skove, Hunderup Skov og Fruens Bøge, hvilket altsammen var mig til stor Glæde, da jeg ellers ikke mærkede noget til Apopleksien, skønt den nok stadig influerer paa mig med lettere Anfald og navnlig foraarsagede, at jeg sov og endnu stadig sover en stor Del af Døgnet, hvorved jo Tiden forkortes meget for mig.

Den 11. September 1924 oplevede min Kone og jeg at kunne holde Guldbryllup, og særlig, jeg havde glædet mig meget dertil; men den 28. August forud havde jeg givet Møde til Kreditforeningens aarlige Generalforsamlings-Middag efter Indbydelse som Æresgæst. Her blev jeg saa angrebet af et lettere apoplektisk Anfald, idet jeg saa at sige saa det hele foregaa som i en Film. Det hele maa altsaa have gjort et stærkt Indtryk paa mig, og jeg gjorde vistnok noget Vrøvl ved stadig at kalde paa Herse. Efter Bordet blev jeg da kørt og fulgt hjem i Bil og kom i Seng, heldigvis uden saadan nogen Vildelse, som jeg tidligere havde haft, og derfor troede jeg ikke, at Anfaldet har haft noget at betyde. Jeg havde da heller ikke Sygeplejerske mere end en 14 Dages Tid, men da jeg blev hjulpet op for at komme ind til Guldbryllups-Middagen, mærkede

jeg først, at jeg endnu var meget svag. Der var ikke andre til Stede end mine Børn og Svigerbørn samt Bankdirektør Bergs Enke og min Kones Kusine, Kommunelærerinde Frøken Haugsted, men jeg formaaede ikke andet end at byde Velkommen og bede alle de tilstedeværende være glade og fornøjede; thi der var ikke Grund til andet, og det var mig en Glæde at se alle de tilstedeværende virkelig glade og fornøjede nyde den gode Mad og den gode Vin, og efter Bordet maatte jeg igen hjælpes i Seng, og jeg havde dog haft den Glæde at se mine nærmeste kære.

I Kreditforeningens Statuter bestemmes det, at Repræsentantskabet, hvis det dertil finder Anledning, kan give Pension til en afgaaet Direktør og hans Enke, dog at Reglerne for Personalets Pensionsret ikke for ham kan overskrides. Jeg havde altsaa ikke nogen lovhjemlet Pensionsret; men Repræsentantskabet hædrede mig paa den smukkeste Maade, det overhovedet kunde, ved at tildele mig den største aarlige Pension, man kunde give, nemlig 6,800 Kr. for Livstid og min eventuelle Enke det halve.

MIN VIRKSOMHED SOM MEDLEM AF FYENS DISCONTO KASSES REPRÆSENTANTSKAB.

Jeg indvalgtes i Repræsentantskabet for Fyens Disconto Kasse i Aaret 1898 og er derfor nu efter Anciennitet Repræsentantskabets ældste Medlem, medens Hofjægermester Hofman-Bang efter Alder er den ældste. Lensgreve Petersdorff fra Einsidelsborg var dengang Formand i Repræsentantskabet. Jeg traf sammen med Greven ved en Aamtsraadsmiddag, det maa have været hos Kammerherre Heltzen eller Kammerherre Jonquieres, og da vi kom til at tale om Repræsentantskabet, fremgik det af hans Ytringer, at denne Stilling var ham en noget blandet Fornøjelse, fordi man ganske var prisgivet Direktionens Raadighed, og man havde dog set, at Banken tidligere havde lidt betydelige Tab, særlig i Bierfreunds Tid. Denne Grevens Ytring gav mig Ideen til at faa indført i Banken den Kontrollkomite, der nu har virket i mange Aar. Imidlertid stod det mig klart, at Direktionen i Banken ikke vilde synes om at faa en saadan Kontrollkomite, og jeg ventede derfor rolig paa, at der skulde komme nye Medlemmer for Byerne. Bankens Love bestem-

mer nemlig, at der skal være 12 Repræsentanter, halvt for By og halvt for Land. Det varede da heller ikke længe, før der kom 2 nye Mænd ind, som jeg vidste, at Direktionen vilde tage Hensyn til, nemlig d'Hrr. Konsul Hey og Borgmester Dithmer. Efter at jeg havde talt med disse 2 Herrer, tog vi da ogsaa straks fat paa Sagen og fik nedsat et Udvalg, der skulde bestemme det nærmere om Komiteen og Forandringen i Lovene, og det var nær ved, at gamle Mægler Clemmensen, der havde været Revisor i en lang Aarrække, og jeg selv ikke var kommen med ind i paagældende Udvalg, men det skete dog. Den Kontrolkomite, der da indførtes, har virket lige siden og efter sin Bestemmelse og virkelig ogsaa haft sin Indflydelse i Bankens Ledelse, idet det f. Eks. er bestemt, at Bankens Direktører ikke kan foretage Afgørelser af større og risikable Forretninger, uden at Kontrolkomiteen samstemmer deri, og at Direktørerne skal være enige om enhver Forretning, og hvis de er uenige, skal Formanden i Kontrolkomiteen tilkaldes og afgøre Uenigheden imellem dem, saaledes at hans Stemme gør Udslaget. Grev Petersdorff vilde dog paa Grund af sin Alder ikkun fungere som Repræsentantskabets Formand i nogle faa Aar efter min Indtrædelse i Repræsentantskabet og anbefalede ved sin Afgang til sin Efterfølger Hofjægermester Hofman-Bang. Repræsentantskabet besluttede, at der skulde afholdes en Middag paa Grand Hotel til Ære for Greven. Det viste sig imidlertid, at andre Institutioner, som Greven havde været Formand for, f. Eks. Nordfynske Jernbane samt endvidere Odense Amsraad, havde haft samme Ide, og alle, der saaledes ønskede at hædre Greven, sluttede sig derfor sammen om paagældende Festmiddag, der ogsaa var meget vellykket. Dette gav imidlertid Greven Anledning til at gøre Gengæld overfor alle dem, der havde indbudt ham, og det gjorde han meget smukt. Da alle vi indbudte var kommen til den Station paa Nordfynske Jernbane, der laa Einsidelsborg nærmest, holdt der Vogne til at optage os alle, ikke alene Grevens egne Vogne, men ogsaa Bøndervogne, og paa disse Vogne blev vi førte omkring for at se alle Grevskabets Herligheder, Ejendomme, Skove og andet. Derefter havnede vi alle paa Einsidelsborg, og her var der Værelser parat, hvor vi alle kunde omklæde os til Middagen, idet vi var 2 om hvert Værelse. Saa kom vi til Bords i den store Spisestue, hvor Retterne og Vinene var mange. Jeg havde senere afdøde Etatsraad Schnakenburg til Bords, og vi 2 morede os udmærket. Der blev vartet op af en halv Snes Skovfogder i Uniform, og Greven øste selv Suppen op til os. Schnakenburg og jeg var særlig imponerede over den Masse Skifteser-

vicar, hvormed der virkedes, deriblandt mange forskellige Porcellænsservicer og ved en enkelt Ret endog Sølvservice. Der blev holdt en Mængde Taler ved Bordet, og her var vi Gæster pokkers godt repræsenterede ved at have saadanne Talere som Kammerherre Jonquieres og Borgmester Dithmer.

Banken havde dengang en Aktiekapital paa 4 Millioner Kroner, hvoraf dog 600,000 Kr. ikke var udgivne og derfor snart efter blev ombyttede med andre Selskabers Aktier. Reservefonden var dengang et Par Hundrede Tusinde Kroner. — Jeg gav mig saa med Iver til at studere Personalkreditten, og maa straks sige til Forretningsstandens Ære, at det er aldeles forbavsende, hvor der kan stoles paa de Aftaler, der træffes, selv om det sker telefonisk eller pr. Telegram, og der stundom først efter nogen Tids Forløb stadfæstes ved Brev. Den første Kontrolkomite kom til at bestaa af gamle Mægler Clemmensen som Formand, der vælges af Repræsentantskabet, Konsul Hey som Næstformand, der vælges af Komiteen selv, og endelig af mig selv som menigt Medlem. Gamle Clemmensen havde udmærket Tid til at udfylde denne Stilling, idet han havde 2 Sønner i sin egen Forretning, og han virkede paa den Maade, at han altid selv var med i Arbejdet og saa brugte en af os andre 2 til sin Medhjælp. Banken var jo endnu dengang ikke ret stor, og han opnoterede samvittighedsfuldt alt, hvad der af en eller anden Grund ikke kunde afgøres med det samme.

Det varede ikke ret mange Aar, før Konsul Hey saa sig nødsaget til at udtræde af Komiteen paa Grund af sit Landstingsmandat, der jo for en stor Del krævede hans Nærværelse i København. Jeg avancerede da til Næstformand, men hvem vi fik ind som 3die Medlem, husker jeg ikke i dette Øjeblik.

Der er ingen Tvivl om, at Bankdirektør Bierfreund har været den rette Mand til at starte og føre Fyens Disconto Kasse frem; thi til allerede paa det Tidspunkt at skabe og føre en privat Bank frem hører en hensynsløs Mand, og der fandtes dengang ikke nogen som helst Regler for Bankførelse, saa han har rigtig kunnet tumle sig, som det passede ham. Men jeg kender i Virkeligheden ikke Bankens Historie fra den Tid uden igennem det Festskrift, som den udgav ved sit 75-Aars Jubilæum i 1921. Til Kasserer havde Banken Herr Jens Bang, der senere blev Bierfreunds Meddirektør, hvad der ikke har været nogen misundelsesværdig Stilling. Efter Bierfreunds Død i 1891 blev Jens Bang Direktør og Bogholder Emil Lausen hans Meddirektør. Jens Bang viste sig da som en virkelig dygtig og ogsaa elskværdig Direktør, men det blev ham ikke forundt at

virke i denne Stilling i ret mange Aar, idet han døde forholdsvis ung i 1894. Til hans Efterfølger valgtes Albert Høeg, og det var altsaa Lausen og Høeg, der var Direktører paa det Tidspunkt, jeg kom ind i Repræsentantskabet. Forholdene medførte, at Banken allerede dengang begyndte at gaa frem, og Høeg har alle Dage haft stærk Tilbøjelighed til at konsolidere Banken baade gennem hemmelige Fonds og Reservefonden. I det hele taget har Høeg gennem sin Dygtighed og Forsigtighed været Banken en udmærket Mand, der fuldt ud har fortjent de Udmærkelser, der efterhaanden blev ham til Del: Etatsraadstitlen, Ridder af Dannebrog og Dannebrogsmænd. Banken har alle Dage efter min Mening haft det Held at have dygtige Direktører. Lausen har ganske vist været den mindst dygtige og kunde rimeligvis ikke se til Bunds i en mere kombineret Forretning, men han gjorde dog efter min Mening ingen Skade, undtagen naar det en Gang imellem for op i ham, at han var 1ste Direktør og Høeg kun 2den, og det kunde da falde ham ind, naar Høeg stod og talte med en Kunde, at gaa hen og skubbe Høeg bort med den Udtalelse, at det var ham — Lausen, — der var 1ste Direktør. Jeg erindrer ellers ikke noget nævneværdigt i den Periode, før Lausen tog sin Afsked med Pension og flyttede til København. Banken skulde jo da have en ny Direktør, og Repræsentantskabet var fuldstændig enig om, at den nye Direktør skulde være en ny Mand, med andre Ord en Mand udenfor Bankens Personale, og det var ogsaa dengang fuldstændig rigtigt at tilføre Bankens Ledelse nyt Blod udefra; thi Banken havde dengang ikke anden Forbindelse med København end Privatbanken og et ældre Vexellererfirma, der dog sjældent benyttedes, og Banken vilde utvivlsomt være kommen til at lide under Privatbankens Misère i Anledning af den daværende Justitsminister Albertis Forbrydelse mod Banken. Den ledige Direktørstilling i Discontokassen blev da averteret, og der indkom adskillige Ansøgninger, deriblandt fra Fuldmægtig i Nationalbanken Viggo Berg, der forøvrigt var gift med en Niece af min Kone. Paa Repræsentantskabsmødet samledes Stemmerne om Viggo Berg, der, saa vidt jeg husker, valgtes enstemmigt. Repræsentantskabet indførte samtidig den Bestemmelse, at de 2 Direktører skulde være ligestillede. Viggo Berg med Familie flyttede da her til Byen, og han og hans Hustru havde begge den Anskuelse, at en Direktør i Discontokassen skulde være godt kendt med det bedre Publikum i Odense, og de gjorde i den Anledning en stor Mængde Visitter og opnaaede i det hele og store, hvad de ønskede, og da de begge var meget selskabeligt anlagte, saa fik de hurtigt en stor Omgangs-

kreds og kom til at føre megen Selskabelighed, og endskønt Berg i Begyndelsen talte meget med mig om alle Forhold, saa talte han dog slet ikke med mig om disse Visitter, hvad der jo var meget rart. Gennem Berg tilførtes Banken mange nye og gode Forbindelser i København, hvor Berg havde et stort finansielt Bekendtskab, og dette var Banken til virkelig Nytte, saa fra den Tid af gik Bankens hele Forretning frem og nødvendiggjorde en stor Del Aktieudvidelser, i Særdeleshed da Verdenskrigsforholdene ikke mange Aar efter kom til. At alle disse Aktieudvidelser i høj Grad forøgede Kontrolkomiteens Arbejde, er en Selvfølge, i Særdeleshed fordi Kontrolkomiteen ved hver Kvartalsopgørelse skulde attestere, at alle Beholdninger var til Stede.

Gamle Mægler Clemmensen var syg i 1 à 2 Aar, før han døde i 1918, og i den Tid maatte jeg selvfølgelig fungere som Komiteens Formand, og jeg valgtes hertil ved Clemmensens Død; men jeg gjorde snart den Opdagelse, at det saa stærkt forøgede Arbejde medførte, at jeg aldrig kunde beholde de dygtigste Mænd i Komiteen, da deres egen Forretning hindrede, at de kunde ofre den fornødne Tid. Dette gjaldt først og fremmest Etatsraad Christensen, og det var vist i Stedet for ham, at jeg fik den senere afdøde Grosserer Emil Larsen ind; men han havde ikke siddet der længe, før han meddelte mig, at det var ham umuligt at afse den fornødne Tid fra sin egen meget vanskelige Forretning i Korn og Foderstoffer. Da der netop paa den Tid udkom en ny Lov om Banker og deres Forhold, der bl. a. bestemte, at der i enhver Bank skulde være 2 Revisorer, der bl. a. skulde følge Bankernes Kasseforhold, saa fik jeg den Ide, at disse Revisorer lige saa godt kunde overtage Kontrollen med Bankens øvrige Forhold og Værdipapirer. Jeg gik saa til Direktionen og sagde, hvorledes Sagerne stod, og at det blev nødvendigt at indføre den Forandring, at Revisorerne tillige overtog Kontrollen med og Attestation af Beholdningernes Tilstedeværelse hvert Kvartal, medens Kontrolkomiteen kun skulde efterse og attestere de nye Engagements i hvert Kvartal og større, mere risikable ældre Engagements. Komiteens Medlemmer skulde da, hvis dette skete, gerne afse en Del af deres hidtil hafte Gage. Med noget Besvær fik jeg Direktionen til at indgaa paa mit Forslag, og efter at jeg ligeledes havde talt med Repræsentantskabets Formand, gik ogsaa Repræsentantskabet ind paa Forandringen. Men det er en Selvfølge, at Kontrolkomiteens kvartalsvise Beretninger til Repræsentantskabet herefter blev meget kortfattede, hvilket Repræsentantskabet mulig har fundet ret mærkværdigt, men Sagen var den, at der i Virke-

ligheden ikke var noget at meddele, før Krigsforholdene og det store Landmandsbank-Krack indtraf, og Forhørene over Etatsraad Emil Glückstadt synligt skræmmede flere Medlemmer af Repræsentantskabet, der selv frygtede at kunne faa Ansvar. Jeg var da selvfølgelig parat til at meddele mundtlige Oplysninger, men Etatsraad Høeg var altid selv saa ivrig i Tjenesten med at meddele det absolut fornødne, saaledes at jeg for ikke at karambolere med Høeg holdt mig i Ro. — Med de Forandringer, Repræsentantskabet fornylig har indført i Bankens Vedtægter og i Reglementet, faar de af mig indførte Forandringer ingen reel Betydning.

I en Aarrække efter, at jeg var bleven Repræsentant, blev den hver enkelt Repræsentant tilkommende Tantieme ikkun ca. 500 Kr., men senere hen steg Bankens Omsætning baade som Følge af de lokale Forhold og Krigsbegivenhederne og disses Eftersmæk efterhaanden betydelig, saa Tantiemen nogle Aar naaede endog op paa 10,000 Kr. — Ifølge Bankens sidste Regnskab er Aktiekapitalen nu ogsaa steget til 9 Millioner Kr. og Reservefonden til 7 Millioner Kr.

Saa indtraf den Begivenhed, at Bankdirektør Viggo Bergs aandelige Evner ligefrem formørkedes, aabenbart som Følge af Krigsbegivenhederne og alt, hvad dermed stod i Forbindelse. Han var saa syg i 2 à 3 Aar, i hvilken Tid han som oftest maatte opholde sig paa Nerveklinikken i Hornbæk. Han maatte derfor tage sin Afsked fra Banken i Aaret 1920, og han døde et Par Aar efter, hvilket var mig en virkelig Sorg, thi jeg holdt meget af ham, og det var ogsaa et Tab for Banken. Han var da ca. 50 Aar gammel. Som Følge af hans Afgang skulde der jo vælges en ny Direktør for Banken, og der nedsattes et Udvalg til at gøre Indstilling om en saadan, efter at Stillingen var averteret ledig. I dette Udvalg paa 6 Medlemmer indtraadte Kontrolkomiteens 3 Medlemmer. Repræsentantskabets Formand, Hofjægermester Hofman-Bang, boede jo ikke her i Byen og ønskede heller ikke at modtage Ansøgninger eller Besøg af Reflektanter, hvorfor han overdrog til mig at gøre dette i Stedet for ham, hvilket jeg ogsaa med stor Interesse gjorde; thi det var ganske morsomt at se al den Ivrighed, der vistes af Bankmænd baade fra København og fra Provinsen for at opnaa denne ogsaa udmærkede Stilling, og de fleste af Ansøgerne kom personlig over til mig for at anbefale sig. Fra København var det ganske særlig Kontorchefer i Mængde fra Storbankskerne og fra Provinsen Bankdirektører og Direktører fra Storbankernes Filialer. Der var aabenbart mange dygtige Mænd imellem, men det var lidt svært at finde Forskellen paa de mange københavnske Kontorchefer; dog var der

en, der tilsyneladende ragede højt frem over de andre, idet han havde en aldeles storartet anbefaling fra sin Chef, Direktør i Revisionsbanken Fabricius, og endvidere var Kandidat i 2 Videnskaber og endelig uddannet i Bankfaget ogsaa i Udlandet. Paagældende var først inde i Discontokassen, og jeg erindrer, at Etatsraad Høeg derfor telefonerede til mig: »Nu kommer Manden«, hvilket jo bevirkede, at jeg tog særlig godt imod ham og talte en hel Del med ham. Etatsraad Høeg fik imidlertid senere den heldige Ide at rejse ind til København og i Forretningsverdenen dér at forhøre sig nærmere om Manden, og dette var i Virkeligheden en god Ide; thi da Høeg kom hjem, meddelte han, at paagældende langt fra var anset i Forretningsverdenen, snarere det modsatte, saaledes at der i Virkeligheden slet ikke burde tænkes paa ham. Dette bevirkede, at det var temmelig svært at træffe Valget mellem, hvem man skulde indstille til Repræsentantskabet til Stillingen, til hvilken der ogsaa havde meldt sig 3 Ansøgere af Bankens eget Personale. Udvalget tog da den Stilling at indstille en Mand fra hver af de 3 Kategorier: en af Kontorchefer fra København, en af Bankmænd fra Provinsen og endelig en af Bankens eget Personale. Som Følge af, at d'Hrr. Høeg og Berg i en Aarrække i Virkeligheden havde arbejdet meget godt sammen, havde der oprindeligt hos en Del af Udvalgets Medlemmer været Stemning for, at da det var den udenfra komne Mand, der var afgaaet, saa vilde det være højst rimeligt, at det igen blev en saadan, og jeg nægter ikke, at jeg oprindeligt hørte til denne Stemning, men da det var saa vanskeligt at træffe Valget blandt disse udenforstaaende, og man derimod vidste, hvad man havde i Bankens egne Folk, hvoriblandt særlig Fuldmægtig Georg Jacobsen ragede frem, saa faldt det mig ikke vanskeligt sammen med alle de andre Medlemmer af Udvalget fra Byerne at slaa mig paa Fuldmægtig Jacobsen, som derfor blev indstillet, ligesom han senere blev valgt af Repræsentantskabet, og da Tidsforholdene medførte, at der i Virkeligheden ikke senere har været Tale om nogen mere kombineret Forretning med Udlandet, men derimod saa at sige ene og alene Afvikling af de gamle Forretninger samt lokale Forretninger, saa var Georg Jacobsen, der frem for nogen var inde i de gamle Forretninger og i de lokale Forretninger, i Virkeligheden den rette Mand, og Repræsentantskabet har derfor igennem ham naaet at gøre det rette Valg.

Som Følge af min tiltagende Svaghed maatte jeg for et Par Aar siden med stor Sorg opgive min Stilling i Kontrolkomiteen, hvilket faldt mig haardt, ikke saa meget for det Tah i Indtægt, jeg

derved havde, men mere for Æren af at beklæde den betydningsfulde Stilling. — Der var selvfølgelig bleven tillagt Direktør Bergs Enke en passende aarlig Pension.

At det jo er gaaet Fyens Disconto Kasse saa udmærket, at den nu absolut staar i allerførste Række af Danmarks Banker, skyldes efter min Mening først og fremmest de dygtige Direktører, den altid har haft, og nægtes kan det heller ikke, at den ogsaa har været fulgt af et sjældent Held. Som Eksempel herpaa maa jeg anføre, at den fik en overordentlig vanskelig sælgelig Ejendom som Sjørring Sø, hvori den var stærkt interesseret, solgt netop paa det Tidspunkt, da Landejendommens Pris stod paa det højeste, men Etatsraad Høeg havde da ogsaa ved sin Side en saa dygtig Landmand som fhv. Forpagter Schroll. — Som et andet Eksempel kan jeg nævne, at Banken ogsaa vil slippe godt fra sit Engagement i Aktieselskabet Dæhnfeldt. Efter at Etatsraad Høeg har faaet de altfor høje Udgifter i dette Selskab bragt betydelig ned, er det lykkedes at faa som Medinteresseret i Aktieselskabet en stor og rig københavnsk Frøhandler, Herr Theodor Jensen, hvilket altsaa betyder baade Fagkundskab og Kapital. Etatsraad Høeg har derfor fuldt fortjent de Udmærkelser, Repræsentantskabet har ladet ham blive til Del, ved at lade ham male og tildele Kommandørkorset af Dannebrog.

A/S HAGEN & SIEVERTSENS ÆSKEFABRIK OG STENTRYKKERI.

I dette Selskabs Bestyrelse blev jeg indvalgt i Aaret 1898 eller 1899 som Afløser for Sagfører Schultz, der var død i en ung Alder af Blodforgiftning. Bestyrelsen bestod ligesom nu af 3 Medlemmer, og de andre 2 var Fabrikant Søren Hempel og Bankdirektør Albert Høeg. Direktør for Selskabet var dengang Herr Chr. Møller, der var udgaaet af Arbejdernes Rækker og derfor var dygtig paa det tekniske Gebet, men derimod ikke Forretningsmand, hvilket viste sig ved, at han altid manglede Penge, og naar der skulde betales Aarsudbytte, skulde han altid ud til de større Kunder i Odense for at skaffe de fornødne Penge. Selskabet var allerede dengang over en Snes Aar gammel og oprindeligt stiftet af Kancelliraad Borch og dennes Venner, og det havde allerede i den forløbne Tid været et

meget godt Selskab, der faa Aar efter dets Stiftelse havde givet Udbytte og i en længere Periode derefter gennemsnitlig givet 8 % aarlig, men selve Fabriken var unægtelig meget maadelig; thi den var installeret i to gamle Selskabet tilhørende Bygninger i Nedergade. Der var saa fuldt af Krinkelkroge, at jeg aldrig lærte at finde omkring i dem. Da gamle Direktør Møller døde, tvang Arbejderne Bestyrelsen til at ansætte to Direktører, nemlig Justitsraad Sørensen og afdødes Søn, den nuværende Direktør Holger Møller, som vi havde lært at kende som en meget dygtig Mand baade som Forretningsmand og Tekniker, og som vi derfor ikke vilde give Afkald paa. Efter at de to Direktører havde virket sammen i et Par Aar, viste det sig, at de i Virkeligheden ikke kunde arbejde sammen, foranlediget ved, at Justitsraad Sørensen altid vilde raade, og det var langt fra til Selskabets Bedste. Saa vidt jeg husker, forlangte Sørensen ligefrem, at vi skulde afskedige Holger Møller, men Resultatet af vort Møde herom blev, hvad han ikke ventede, at vi afskedigede ham selv og beholdt Holger Møller som Enedirektør, hvad vi aldrig har fortrudt. Da Fabrikens Lokaler i Virkeligheden var altfor indskrænkede, og Selskabet havde rigtig gode Raad dertil, nedrev vi først Bygningen til Nedergade og noget af de nærmeste dertil stødende Bygninger og opførte i Stedet for en stor og god grundmuret Fabriksbygning ud til Nedergade. Den er 3 Etager med Kælder og Loft. Dette Byggeri var paa den Tid tilstrækkeligt til Behovet, men da Fabrikens udmærkede Forretning stadig tiltog, og Fabriken nogle Gange hjemsøgte af Ildebrande, er Resultatet til Dato blevet, at Fabriken nu bestaar af helt nye Bygninger lige fra Gaden og ned igennem Haven helt ned til Odense Aa, og alt dette Byggeri er udført paa en udmærket og forholdsvis billig Maade af den senere afdøde Direktør i Kreditforeningen, Bygmester P. Poulsen, ligesom det er sket uden nogen Udvidelse af Selskabets oprindelige Aktiekapital, der kun er 180,000 Kr. — Som Følge af denne meget lille Aktiekapital har vi stadig kunnet give udmærkede Udbytter til Aktionærerne og foretaget meget store Afskrivninger, dels ved Henlæggelse til Reservefonden og dels ved ekstraordinær Afskrivning, og desuagtet har Selskabet i en Aarrække kunnet give indtil 10,000 Kr. i Tantieme aarlig til hver af Bestyrelsen Medlemmer samt meget stort Udbytte til Aktionærerne. Vi var endog kommen op paa 25 % Udbytte, men har igen maatte formindske dette Udbytte betydeligt af Hensyn til Arbejderforholdene; thi Arbejderne vilde aldrig have set roligt paa saa stort Udbytte. Der var ogsaa den Mærkelighed, at vi for nogle Aar siden slet ikke kunde give Udbytte, hvilket for-

anlediges ved, at Papirprisen faldt saa uhyre, og da vi altid skulde have Papir fra Papirfabrikerne for mindst 3 Maaneder, fordi der skulde laves særligt Papir til vort Selskabs Brug, saa blev der paa-gældende Aar endog Underskud, og da der jo ikke kan gives Udbytte af et Underskud, og vi ikke havde noget Prisreguleringsfond, var vi det Aar helt afskaaret fra at give Udbytte; men selvfølgelig har vi senere skabt et Prisreguleringsfond, for ikke at opleve den samme Historie igen. Til Sammenligning med denne lille Aktiekapital paa 180,000 Kr. i den store Fabrik kan anføres, at et konkurrerende Aktieselskab i København, der hedder Kruckow & Waldorff, og som sikkert ikke har saa stor en Omsætning som vi, har en Aktiekapital paa 1 Million Kr, og rimeligvis fremtidig ikke vil kunne begaa sig.

Medens Etatsraad Høeg og jeg stadig har siddet sammen i Bestyrelsen, siden jeg kom ind, har der været en Del Omskiftninger som tredie Bestyrelsesmedlem. Da Fabrikant Søren Hempel døde, indvalgte i hans Sted Fabrikant Wilh. Løngreen, der var Nabo til Forretningen, men da han efter nogle Aars Forløb paa Grund af svigtende Helbred flyttede til København, valgtes i hans Sted Kap-tajn Eigil Jørgensen, og den nuværende Bestyrelse arbejder helt godt sammen. — Bestyrelsens Møder i dette Selskab har under min Sygdom altid været holdt ude hos mig.

A/S DAMPMØLLEN VICTORIA, ODENSE.

For vistnok hen ved 25 Aar siden kom Direktør Ranmar ind til Knudsen og mig og sagde, at da han nu havde solgt Ejby Mølle, som han havde arvet efter sin Svigerfader, Møller Nielsen, vilde han nu gerne starte en stor nymodens Dampmølle i Odense Havn i Form af et Aktieselskab. Knudsen skrev da ogsaa de fornødne Love for et saadant og købte af Havnevæsenet den fornødne Grund til Møllen, hvilket var heldigt; thi det varede ikke ret mange Aar, før Odense Kommune ikke vilde sælge Grunde ud til Havnen eller Kajen, men ikkun udlejede saadanne for et vist Aaremaal. Det er en nymodens Mølle efter det saakaldte automatiske System, saaledes at den betjenes af forholdsvis faa Folk, og naar man fylder en Beholder med den fornødne Sæd, kommer Produktet sluttelig ud af sig selv oppe

paa det øverste Loft. Møllen gik, saa vidt jeg husker, ganske godt i nogle Aar, hvori vi kunde give Udbytte og Tantieme, men saa fandt Tyskerne paa at tildele alt, hvad der udførtes af Hvede og den Slags Ting fra Tyskland, en ret betydelig Udførselspræmie, og saa kunde vi ikke konkurrere længere. Vi hutlede os saa igennem i en Del Aar, og det var slet ikke nogen rar Situation; men saa senere hen kom Krigsbegivenhederne, og det var dem, der forhøjede Korn- og Melpriserne. Den radikale Handelsminister, Ove Rode, mente sig forpligtet og kvalificeret til at tage Affære, og han gjorde det først paa den Maade, at han indførte Maksimalpriser, og at Møllen i Virkeligheden gik for Statens Regning og herfor fik et godt Vederlag samt selvfølgelig sine Driftsudgifter dækkede, og det var Synd at sige, at Manden var karrig, saa vi kunde ikke andet end tjene store Penge. Efter en Del Aars Forløb skiftede han om, saaledes at der kun skulde drives et Par store Dampmøller, hvoraf Victoria var den ene, medens der iøvrigt skulde henlægges store Lagre paa alle Møller saavel store som smaa. Ogsaa ved denne Ordning tjente Victoria store Penge, uagtet den ikke havde saa store Oplagslokaler som mange andre Møller. Derimod havde vi indrettet et Tørreri for det Korn, der skulde males, og saaledes at dette under den Proces kunde forblive i Sækkene. Og saa skiftede vi om fra Damp som Drivkraft og indførte i Stedet elektrisk Kraft, der viste sig meget billigere. Møllen kunde male over 600 Tønder Hvede og Rug i Døgnet, og Betjeningen var indskrænket til en 20 à 30 Mand. Selskabets Status var nu bleven glimrende. Med en Aktiekapital paa 200,000 Kr. har den nu en Reservefond paa ikke saa lidt større end dette Beløb, ligesom der ekstraordinært er afskrevet meget betydelige Beløb paa fast Ejendom og Inventar. Udbyttet har i de senere Aar været 12 à 15 % og Tantiemen til hver af Bestyrelsens Medlemmer ca. 1,500 Kr. — Men vi skulde ogsaa snart erfare, at vi havde faaet en meget stor Konkurrence i andre lignende Møller, idet der under Krigen var bygget ikke mindre end 10 saadanne. Her havde vi i de gode Aar oprettet en Prisreguleringsfond for dog altid at kunne give noget Udbytte. — Allerede for ikke saa faa Aar siden viste det sig, at Direktør Ranmar, der var theologisk Student, men aldrig havde lært Forretningsvirksomhed, umuligt kunde styre Møllen alene, og vi ansatte da først nuværende Direktør Vilh. Nielsen, der er en udmærket dygtig Forretningsmand, ved hans Side; men det viste sig snart, at de to Herrer umuligt kunde arbejde sammen, og heldigvis kom Ranmar af sig selv og meddelte os, at han godt vilde fratræde og i Stedet for tage theologisk Embedseksamen. Denne

har han ogsaa faaet, og efter først at have været Præst er han nu bleven Provst et Sted oppe paa Vestkysten.

I Selskabets Bestyrelse har i en lang Aarrække siddet 5 Medlemmer, nemlig Etatsraad Albert Høeg, Grosserer Thor Hansen, min Ringhed, Grosserer Chr. Hennings og Møller A. P. Hansen. Grosserer Thor Hansen døde for nogle Aar siden, og da vi var enige om, at 4 Bestyrelsesmedlemmer var tilstrækkeligt, saa er der ikke bleven indvalgt noget 5te Medlem i Stedet for ham. — Vi har ogsaa erfaret, at Besværlighederne ikke var forbi; thi efter Krigen havde Sverrig indført samme System som Tyskerne i sin Tid, nemlig at give Udførselspræmie, og den generede os meget. Ligeledes er der en haard Konkurrence med Hvede og Mel fra Amerika, men den svenske Konkurrence er da heldigvis ophørt; jeg tror, det var, fordi deres Hvede ikke duede, og med den amerikanske Konkurrence kan vi godt klare os ved Hjælp af den meget dygtige Direktør Villh. Nielsen, saa vi nu til Slut har haft et Par virkelig gode Aar. — Bestyrelsens Møder i dette Selskab har under min Sygdom altid været holdt ude hos mig.

A/S ODENSE NYE SILOPAKHUS.

For ca. 15 Aar siden fik Grosserer, Stevedore P. Simonsen og Direktør Villh. Nielsen den Ide at starte et Silopakhus ikkun bestaaende af Træ og Bølgeblik. Det laa dog langt tilbage paa lejet Grund saaledes, at Sugerens og Elevatoren, der gik ned i de lossende Skibe, stod over Kajen, en Række Huse og en anden Gade, gik hen til Pakhuset og puttede det lossede i paagældende Rum, der saa igen tømtes til andre Rum blot ved at trykke paa en Knap, hvilket altsammen gik udmærket. De 2 Herrer anmodede da daværende Sagfører Knudsen om at være Formand for Selskabet. Aktiekapitalen var oprindeligt ikkun 25,000 Kr., og den blev efterhaanden udvandet, saa d'Hrr. i Virkeligheden ikke betalte mere end Halvdelen af Deres Aktiers Paalydende, og Knudsen fik et lille fast aarligt Honorar. Ved Knudsens Død arvede jeg den lille Stilling efter ham, og Aktiekapitalen udvidedes senere til 50,000 Kr.; deraf fik de 2 Startere hver 22,000 Kr., Enkefru Knudsen 5,000 Kr. og jeg 1,000 Kr., som jeg betalte med 1,000 Kr. — Det var et fornøjligt

lille Aktieselskab at virke i, og vi fik meget høj Udbytte og Tantieme. Nu for et Aars Tid siden fik d'Hrr. den Ide, at de vilde formelt betragte Selskabet som et Interessentskab, der tilhørte dem selv, og da de vidste, at Fru Knudsen trængte til Penge, gav de hende frivilligt et meget betydeligt Beløb for hver af hendes 5 Aktier og mig det samme Beløb, som Fruen fik for hver af sine Aktier, for min.

AFSLUTNING.

Spørger man om, hvad der har bevirket, at et almindeligt Menneske som jeg har nedskrevet mit Levnedsløb, svarer jeg, at Aarsagen særlig har været Sygdom i Aarene, der har lænket mig til min Stue, og det har i Virkeligheden været svært for mig, hvis Livsinteresser har været Arbejde, at faa Tiden til at gaa som arbejdsløs alene ved Læsning. Ganske vist passerer alt, hvad man har oplevet, forbi Øjet, men det sker i et Kaos, saa man i Virkeligheden er lige klog. Saa slog det pludselig for nogle Maaneder siden ned i mig, at jeg jo ved Hjælp af en Stenograf og Maskinskrivning vilde kunne nedskrive Levnedsløbet, hvorved jeg dels kunde holde mine Aandsevner klare og faa en Times Tid daglig til at gaa og frembringe et Værk, der vil have stor Interesse for min nærmeste Slægt, og andre, der faar Værket, kan jo indskrænke sig til at læse, hvad der efter Overskrifterne interesserer dem. Det skal selvfølgelig kun trykkes som Manuskript. Ogsaa for mig selv vil det have Interesse. Jeg har haft let ved at faa en Stenograf fra Kreditforeningen, hvor Størstedelen af mit gamle Personale for Kreditforeningens Regning har uddannet sig som Stenograf og Maskinskriver; i Assistent Alved har jeg haft en meget dygtig Mand. Jeg har ogsaa haft megen Glæde af Arbejdet; thi for først at tale om det, der normalt henhører under Beskrivelsen, ser jeg, hvor underlig god Forsynet har været mod mig i en Livsvirksomhed, der falder i de Institutioner, der er omtalt foran, og som hver for sig hører til Danmarks bedste Institutioner, og tillige Sagførelse. Alt ialt har jeg derigennem haft en Virksomhed, der passede for mine Evner, og som jeg ikke havde kunnet tænke mig i mine vildeste Drømme, og som ikke nogen Embedsvirksomhed vilde have kunnet give mig Magen til, og oven i Købet er denne Virksomhed fæl-

den i den mig saa inderlig kære By Odense, Landets bedste Provinsby, til hvis Udvikling jeg altsaa har bidraget dels igennem et stort og passende Byggeri paa de Grunde, som jeg har været Med-ejer af, og dels ved fra Kreditforeningen at have udlaant 40 à 50 Millioner Kr. i faste Ejendomme i Odense, hvad ogsaa har været til Kreditforeningens eget Bedste.

I denne Forbindelse takker jeg ogsaa Gud for den meget rigelige økonomiske Situation, han har givet mig, uanset at jeg absolut ikke kan sige, at jeg har været en egentlig sparsommelig Mand, siden jeg fik gode Kaar ved at komme ind i Kreditforeningen, og uanset at jeg efter Krigen uden at have spekuleret, men ligesom de fleste andre har haft meget betydelige Tab paa Børsaktier og Børskursens Falden, og det drejede sig særlig om Storbankernes Aktier, som man jo absolut havde Grund til at anse for gode. Jeg har hørt til dem, der nok vilde tjene Penge, men kun for at have den Glæde at give dem ud igen i gode Øjemed, for at opnaa Verdens Goder, særlig for at hjælpe paa Fremtiden, og havde jeg ikke gjort dette, saa vilde jeg heller ikke have haft Raad til de særlig kostbare Operationer m. v. — Men langt højere takker jeg Gud for den dyrebare Kone, han har givet mig, der trofast har fulgt mig i over 50 Aar gennem godt og ondt, og som saa at sige har baaret mig over Operationerne og endelig nu i de sidste 1 à 2 Aar har plejet mig som den kærligste og dannede Sygeplejerske, samt for vore kære 3 Børn og Svigerbørn, der i Virkeligheden aldrig har gjort os større Sorger, nemlig:

Helene, gift med Læge Arnold Mohr i Nykøbing (Mors), der har taget en lille Adoptivdatter til dem som ganske lille, som nu i en Alder af 18—19 Aar er bleven gift med sin Musiklærer, en københavnsk Organist.

Axel Kiørboe, Grosserer i København, med hvem jeg stemmer saa udmærket overens, og som har en ganske udmærket Kone i Ingeborg Johnsen, der er en rigtig Kvinde. Parret har skænket os 3 dejlige Børnebørn: Johanne, Inge og Ellen, i Alder fra 18 til 8 Aar.

Asta, gift med Baron Henrik Haxthausen i Paris, der lever dér sammen under lykkelige Forhold. Han er Assureur, hviket er en virkelig god Stilling i Paris.

Gid nu de Penge, der vil tilfalde vore Børn, naar vi begge er døde, vil blive dem til virkelig Velsignelse. De sidder jo i Forvejen alle i gode Stillinger.

Ved saaledes at nævne mine kære kan jeg heller ikke lade være med at nævne min udmærkede Broder Valdemar, Generalpostdirektøren, med sin ualmindelig faste Karakter. Dette viste sig bedst

i en Artikel i Postfunktionærernes Blad ved hans Afgang, skrevet af en højere Postembedsmand, der tidligere faktisk har været en af hans Modstandere, og som oplyser, at Valdemar kunde have gaaet af 3 Aar, før det skete, og ved at gøre dette vilde have undgaaet hele den Syndflod af Vrede, der regnede ned over ham fra alle Sider, da han maatte stryge Søndagsposten for at indføre den ham selvfølgelig alt andet end sympatetiske 8 Timers Arbejdsdag blandt Postbudene. Han havde dog forinden hørt Grossererersocietetet om dets Mening, og der svaredes derfra tilbage, at for den egentlige Grossererstand spillede Søndagsposten ikke nogen Rolle. — Men han ræsonnerede som saa, at han ikke kunde være bekendt at lade den Regn af Vrede, der fremkom fra alle Sider, gaa ud over andre. Man finder i Virkeligheden sjældent en saadan Karakter, særlig i vor Tid. Han tildeltes da ogsaa Storkorset af Dannebrog, hvilken Orden er den eneste, der giver Rang; men denne Rang er da ogsaa allerøverst i 2den Rangklasse, altsaa umiddelbart efter Excellencerne og foran Lensgreverne og alle andre.

Saa takker jeg ogsaa for mit dejlige Hjem her i min Villa, der for mig i de senere Aar har været som et lille jordisk Paradis baade ude og inde. Men først og sidst takker jeg Gud for hans uendelige Naade ved at give mig Troen, saa jeg kan dø roligt.

Følgende lille aandelige Sang findes under denne Benævnelse i Salmebogen, og jeg finder den saa smuk, at jeg maa hidsætte den her:

Dagen gaar med raske Fjed,
Dagens Børn maa ile.
Aftenrøden bringer Fred
Nattens Stjerner hvile.

Lidt dog store, mindre smaa
kan til Gavns fuldbringe.
Viljen ser Vorherre paa,
giver Kraften Vinge.

Blomst skal bære Frugt engang,
Høst skal følge Sommer.
Dag er ej saa lang og trang,
Aftensund dog kommer.

Lykken gækker store, smaa,
leger med Guldterning.
Lykkeligst at hvile paa
er fuldbragte Gerning.

Lykkens lunefulde Spil
leger ej med Sjæle,
alting føjes som Gud vil.
Her er sødt at dvæle.

Lad ved Dag kun op og ned
Lykkens Terning rulle.
Fandt ved Kvæld kun Sjælen Fred,
gik det som det skulde.

